

Diplomní seminář
[analytická část]

SMRŠTUJÍCÍ SE TRUTNOV

LŠ 2021 FA ČVUT

výpracoval
Bc. Tomáš Lajský

vedoucí práce
Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.

OBSAH

1. ÚVOD

Co je „smršťování měst“?	07
--------------------------------	----

2. ANALÝZA PROBLÉMU

Metodika	10
Příčiny	11
Důsledky	11
Plánování smršťujících se měst	12
Řešení a strategie	13
Případové studie	
Zwickau	14
Heerlen	16
Liverpool	18
Stadtumbau Ost	20
Cottbus	22
Magdeburg	24
Lipsko	25
Leinefelde	26
Ostrava	28

3. ANALÝZA ÚZEMÍ

Představení města Trutnov	32
Poloha města v ČR a v Královéhradeckém kraji	33
Administrativní členění	34
Spádové oblasti	35
Historie města	36
Vývoj urbanistické struktury	37
Demografie	
Počet obyvatel a jeho vývoj	38
Schéma změny počtu obyvatel	39
Věková struktura obyvatel	40
Vzdělanostní struktura obyvatel	41
Bytová výstavba	42
Členění obce	44
Morfologie území	46
Zelená infrastruktura	48
Struktura zástavby	50
Využití území	52
Dopravní infrastruktura	54
Schéma intenzity dopravy	56
Významné stavby	58
Občanské vybavení	60
System veřejných prostranství	62
Volné pozemky	64
Výstavba 2000 - 2020	66
Problémový výkres	68
SWOT analýza	70
Klíčové faktory rozvoje	71

4. ZÁVĚR A SHRNUÍ

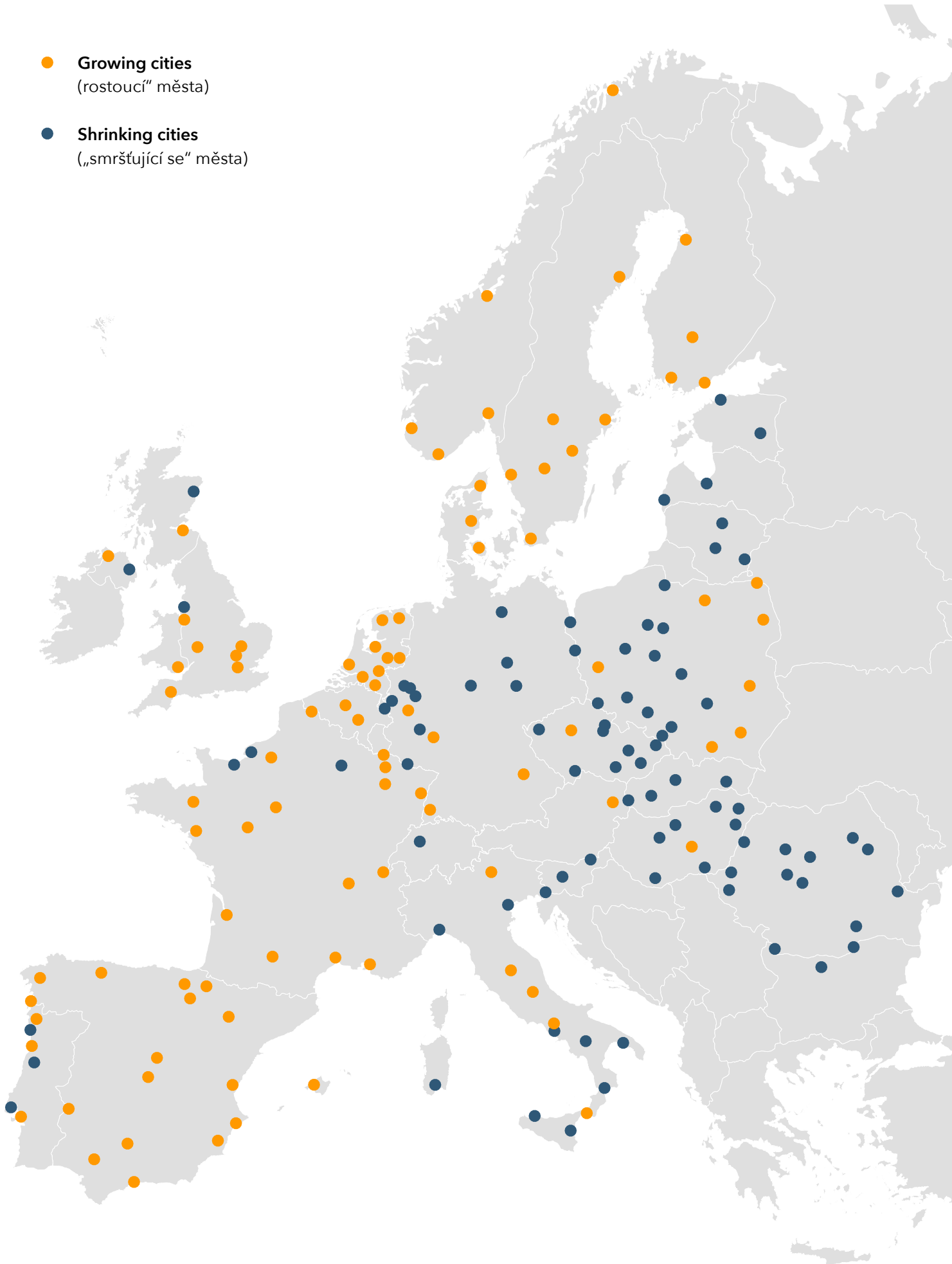
5. ZDROJE

1 | ÚVOD

● **Growing cities**
(rostoucí města)

● **Shrinking cities**
(„smršťující se“ města)

Populační vývoj evropských velkoměst mezi lety 1991 - 2008 ^[20]
[zdroj dat: Kabisch, N., Haase, D. (2011), vlastní zpracování]

CO JE „SMRŠŤOVÁNÍ MĚST“?

Smršťování měst, zmenšování měst neboli urban shrinkage je obecně proces, při kterém dochází k úbytku počtu obyvatelstva ve městě. Pojem smršťování má symbolizovat onen úbytek obyvatelstva, paradoxně se však město dále zvětšuje a rozrůstá a ukrajuje tak prostor z okolní krajiny. Termín shrinking cities, tedy smršťující se města podtrhuje ztrátu obyvatel a oslabení funkcí centra města.

Úpadek a zmenšování měst byl v Evropě prvně zaznamenán v západním Německu na konci osmdesátých let minulého století a poté výrazněji studován ve východním Německu v letech devadesátých a v prvním desetiletí nového tisíciletí. Tento jev byl již na počátku sedmdesátých let zjištěn v Severní Americe (legacy cities) a byl nazván „úpadkem“ jednoznačně spojovaným s úpadkem průmyslu, např. tzv. rusting belt, dále pak v Rusku, kde se týkal obzvláště tzv. monocities - měst v okolí továren, opuštěných po ukončení vojenské nebo průmyslové aktivity.^[4]

Fenomén shrinking cities v Evropě má svá specifika, která je možné shrnout do čtyř bodů.

1. evropskost úpadku - úpadek měst lze považovat za společný rys evropské urbanizace a týká se především středně velkých sekundárních měst, která jsou na metropolitní síti napojena v menší míře
2. odlišnost úpadku v různých částech země - západoevropská města, která jsou více zapojena do globálních proudů, a města z bývalého východního bloku nemají stejné podmínky ani dědictví
3. úpadek měst se objevuje ve chvíli, kdy je již demografický pokles natolik trvalý, že mění fyzickou a společenskou organizaci města
4. Evropa je jednotný kontinent, avšak s mnoha komplexními a rozvrstvenými rysy vzhledem k tomu, že je rozdělena do mnoha zemí, krajů a obcí, které jsou zastřešeny nadnárodním působením evropských struktur

2 | **ANALÝZA PROBLÉMU**

METODIKA

V roce 2015 byla vydaná Metodika identifikace příčin procesu zmenšování obcí a měst zaštitěná Ministerstvem pro místní rozvoj. Cílem metodiky bylo stanovit způsob určení zmenšujících se měst a jejich klasifikace dle intenzity zmenšování a vývoje v zázemí města na území ČR a zformulovat postup pro určení hlavních příčin zmenšování obcí a měst.

Metodika v zásadě pracuje se dvěma základními typy zmenšujících se měst. Typologie je založena na kombinaci dvou faktorů, kterými jsou: populační vývoj města a populační vývoj zázemí města (SO ORP bez města). Jako významný pokles počtu obyvatel (smršťování) je brán 3% pokles během 5 let. [3]

- A. **Zmenšující se města se stagnujícím/rostoucím zázemím** - hlavní příčinou poklesu obyvatel je tak proces suburbanizace, kdy se lidé stěhují z měst do jejich nejbližšího zázemí (obyvatelé tak region neopouštějí).
- B. **Zmenšující se města se zmenšujícím se zázemím** - v tomto případě lidé opouštějí celý region, zejména z ekonomických důvodů, tento typ zmenšování lze označit za mnohem více negativní.

Při přesnější analýze příčin a důsledků zmenšování hraje významnou roli i poloha města. Byly identifikovány 4 základní kategorie území s určitým charakterem a intenzitou zmenšování měst:

- A. **Strukturálně postižené oblasti** - regiony s dlouhodobými a rozsáhlými těžebními aktivitami a těžkým průmyslem (části strojírenského, hutnického a chemického průmyslu)
- B. **Příhraniční (horské) oblasti** - odlehlá území v blízkosti hranic a převážně s horským charakterem krajiny
- C. **Vnitřní periferie** - území na pomezích krajů (kolem krajských hranic)
- D. **Ostatní území** - města v prostoru mezi výše vymezenými územími, kde působí jiné kombinace územních faktorů

MODEL SMRŠŤOVÁNÍ MĚSTA

PŘÍČINY

Příčiny smršťování měst jsou komplexní a komplikované. Zasažená města totiž nejsou ovlivňována stejným způsobem a mají různé charakteristiky v závislosti na kontextu. Lze však říci, že existují tři nejvýznamnější příčiny „smršťování“

1. **deindustrializace**
2. **demografické změny**
3. **suburbanizace**

Deindustrializace znamená omezení průmyslové výroby, ztrátu pracovních míst a pokles zaměstnanosti v průmyslu v důsledku přemístění výroby do jiného města, kraje nebo státu nebo v důsledku silné konkurence.

Demografické změny jsou projevem tří základních skutečností - snížení porodnosti, stárnutí obyvatelstva či migrace. Ve vyspělých zemích včetně České republiky dochází k významnému snížení porodnosti pod úroveň prosté reprodukce, která je stanovena na 2,1 dítěte na jednu ženu (porodnost v roce 2018 byla 1,7 dítěte na jednu ženu). Z demografického hlediska „smršťující se města“ dále charakterizuje odchod mladých lidí za studiem nebo zaměstnáním do atraktivnějších měst, rychlé stárnutí obyvatelstva a vysoký počet lidí v ekonomicky neaktivním věku (65+).

Na „smršťování“ má v neposlední řadě vliv rezidenční suburbanizace, tedy změna sídelní struktury daná vystěhováním obyvatel, zejména střední třídy, z centrálních částí měst, kde často žijí v bytech do rodinných domů v okrajových příměstských zónách.
[1]

Pro města se stává problematickým status trvalého bydliště obyvatel. Současný systém rozpočtového určení daní je založen na počtu obyvatel trvale bydlících v obci (podle evidence ČSÚ). Daňové příjmy pak představují významný zdroj financí pro obecní rozpočet

Města jsou přirozenými centry, která poskytují širokou škálu služeb, pracovních příležitostí a vzdělání nejen pro obyvatele s trvalým bydlištěm. Reálně tedy denně využívá městskou infrastrukturu daleko více lidí, než kolik udávají statistiky počtu obyvatel. Obce nemají prakticky žádné oficiální pravomoci, jak nové obyvatele donutit, aby se k trvalému bydlišti v obci přihlásili.

DŮSLEDKY

Častým znakem smršťujících se měst je dlouhodobě a viditelně upadající městské centrum (devalvace městského jádra), kde jsou k vidění prázdné prostory k prodeji či pronájmu a vylidněná, nevyužívaná veřejná prostranství. V důsledku „smršťování“ může postupně docházet k řadě dalších jevů, jako je pokles investic, méně pracovních příležitostí, pokles hustoty obyvatel, zhoršení vzdělanostní a kvalifikační struktury populace, nárůst počtu neobydlených bytů a domů, nadbytek kapacit v MŠ a v ZŠ. Dále může dojít k rostoucímu podílu průmyslových brownfieldů, slabšímu využívání veřejné infrastruktury či rozšiřování sociálně vyloučených lokalit. Smršťující se města se mohou potýkat s poklesem příjmů městského rozpočtu, které jsou vázané na počet obyvatel a podnikatelskou aktivitu. Naopak se zvyšují nároky na finance, stárnutí populace vyžaduje odpovídající politickou reakci a posílení sociální infrastruktury a služeb pro seniory. [1]

PLÁNOVÁNÍ SMRŠŤUJÍCÍCH SE MĚST

Podle Hospersa existují čtyři základní možnosti jak k plánování smršťujících se měst přistupovat.^[11]

- a) **trivializace** (ignorování, popírání, nereagování na smršťování)
- b) **bránění** smršťování (snaha zvrátit smršťování)
- c) **přijetí** smršťování
- d) **využití** smršťování

Většina měst ČR se k problematice smršťování staví metodou trivializace nebo bránění smršťování.

Trivializace a ignorování smršťování lze spatřovat v mnoha českých městech při pohledu na jejich územní a strategické plány, kdy zastupitelstvo nepracuje s demografickými analýzami a prognózami a i přes nepříznivý vývoj očekávají růst a expandování města. Tuto politickou reakci lze často pozorovat v lokalitách, kde se smršťování ještě příliš neprojevuje.

Snaha při bránění smršťování je přilákat nové obyvatele a tím obrátit trend úbytku. Častými strategiemi je výstavba nového dostupného bydlení, případně sociálního bydlení pro určité skupiny. V některých územních plánech je možné spatřit taktiku vymezování rozvojových ploch především pro individuální bydlení jako reakce na suburbanizační tendence a osidlování obcí v zázemí města, kde je větší nabídka pro BI a levnější pozemky. Dalšími strategiemi pro bránění smršťování jsou pak podpoření image města a cestovního ruchu, posílení sociální soudržnosti, obvyklá jsou opatření zaměřená na problematiku ekonomiky, včetně kvality vzdělávání.

Přístup přijetí smršťování můžeme pozorovat zejména v Německu, Velké Británii a Nizozemsku. Namísto stimulace růstu se stále více smršťujících se měst v těchto zemích snaží zvládnout důsledky úbytku a hledá způsoby, jak stabilizovat počet obyvatel. Důležité pro tato města není otázka jak přilákat nové obyvatele, ale spíše jak si udržet ty stávající. Pro smršťující se města je vytváření přívětivého prostředí pro děti vhodnou strategií, protože může být rozhodující motivací pro mladé rodiny, aby ve městě zůstaly. Plánování smršťujících se měst tak často znamená snahu o jejich ekologičtější, kompaktnější a udržitelnější podobu.

ŘEŠENÍ A STRATEGIE

V první řadě je důležité, aby si města, respektive jejich vedení uvědomilo možná rizika spjatá s úpadkem a realizovala strategie, které ve smršťujících se městech pomohou k trvale udržitelnému rozvoji. Regenerační strategie apriori předpokládají nějakou změnu, nápravu, zlepšení současného stavu.^[2]

Co je nutné si uvědomit, že neexistují univerzální a tedy přenosná řešení. Nástroje je vždy nezbytné přizpůsobit specifickému kontextu. Na základě podrobných analýz města je potřeba stanovit konkrétní problémy a příčiny smršťování a snažit se je systematicky a koncepčně řešit.

- regenerace brownfields, které brání rozvoji území, mají engativní socioekonomické dopady na okolí a celkově přispívají ke špatnému obrazu celého územního celku. Současně brownfieldy představují určitý rozvojový potenciál vzhledem k tomu, že se často jedná o bývalé průmyslové či vojenské areály z dob průmyslové revoluce nacházející se často v centrech měst nebo v jejich blízkosti
- řízení úpadku smršťujícího se města nebo městské části pomocí demolice neatraktivních objektů
- přeměna nevyhovujících a nevyužívaných ploch na zelenou infrastrukturu a městské zemědělství
- rekonstrukce a modernizace objektů bydlení a jednotlivých bytů v centru města pro zvýšení standardu bydlení
- revitalizace veřejných prostranství fungujících částí města
- výstavba dostupného bydlení (bytů) v centru, vlastněného městem, které může později pronajímat mladým, začínajícím rodinám, aktivním seniorům, či lidem v sociálně tíživé situaci
- adekvátní reakce města na nadbytek či nedostatek vzdělávacích, sociálních, zdravotnických či kulturních kapacit a posílení určitých služeb v návaznosti na změnu věkové struktury obyvatelstva
- vymezení lokali, do kterých se již nevyplatí investovat z veřejného rozpočtu (údržba a provoz technické a dopravní infrastruktury) a ve kterých není žádoucí podporovat novou výstavbu
- upřednostňování jádra před předměstím během navrhování nových řešení a koncepcí města
- zlepšení dopravního spojení s primárními městy (Praha, Brno, Plzeň, Olomouc, Liberec)
- prosazování konceptu města krátkých vzdáleností díky blízkosti služeb, pracovních příležitostí, bydlení a veřejné infrastruktury
- revize územního plánu a nových zastavitelných ploch - omezení možnosti rozšiřování města do krajiny

úprava nemovitosti pro
zvýšení standardu bydlení

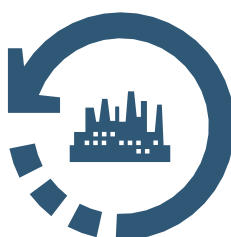
transformace plochy
na park či jiné pobytové
plochy pro rekreaci

modernizace, rekonstrukce,
oprava nevyhovujících objektů

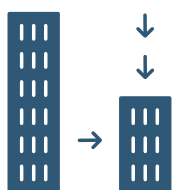
„bilbao efekt“
moderní veřejná stavba přitahující
pozornost do stagnující oblasti

regenerace brownfields
využití nevyužívaných ploch

demolice
nevyužívaných objektů

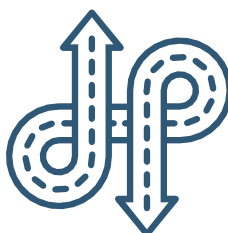
downsizing
snížení podlažnosti u dlouhodobě
nevyužívaných objektů

změna využití
nemovitosti

revitalizace páteřních
veřejných prostranství

funkční a efektivní
dopravní infrastruktura

navrácení pozemků
do nezastavěného území

urban gardening
městské zemědělství

PŘÍPADOVÉ STUDIE

ZWICKAU - Německo

Cvikov je velké okresní město nacházející se na jihu Saska. Město od roku 1950 ztrácí obyvatele a z původního počtu téměř 140 tis. obyvatel v roce 1950 se postupem času stalo přibližně 90 tis. obyvatel v roce 2020. Původní velký rozvoj Cvikova byl, stejně jako u mnoha dalších smršťujících se měst, spojený s těžkým průmyslem a především těžbou uhlí. Velký pokles obyvatel nastal po pádu Berlínské zdi a spojení obou německých částí.

Z hlediska strategií se město Zwickau až do roku 2002 soustředilo na zvýšení své atraktivity prostřednictvím renovace budov v centru, zejména s cílem posílit maloobchodní sektor. Rozvoj vnitřního města podpořila také spolková země Sasko poté, co se Zwickau zúčastnilo soutěže "Ab in die Mitte!". ["Zpět do centra!"] v roce 2006. Navzdory snahám o posílení jádra města pro maloobchodní podniky je kvůli rozvoji, jako jsou nákupní centra na okraji města, obtížné dosáhnout pozitivních výsledků. Západosaská univerzita ve Zwickau hraje důležitou roli v politice proti smršťování jako jeden z důvodů stěhování mladých lidí do města.

Před zahájením programu Stadtumbau Ost v roce 2002 se ve Cvikově nacházelo více než 16 000 prázdných bytů. Vzhledem k pokračující suburbanizaci a vysoké míře neobsazenosti bytů se strategie zaměřily na demolici těchto budov a v důsledku toho i k adaptaci na menší město. Kromě toho se strategie zaměřují na stabilizaci starších obytných oblastí zlepšením sociálního prostředí, přeměnou volných pozemků na zelené plochy a opětovným využitím některých budov pro různé funkce, např. jako mateřské školy, zdravotnická střediska nebo klub seniorů.^[13]

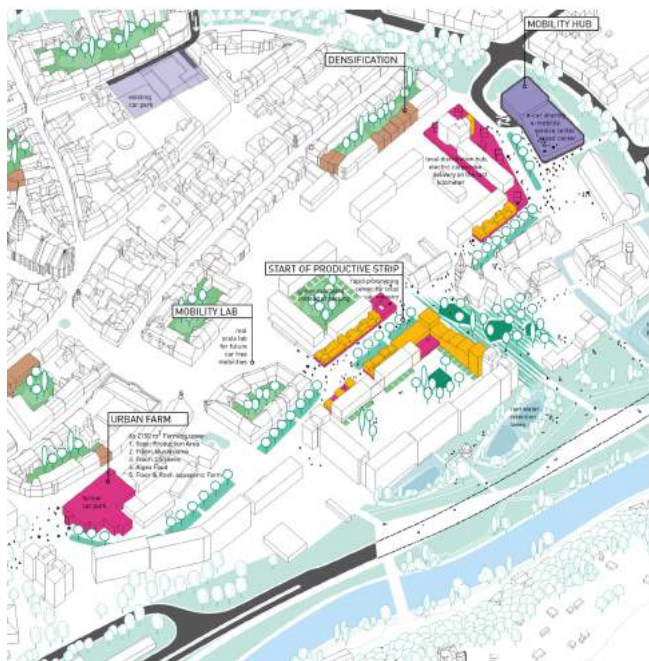

letecký pohled na centrum Zwickau
(vlevo historická část, vpravo socialistická)

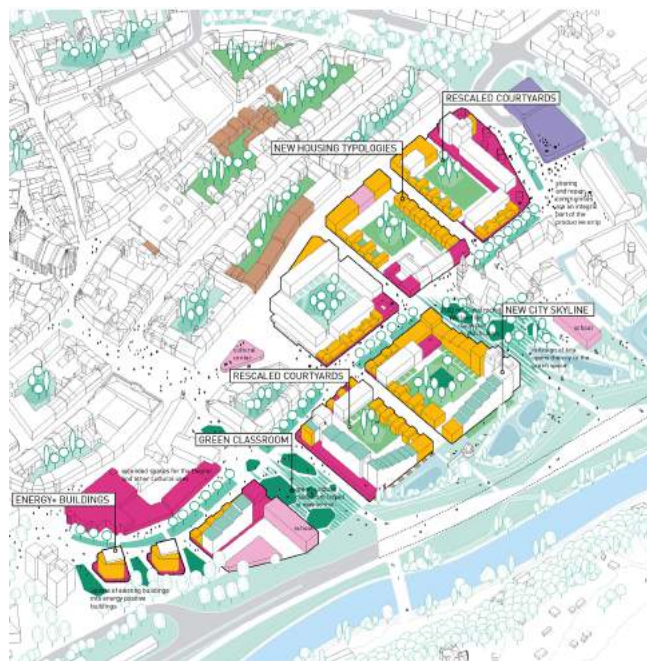
Současná strategie města

V Integriertes Stadtentwicklungskonzept Zwickau 2030 (Integrovaná koncepce rozvoje města Zwickau 2030), o níž bylo rozhodnuto na konci roku 2013, je jako hlavní cíl rozvoje města definován "vnitřní rozvoj před vnějším". Posílení centra města s vysokou koncentrací historických památek má proto nejvyšší prioritu. Rozvojem centra a rovněž historických předměstí v blízkosti centra se tak Zwickau drží modelu urbanistického rozvoje kompaktního města, přičemž zohledňuje historické, environmentální a dopravní podmínky. Novým cílem je zbourání bariéry vytvořené panelovou zástavbou, otevření centra města směrem k řece Zwickauer Mulde, která se táhne na východě, a vytvoření mostu mezi západní částí starého města a kulturní oblastí "Muldeparadies" s bydlením a obchodem.

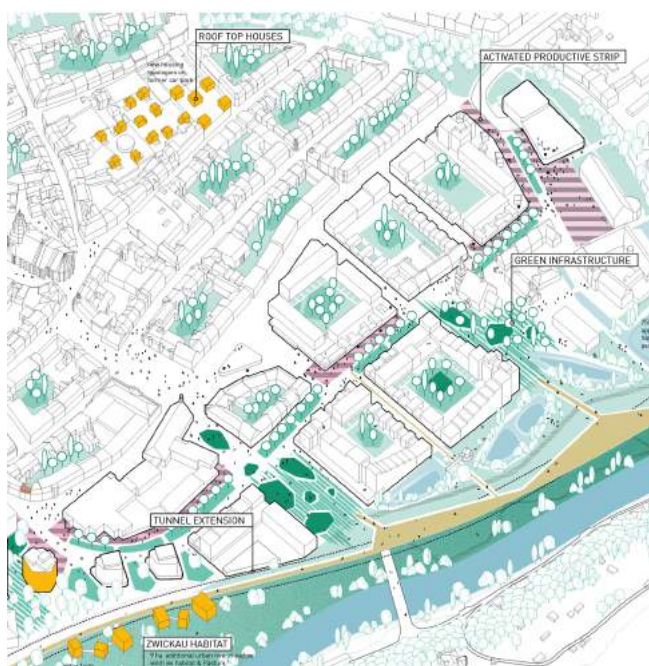
Muldeparadies je jedním z nejhezčích veřejných parků v Sasku. Výstavbou parku nad hlavní silnicí se podařilo vytvořit příjemný veřejný prostor, který je ideální pro procházky, posezení a odpočinek. Park je doplněn o jednoduchý vstup k vodě v podobě betonových stupňů. Parkem prochází cyklostezka Mulde, nadregionální Lutherovy stezky a Svatojakubské cesty vyzívající návštěvníky na krásné cyklistické a pěší výlety po regionu.

ZWICKAU 2030
 Mobilita budoucnosti (město krátkých vzdáleností)

ZWICKAU 2040
 Veřejný prostor s lidským měřítkem

ZWICKAU 2050
 Město a příroda v symbioze

pohled z ptáčích perspektivy na nově upravené
 nábřeží Muldaparadies řeky Cvikovská Mulda

HEERLEN - Nizozemsko

Heerlen je bývalé těžební město v jižním cípu Nizozemska, které se od roku 1995 potýká se stálým poklesem počtu obyvatel, přibližně 5 tis. obyvatel za každých 10 let. Heerlen je součástí Parkstad (parkové město) Limburg, což je aglomerace osmi obcí v jižní části provincie Limburg v Nizozemsku. Město Heerlen je zde největší a funguje jako hospodářské a společenské centrum.

Od roku 2014 má Parkstad Limburg svou vlastní IBA po vzoru několika německých IBA (IBA = Internationale Bauausstellung Ausstellung = Mezinárodní výstava architektury je nástroj pro městské inženýrství a architekturu, jehož cílem je ukázat nové koncepty z hlediska sociálních, kulturních a ekologických myšlenek).

Před zahájením projektu IBA Parkstad iniciovalo město několik projektů samo. Jedním z těchto projektů je obnova centra města od roku 2005. Bylo upraveno uspořádání dopravní infrastruktury a všechny hlavní ulice upraveny tak, aby se změnil jejich charakter, s doplněním o zelenou infrastrukturu. Přestavbou projde také vlakové nádraží v Heerlenu, které je vstupní branou do města.

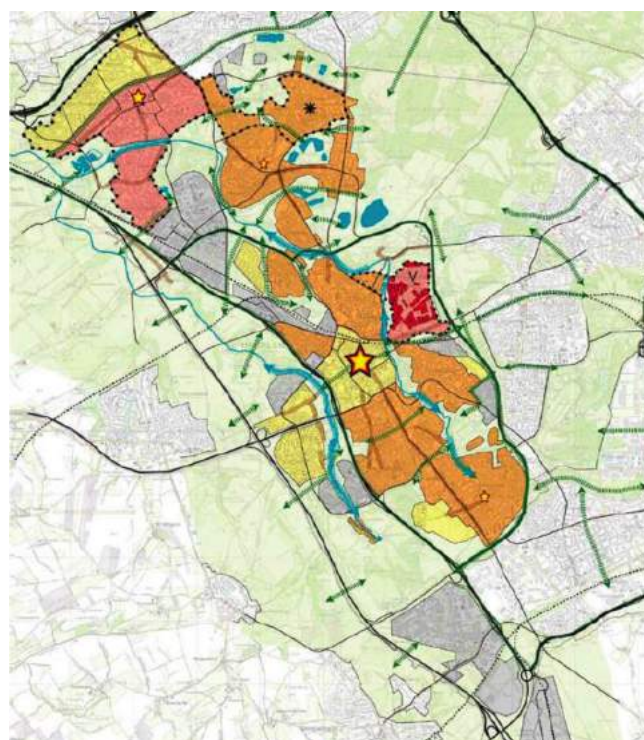
Od srpna 2021 do srpna 2022, představuje IBA svůj ambiciózní prováděcí program. Skládá se z 50 projektů. Z těchto 50 projektů bylo na podzim 2021 15 projektů označeno jako klíčové.

Kromě investic do města se bude investovat také do přírody. Jedním z projektů je potok Caumerbeek. Ten se kdysi vinul Heerlenem, ale v 70. letech 20. století byla velká část potoka skryta. Odhalením potoka se zlepší nejen možnosti rekreace, ale také kvalita vody. Kromě toho bylo nekvalitní bydlení (často poválečná zástavba) zbouráno a nahrazeno novou zástavbou s nižší hustotou. Nově vzniklé prázdné pozemky jsou využívány pro rekreaci, komunitní zahrádky či městské zemědělství a jsou v Heerlenu velmi populární. ^[12]

Vizi obce Heerlen je vytvořit kompaktní město s jasnou strukturou. V této vizi jsou přítomny robustní zelené vazby mezi Brunssumerheide, údolím Caumerbrook, hradem Hoensbroek a údolím Geleenbrook s přírodní rezervací Terworm (Herstructureringsvisie voor de woningvoorraad Parkstad Limburg, 2009, s. 55).

Heerlen bude také reagovat na mezery na trhu. Příkladem je oblast pískovny, kde vznikne jedinečné obytné prostředí kolem bydlení podél vody při využití stávajících strmých svahů pískovny.

Jednou ze čtvrtí, které si získaly zvláštní pozornost, je čtvrť Passart. Zde došlo k demolici několika bytových domů, na jejichž místě vznikl veřejný park.

vize restrukturalizace města Heerlen

- control area
- dimunition area
- development area
- neighbourhood area
- special plan development
- strengthening
- neighbourhood with special attention

sousedství čtvrti Passart před zásahem

sousedství čtvrti Passart po zásahu

rekonstrukce hlavního vlakového nádraží
vstupní brány do města Heerlen

rekonstrukce hlavního vlakového nádraží
vstupní brány do města Heerlen

revitalizace a přeměna pískoven v přírodní a rekreační oblast

LIVERPOOL - Anglie

Liverpool je přístavní město v regionu Severozápadní Anglie. Vzestup Liverpoolu jako obchodního města začal po roce 1700 a jeho raný význam souvisel s celosvětovým obchodem s otroky. Během 19. století došlo k největšímu nárůstu obyvatel a během 50 let se počet obyvatel Liverpoolu zpětinásobil, ze 77 tis. v roce 1801 na 376 tis. v roce 1851. Během 20. stol. byl Liverpool na vrcholu své slávy a byl považován za nejvýznamnější přístavní město ve Velké Británii s 870 tis. obyvateli. Úpadek Liverpoolu začal, když byly v meziválečném období přerušeny globální obchodní vazby a britská ekonomika se obrátila směrem na jiho-východ země směrem k Londýnu. Liverpool se snažil řešit problémy s přelidněním a chudinskými čtvrtěmi výstavbou obecních sídlišť na nových pozemcích na okraji města a během 30. let 20. století se zastavěná plocha města téměř zdvojnásobila. ^[15] Po druhé SV pokračoval úpadek města doprovázený špatnými rozhodnutími v oblasti územního plánování a celkové množství obyvatel kleslo až na 440 tis. obyvatel roku 2002.

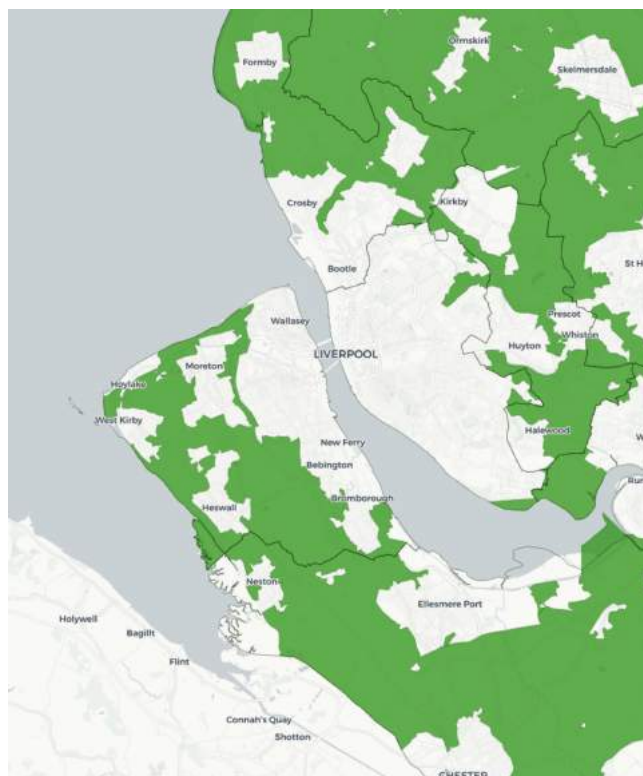
Stabilizaci počtu obyvatel Liverpoolu v posledních dvaceti letech a počínající známky opětovného růstu lze přičíst několika příčinám. Za prvé, v tomto období došlo k nárůstu přirozené obměny obyvatelstva. Za druhé se suburbanizace v porovnání s předchozím stoletím snížila na minimum. Rozsáhlé odstraňování chudinských čtvrtí skončilo v 70. letech 20. století a bylo nahrazeno politikou renovace bytů a zlepšování stavu čtvrtí. Tím se eliminovala potřeba přebytečného bydlení. Od 80. let 20. století se silně prosazovala politika "green belt". Základním cílem zeleného pásu je zabránit rozrůstání města tím, že má podobu prstence nezastavitelné volné krajiny okolo města. Místní a národní plánovací politika je nastavena tak, aby v dohledné budoucnosti bránila urbanizaci zeleného pásu. V polovině 90. let vláda požadovala, aby bylo alespoň 50 % všech nových bytů postaveno na dříve zastavěných městských pozemcích. Liverpool navíc připravil "doplňkové plánovací dokumenty", které požadovaly, aby nové investice do bydlení směřovaly přednostně do vnitřních městských oblastí.

Další vysvětlení pro stabilizaci počtu obyvatel Liverpoolu souvisí s ekonomickou regenerací a značnými finančními "injekcemi" z veřejných zdrojů do přestavby rozsáhlých oblastí přístavních celků na rezidenční čtvrtě, dále do turismu, kultury, občanského vybavení, a vzdělání. ^[14]

Řada regeneračních strategií a politik (City Challenge, English Partnerships, EU Objective One) vložila prostředky do přestavby stávajícího města. To vedlo k oživení jádra města do té míry, že se nyní nachází na úrovni vrcholu reurbanizace.

Čtvrť Ropewalks lze uvést jako dobrý příklad oho, jak mohou zákonná opatření místních orgánů, finanční pobídky a grantová pomoc vdechnout zanedbané čtvrti v památkově chráněné oblasti nový život.

Ropewalks dlouhá léta chátrala, než se v roce 1989 znovu začalo intenzivně investovat z veřejných prostředků.

zelený pás kolem města Liverpool s cílem zabránit rozrůstání města do krajiny

zabedněné domy v Liverpoolu čekající na demolici

moderní čtvrť Liverpool Princes Dock

nákupní středisko Liverpool One

Muzeum Liverpoolu z roku 2011

revitalizovaná čtvrť Ropewalks v Liverpoolu

Smršťování měst je v Německu známý fenomén se kterým se pojí německý program rozvoje měst Stadtbau (Přestavba měst).

Poté co došlo ke znovusjednocení Německa nastaly v zemi výrazné demografické změny. Množství obyvatel opustilo východní Německo a zamířilo na západ. Počet obyvatel se tak snížil zhruba o 2 miliony. Tento trend dopadl nejvíce na města v bývalé socialistické části, např.: Cottbus, Magdeburg, Halle, Drážďany, ...

Stadtbau je program týkající se opatření na rozvoj městských částí nebo celých měst, které jsou obzvláště postiženy strukturálními změnami a úbytkem obyvatelstva. Program Stadtbau se snaží čelit takzvanému smršťování, na základě urbanistických koncepcí. Programy podpory v Německu se nazývají konkrétně Stadtbau Ost (Přestavba měst Východ) nebo Stadtbau West (Přestavba měst Západ).

V roce 2000 byla na návrh tehdejšího spolkového ministra dopravy, stavebnictví a bydlení Reinharda Klimmta (SPD) založena komise "Strukturální změny v bytovém hospodářství v nových spolkových zemích". Zpráva, která byla předložena na konci roku 2000, zjistila, že ve východním Německu je asi milion bytů prázdných. Hlavní pozornost byla věnována panelovým domům, ale také starým budovám na předměstích. Komise doporučila, aby bylo do deseti let staženo z trhu 300 000 až 400 000 volných bytů. Cílem měla být podpora urbanistického rozvoje zmenšujících se okresů. Bylo navrženo podpořit demolici a modernizační opatření, která jsou proto nutná, prostřednictvím dotací. Obce byly požádány, aby se věnovaly novému úkolu Stadtbau - "řízení přestavby měst".

Paneláková sídliště jsou v Německu symbolem sociálních problémů. Na Východě i Západě byla koncipována jako řešení bytové nouze poválečné doby. Po pádu železné opony následoval sociální úpadek a diskuze o demolici či revitalizaci.

Programy financování byly v zásadě stanoveny správními dohodami mezi spolkovou vládou a novými spolkovými zeměmi. O zařazení podporovaných oblastí rozhodují spolkové země a obce provádějí opatření na vlastní odpovědnost.

V roce 2010 rozhodl německý Spolkový sněm o zahájení druhého období financování, které trvalo až do programového roku 2016. Ve většině měst se změnilo zaměření programu - modernizace a obnova starých budov se stala důležitější. Současně dochází k obnově městské infrastruktury, která se soustřeďuje především do stabilních čtvrtí. V mnoha městech se tempo demolice bytů snížilo. Přestavba měst se stává složitější, drobnější a vyžaduje větší koordinaci než dříve. Od roku 2015/16 se očekává opětovný nárůst míry neobsazenosti, a to jednoduše proto, že počet obyvatel bude opět výrazněji klesat (demografická prognóza). Přestavba měst se tak stává trvalým úkolem.

Program byl vytvořen s cílem zajistit, aby si východoněmecká města a obce dokázaly udržet nebo zvýšit svou stávající úroveň jako atraktivní místa pro práci i život.

Program má dva hlavní cíle:

- modernizace měst, která trpí důsledky smršťování, posílením jejich vnitřních městských oblastí
- stabilizace trhu s bydlením ve smršťujících se městech snížením nadbytku stávajícího bytového fondu

Prostředky v rámci programu mohou být využity na:

- modernizaci čtvrtí, které budou dlouhodobě zachovány,
- demolici prázdných budov, které nebudou v budoucnu potřeba, a na zásahy spojené s demolicí, jako je příprava pozemků pro opětovné využití,
- renovace a ochrana budov postavených před rokem 1949 (staré budovy) a pořízení takových budov místními samosprávami za účelem jejich renovace a ochrany,
- úprava a demontáž městské infrastruktury jak ze sociálního, tak z technického hlediska, pokud je výsledkem procesů restrukturalizace měst,
- administrativní a stavební zásahy nezbytné pro provádění procesů restrukturalizace měst

Stadtumbau Ost ve městě Haldensleben

Konverze bývalého průmyslového areálu na park - pohled přes novou městskou zahradu Moabit Stadtgarten na přístav Westhafen v Berlíně

Na okraji Cottbusu leží sídliště Sachsenhof-Madlow, největší panelová výstavba v Braniborsku. Sídliště postavené během několika let pro dělníky, které potřeboval hnědouhelný a energetický průmysl.

Politické otřesy vše změnilo: po sjednocení Německa musela být většina hnědouhelných dolů z ekonomických nebo ekologických důvodů uzavřena, což znamenalo ztrátu přibližně 90 000 pracovních míst a město tak přišlo o 30% obyvatel.

Děti a vnuci lidí, kteří se do regionu přistěhovali kvůli práci "v hnědouhelném průmyslu", začali odcházet za prací jinam. Situace na trhu s bydlením způsobila, že kdo ještě v regionu měl peníze, si mohl vybrat - a obvykle si vybral rodinný dům mimo zastavěné území. Od znovusjednocení ztratila Chotěboř v důsledku všeobecného odlivu, rozrůstání měst a demografických změn více než 40 000 obyvatel, tedy třetinu obyvatel. Sídliště Sachsenhof-Madlow ztratilo více než polovinu svých obyvatel. To se rychle projevilo na vzniku nevyužívaných veřejných prostranství, zanedbávání nemovitostí, negativní publicity a odchodu dalších lidí. Proti tomuto trendu se bojovalo pomocí procesu konverze modelového města.

Od roku 2000 podporuje IBA město Cottbus ve snaze stabilizovat a přeměnit sídliště Sachsenhof-Madlow. V tomto roce město oficiálně zařadilo čtvrt mezi oblasti určené k obnově a přijalo dvojí strategii - některé stavby zbourat a zároveň čtvrt zvelebit. Ve spolupráci s ministerstvem pro infrastrukturu a územní rozvoj, městem Chotěboř a bytovými družstvy se v oblasti realizovalo nebo realizuje patnáct různých projektů. Chotěboř se tak stala jedním z prvních německých měst, která se zapojila do programu "Stadtumbau" (přestavba měst).

Mezi modelové projekty patří úspěšný architektonický experiment na Theodor-Storm-Strasse. Jedenáctipodlažní bytový dům s padesáti čtyřmi byty byl zhruba z jedné třetiny prázdný. Na základě plánu architektonické kanceláře Zimmermann & Partner bylo rozhodnuto o demolici panelové výstavby a "recyklaci" jednotlivých betonových deskových prvků. Postupně byla budova rozebrána a z jednotlivých modulů vznikly tři až pětipodlažní městské vily se třinácti byty. Zatímco ve čtvrti je stále mnoho prázdných bytů, nové byty jsou všechny obsazené. Tento projekt dokazuje, že opětovné využití stavebních prvků má ekonomický smysl a že je možné zvrátit trend i ve smřtující se čtvrtích - pokud je design a funkční kvalita architektury a veřejných prostor dostatečně vysoká.

Prvním velkým projektem pro veřejný prostor byl nový park pro volný čas na Wasserturmu, sportovní areál na Hegelstrasse a městské náměstí s novou ikonou Sachsenhofu - stanem (Zelt). Také alej Gelsenkirchener Allee byla doplněna adekvátní vegetací a městským mobiliárem.

Další z projektů se uskutečnil v ulici Hegelstrasse v blízkosti dálnice. Vzhledem k vysoké hustotě zástavby, nízké kvalitě obytného prostoru a periferní poloze patří tato čtvrt mezi znevýhodněné oblasti Sachsenhof-Madlow. V oblasti se nacházelo tolik volných bytů, že zhruba 1000 z nich muselo být zdemolováno. Aby obyvatelé nebyli vystaveni prachu ze vzniklých volných prázdných ploch, bylo rozhodnuto přeměnit je na přechodné zelené plochy - což vedlo v roce 2004 k velké výsadbě za přispění a pomoci místních obyvatel.

Čtvrt Turower Strasse se dočkala příkladné přestavby v rámci celé čtvrti - modernizace spojené s částečnou demolicí a zlepšením obytného prostředí. Staré centrum péče o děti bylo přeměněno na sousedské centrum pro obyvatele města. V zeleném pásu potoka Priorgraben propojily nové cesty a cyklostezky Sachsenhof-Madlow s venkovskými oblastmi na východě a západě a s centrem Cottbusu pomocí nového mostu.

V dnešní době je sídliště opět stabilní a nedochází k dalšímu velkému odchodu obyvatel. ^[21]

Zelt - nové náměstí
Cottbus - Sachsenhof-Madlow

Gelsenkirchener Allee alej
doplněna o adekvátní vegetaci a městský mobiliář

původní stav
11 podlažního panelového domu

stávající stav
modelový projekt demolice, konverze a rekonstrukce
11 podlažního panelového domu

průběh přestavby

stávající stav
pohled na nově vystavěné městské vily

stávající stav
pohled na nově vystavěné městské vily

MAGDEBURG - Německo

Bývalé centrum těžkého průmyslu Magdeburg se po znovusjednocení Německa vyrovnávalo s propadem počtu obyvatel z původních 290 000 na 220 000.

Hlavním tématem dalšího rozvoje města tedy bylo hledání strategie, jak se vyrovnat s narůstajícím počtem prázdných bytů a nezaměstnaností. Pozornost se v první řadě zaměřila na oblast historického centra města, které bylo odlivem obyvatel zasaženo nejvíce. Po jeho revitalizaci se sekundárně projev úbytku obyvatel více projevil v okrajové sídlištní zástavbě.

Jedním ze zásahů, který na tento trend reagoval, je například projekt úpravy dvou panelových budov ve čtvrti Neustädter Feld. Původně pětipodlažní domy byly sníženy o tři podlaží. Z původních 220 bytů vzniklo 44 velkoryse dimenzovaných bytů v řadových domech o průměrné podlažní ploše 121 m² s vlastní soukromou zahradou či terasou. ^[22]

Náklady na renovaci činily přibližně 2,6 mil. EUR, náklady na čistou dekonstrukci činily přibližně 260 tis. EUR. Stavební náklady (hrubé) na m² obytné plochy činí přibližně 947 €/m². Všechny řadové domy byly dokončeny v roce 2003 a jsou plně pronajaty. Domy byly navrženy jako nájemní. Vzhledem k malým parcelám je však bylo možné později prodat jednotlivým nájemníkům do osobního vlastnictví. ^[24]

Do konce roku 2018 bylo z velkého sídliště Neustädter Feld vyřazeno 1 460 bytů a zároveň bylo schváleno 784 000 eur na modernizaci z programu Stadtumbau Ost. Kombinace kompletních demolic, přestaveb a novostaveb se zlepšením obytného prostředí a sociálně integračních opatření města s finančními prostředky ve výši 4,3 milionu eur vedla k výrazné modernizaci velkého sídliště. Dnes se to projevuje větší rozmanitostí staveb a větší sociální stabilitou. ^[23]

původní stav panelové zástavby
ve čtvrti Neustädter Feld

stávající stav zástavby
po zásahu, demolici a přestavbě

stávající stav zástavby
pohled z ptačí perspektivy

LIPSKO - Německo

Po vysokém úbytku obyvatel v 90. letech 20. století počet obyvatel Lipska opět mírně roste. Nárůst se soustředí především do bytového fondu Gründerzeit. V příměstských oblastech, zejména na velkých sídlištích, úbytek obyvatelstva stále pokračuje.

Paunsdorf-Heiterblick byl postaven na konci 80. let 20. století na severovýchodním okraji Lipska. Jedním z cílů projektu Grüner Bogen Paunsdorf je další stabilizace obytné lokality. Ústřední roli v modernizaci obytného prostředí hraje renaturace a revitalizace sousedního areálu bývalých kasáren "Heiterblick".

V areálu kasáren vznikly v důsledku vojenského využití cenné biotopy. Zatímco samotná oblast kasáren je revitalizována jako komerční lokalita, krajinný a biotopový ráz manévrovacího prostoru ve vlastnictví města je hodno ochrany před zásahy v podobě nové výstavby. Za tímto účelem byly části oblasti oploceny a pronajaty k celoroční pastvě. Projekt pastviny je začleněn do Grüner Bogen - Zeleného oblouku Paunsdorf, který je se svými 120 hektary největším projektem rozvoje volného prostoru v severovýchodní části Lipska.

Grüner Bogen Paunsdorf tvoří designové rozhraní mezi městským prostranstvím a venkovským prostředím. Rámec návrhu tvoří okružní promenáda, která vede k různým rekreačním oblastem a pěti pozoruhodným vyhlídkovým plochám. Spolu se zemědělskými a vojenskými pustinami tvoří nový prstenec parku.

Pro rozvoj Grüner Bogen bylo nutné vypracovat plán rozvoje. To umožnilo vytvořit předpoklady pro získání pozemků městem, vymezit kompenzační plochy, zajistit práva cesty na soukromých pozemcích a v neposlední řadě zabránit zřízení velkoplošného maloobchodu. Základem celkové koncepce byl soutěžní návrh a koncept ochrany přírody.

Extenzivní a přírodě blízká pastva slouží k rozvoji charakteru volné krajiny na okraji města. Pastva je rozumnou alternativou k běžným opatřením údržby v městských a příměstských oblastech. Motiv pastvy posiluje identifikaci obyvatel s okolím. Významná účast v evropských projektech (výzkumný projekt Greenkeys) podporuje intenzivní práci s veřejností a zajišťuje mezinárodní publicitu. ^[25]

původní stav veřejného prostranství na sídlišti Paunsdorf

současný stav veřejného prostranství na sídlišti Paunsdorf

koncept revitalizace krajiny a veřejných prostor

pohled na retenční nádrž a okružní promenádu

Město Leinefelde je bývalé centrum textilního průmyslu. Původní duryňská vesnice s 2 500 se během necelých 30 let rozrostla na 16 500 obyvatel, kteří se nastěhovali do pěti až šestipodlažních panelových domů vystavěných jižně od původní zástavby (Südstadt).^[22]

Po sjednocení Německa zanikla velká část pracovních míst v textilním a cementářském průmyslu. Obyvatelé se hromadně stěhovali a míra nezaměstnanosti dosáhla v roce 1997 přibližně 20%. Díky včasnému úsilí se však městu podařilo vytvořit nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti pod 16 % (2000) a zpomalit další migraci.^[26]

Místní radnice realizovala první stabilizační opatření - mezi ně kromě zapojení města do dotačních programů patřilo v roce 1995 také vytvoření regulačního plánu, který se stal koordinačním nástrojem urbanistického rozvoje. Ústředním motivem plánu bylo především vytvoření lokálního centra (Bonifácovo náměstí) a vytvoření nové osy sídliště propojující celou lokalitu s původním historickým centrem.^[22]

Další, propracovanější verze plánu z dílny drážďanského ateliéru GRAS, už podrobněji definovaly úpravy budov a jejich bezprostředního okolí. Právě v regulačním plánu se objevily návrhy na transformaci dlouhých panelových budov do solitérních bytových domů, snížení počtu pater, návrhy předzahrádek a sdílených uzavřených zahrad uvnitř bloků.^[22]

V některých oblastech již byly díky dekonstrukci budov (nebo jejich částí) získány nové prostory a bylo dosaženo vyšší kvality volných prostranství. Plánují se další dekonstrukční opatření. Podle modulárního systému s kombinovatelnými jednotlivými prvky budou obytné budovy přestavovány a modernizovány po jednotlivých čtvrtích. Vzniknou tak nové typy bytů a budov, například byty se střešními terasami, mezonety a samostatné bytové domy, tzv. "městské vily". Celkově je kladen zvláštní důraz na individuální, vysoce kvalitní design fasád, který podporuje identifikaci s vlastním domovem a okolím.^[26]

Iniciativa pro tento proces přestavby čtvrti vzešla z velké části od města. Vlastníci bytů a občané byli do celkového plánování a jednotlivých opatření zapojeni již v rané fázi. Komunální správa a politika neustále provázejí proces rozvoje. Angažovanost obce vede k intenzivnímu informování a zapojení občanů, a tím k úspěšné spolupráci při plánování a realizaci.^[26]

Celý koncept urbanistického rozvoje města Leinefelde je založen na těchto osmi principech:^[22]

- sociální udržitelnost čtvrtě skrze participaci obyvatel (posílení vědomí zodpovědnosti a spoluúčasti na kvalitě prostředí)
- ekonomická udržitelnost - diverzita a podpora ekonomického rozvoje, podpora vzniku pracovních příležitostí (prázdná tovární hala byla například rozdělena do menších jednotek využívaných pro drobné podnikání)
- ekologická udržitelnost - snížení spotřeby energií a recyklace materiálů (zateplení budov a znovuvyžití stavební suti a betonových panelů v rámci krajinných úprav)
- regulační plán jako hlavní koordinační nástroj
- atraktivita čtvrti vycházející z vysoké kvality veřejné vybavenosti a infrastruktury (posílena byla zejména dostupnost mateřských a základních škol, nově byl vystavěn bazén, komunitní centrum a centrum mládeže)
- demolice opuštěných bytových domů
- zlepšení kvality obytného prostředí díky vytvoření širší škály charakterů veřejného prostranství
- hierarchizace veřejných prostor (artikulace volného prostoru na veřejný, poloveřejný a soukromý odstraňuje prostorovou anonymitu a podporuje budování společenských vztahů)

kvalitní veřejná prostranství a občanské vybavení

japonská zahrada ve veřejném prostranství

původní stav

současný stav

úprava parteru na úroveň přízemních bytů

původní stav

současný stav

nově upravený a rozčleněný panelový dům

původní stav

současný stav

transformace panelového domu na solitérní domy

původní stav

současný stav

přeměna a zatraktivnění panelového domu

Ostrava je statutárním městem ležícím v severovýchodní části Česka, tj. v blízkosti Polska a Slovenska. Má rozlohu 214,22km² a je třetím populačně největším městem České republiky (po Praze a Brně) s 289 629 obyvateli (k 31. 12. 2018). Ostrava je zároveň jádrem druhé populačně největší městské aglomerace (po Praze), která byla nazývána OSRA - Ostravská sídelní regionální aglomerace.

Jako většina ostatních evropských měst procházela Ostrava dlouhým a relativně silným obdobím populačního růstu, a to přibližně od druhé poloviny 19. století v souvislosti s industrializací a atraktivitou danou extenzivním růstem počtu pracovních příležitostí a dále rozvojem bydlení zejména v dělnických koloniích a po roce 1945 hlavně v bytových domech nově vybudovaných sídlišť.

Vzhledem k nezbytným strukturálním změnám došlo v roce 1994 k uzavření posledního černouhelného dolu na území města Ostravy a další odvětví prošla zásadní restrukturalizací, což celkově vedlo ke snížení ekonomického a politického významu města jako průmyslového centra.

Dle statistických zjištění se počet obyvatel ve městě od roku 1992 nepřetržitě snižuje, a to přibližně o 1000 obyvatel ročně. Deindustrializace a ztráta pracovních příležitostí na regionálním trhu práce vedly ke smršťování města zejména v demografickém smyslu.

Ostrava je „smršťující“ se město s populačním úbytkem asi 7 % v období 1990–2010. V mezinárodním kontextu můžeme Ostravu charakterizovat jako město s nevýznamným poklesem počtu obyvatel, který se doposud neprojevil negativně na změnách fyzické struktury města jako celku. Ostrava prozatím nebyla postižena intenzivní depopulací a s ní souvisejícími jevy v takovém rozsahu jako například východoněmecké Lipsko (max. v roce 1933 - 713 000 obyv. - a min. v roce 1998 - 437 000 obyv.) či anglický Liverpool (610 000 v roce 1971 a 435 000 obyv. v r. 2008, což je -29 %), které musely například bourat neatraktivní a nevyužívané bloky domů, aby vůbec udržely rovnováhu na trhu s byty.^[18]

Platná vize města do roku 2030: Ostrava je městem, které láká mladé, pracovitě a talentované obyvatele. Trend odcházení se podařilo zastavit a zvrátit.

V současně platném strategickém plánu města se hovoří o soustavném úbytku obyvatel, ale zároveň je zde uvedeno, že i když se od devadesátých let počet obyvatel Ostravy snižuje, úbytek není natolik rozsáhlý, aby snižoval dnešní i budoucí význam Ostravy. Ve strategickém plánu je pouze zmínka: "Je potřebné připravit scénář pro případnou situaci smršťování města v důsledku úbytku obyvatel, který bude vyžadovat náročná rozhodnutí o koncentraci úsilí i zdrojů."

I přesto, že strategie města ke smršťování není jasně definovaná, dochází na území Ostravy k určitým krokům, které mají pozitivní dopad na "shrinking".

Od roku 2003 probíhala v Ostravě a okolí územní příprava průmyslových zón (PZ). Příprava těchto areálů byla označována jako mimořádná příležitost pro města napříč celým Moravskoslezským krajem. Cílem jejich přípravy bylo překonat restrukturalizaci průmyslových podniků a zastavit nárůst nezaměstnanosti v kraji. Díky vybudovaným průmyslovým zónám, například těm v Ostravě-Hrabové, v Mošnově, nebo v Nošovicích, zažívá nejen Ostrava vyšší přísun zahraničních investic, což se projeví právě snižováním nezaměstnanosti.

Vzhledem k historickému vývoji města, výskytu těžkého průmyslu a těžby černého uhlí, následovaného tvrdou restrukturalizací a následným úpadkem mnoha průmyslových podniků, je Ostrava téměř protkána různými typy Brownfields. Rozloha, kterou brownfieldy zabírají, činí asi 8,9% podíl na rozloze města (19,04 km²) s tím, že jejich počet jde do desítek.

Za jedny z nejzajímavějších brownfieldů jsou v Ostravě považovány, již částečně zrevitalizované oblasti Karolina s Dolní oblastí Vítkovic a speciální typ brownfieldu Ostrava-Hrušov.

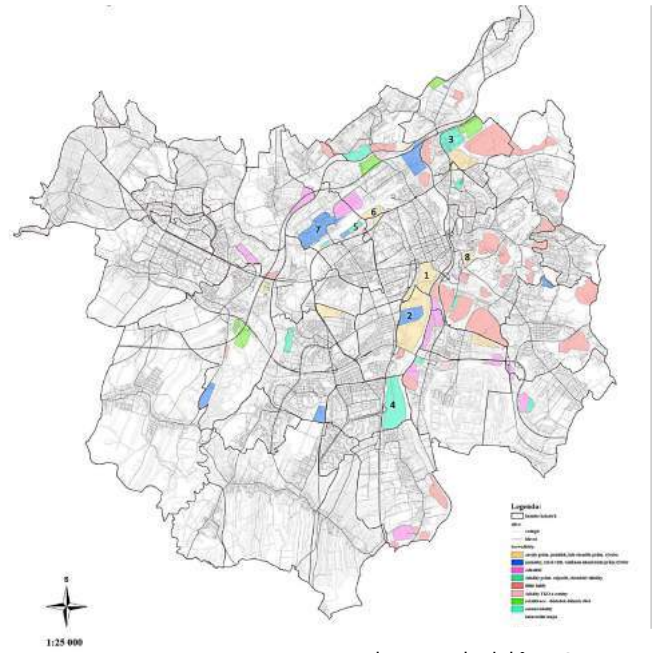
brownfield Karolina 2003

historická budova bývalého dolu Karolina
konvertovaná na sportovní halu

čtvrť nová Karolina 2020

mapa brownfieldů v Ostravě

vizualizace oblasti Karolina po jejím dokončení

3 | ANALÝZA ÚZEMÍ

PŘEDSTAVENÍ MĚSTA TRUTNOV

status:	město
kraj:	Královéhradecký
výměra obce:	10,33 ha
nadmořská výška:	414 m.n.m.
počet obyvatel (2019):	30 234
zeměpisné souřadnice:	50°33'39.77" s.š. 15°54'46.07" v.d.
základní sídelní jednotky:	48
části obce:	21
katastrální území:	17

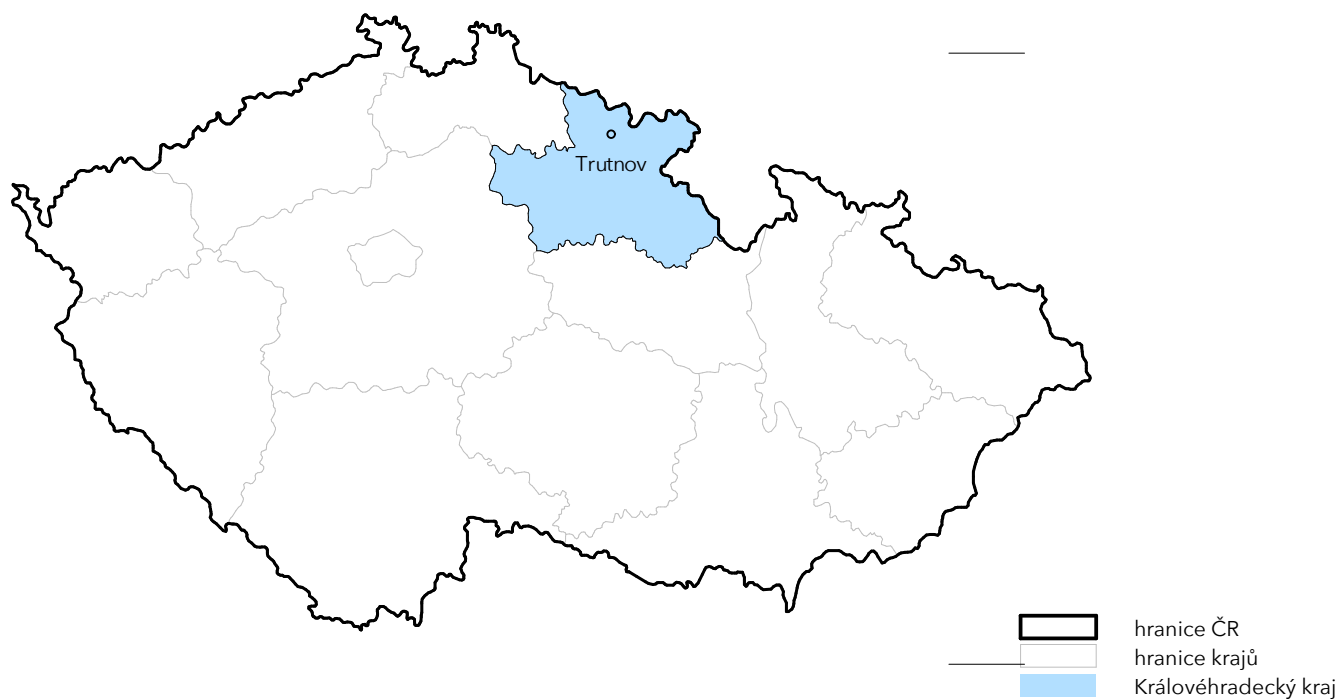
Město Trutnov se nachází v severovýchodní části České republiky v podhůří Krkonoš na hranicích s Polskem. Se svými 30 tis. obyvateli je Trutnov druhým největším městem v kraji. Město plní funkci významného regionálního průmyslového centra poskytujícího služby veřejné správy, kulturní, sociální a vzdělávací služby, stejně tak komerční služby pro obce a města ve svém zázemí. Navíc s plánovaným vybudováním dálničního spojení na hranice s Polskem lze očekávat růst významu města v regionální struktuře. (7)

Město se nachází v údolí řeky Úpy, která jím protéká a je obklopené kopci na severu i jihu. Z geomorfologického hlediska spadá město do Trutnovské pahorkatiny, která je součástí Podkrkonošské pahorkatiny a Krkonošského podhůří. Trutnov je jednou z pomyslných bran do Krkonoš a nejvyšší horu ČR Sněžku lze pozorovat i z městského centra. Průměrná nadmořská výška se pohybuje kolem 430 m.n.m. (8)

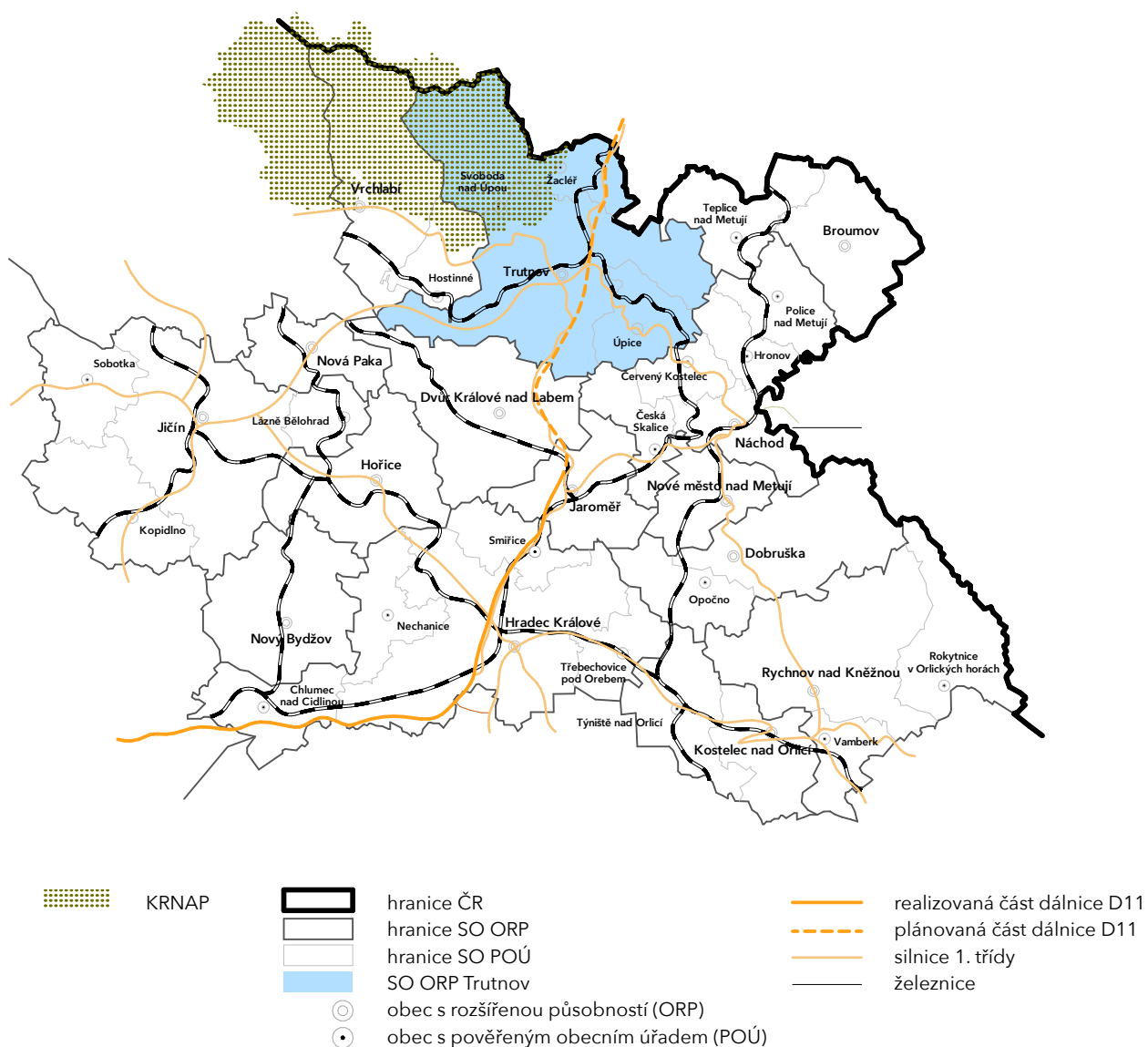
Trutnovsko je regionem s rozvinutým průmyslem, bohatou kulturou i sportovním vyžitím. Okolní příroda poskytuje mnoho možností pro trvalé zlepšování kvality života místních obyvatel. Blízké Krkonoše jsou oblíbenou celoroční destinací (Janské Lázně, Pec pod Sněžkou). Oblast je rovněž bohatá na řadu historických zajímavostí, a nabízí tak řadu příležitostí pro tuzemský i přeshraniční cestovní ruch. (9)

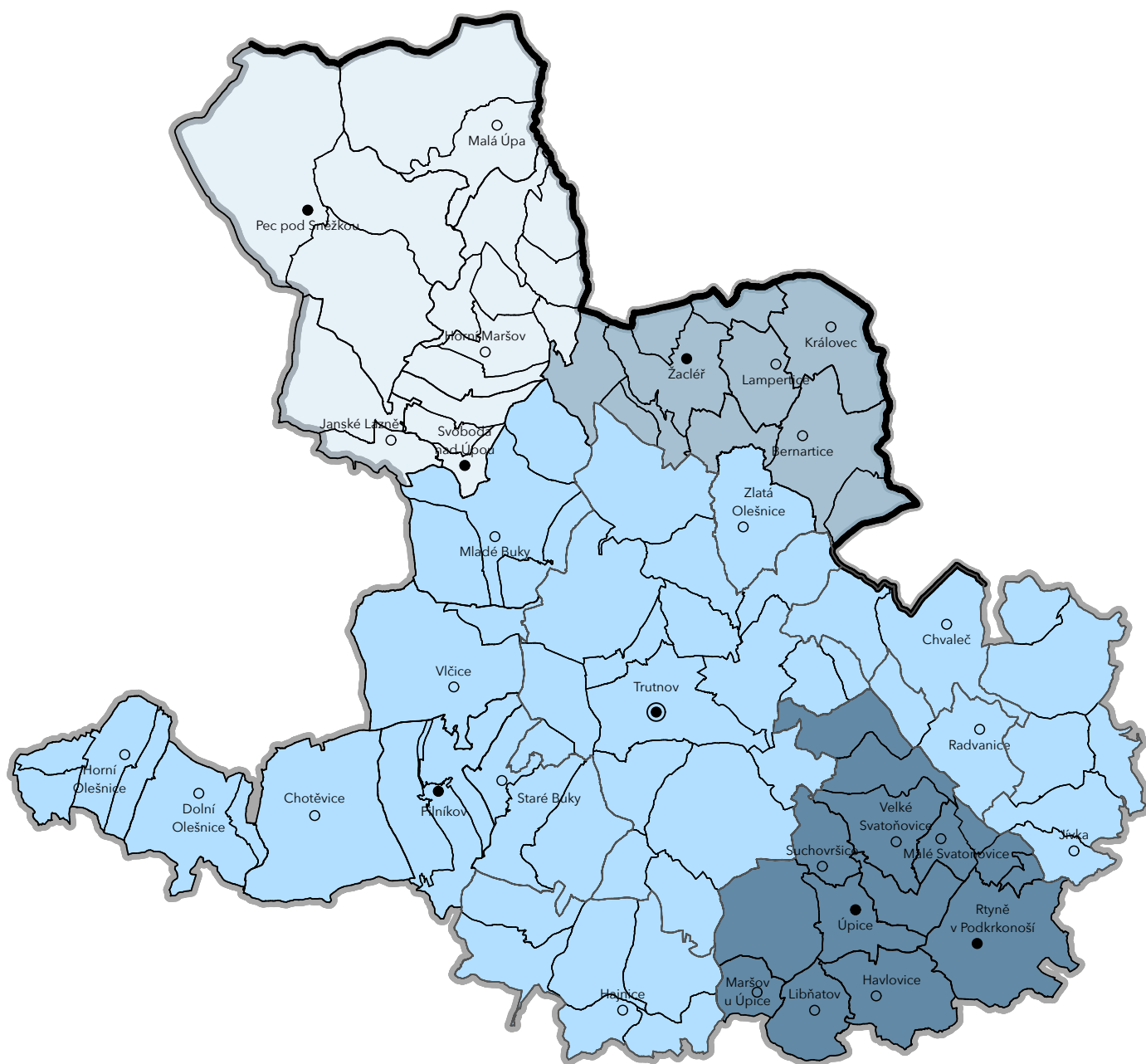
POLOHA MĚSTA V ČR

POLOHA MĚSTA V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI

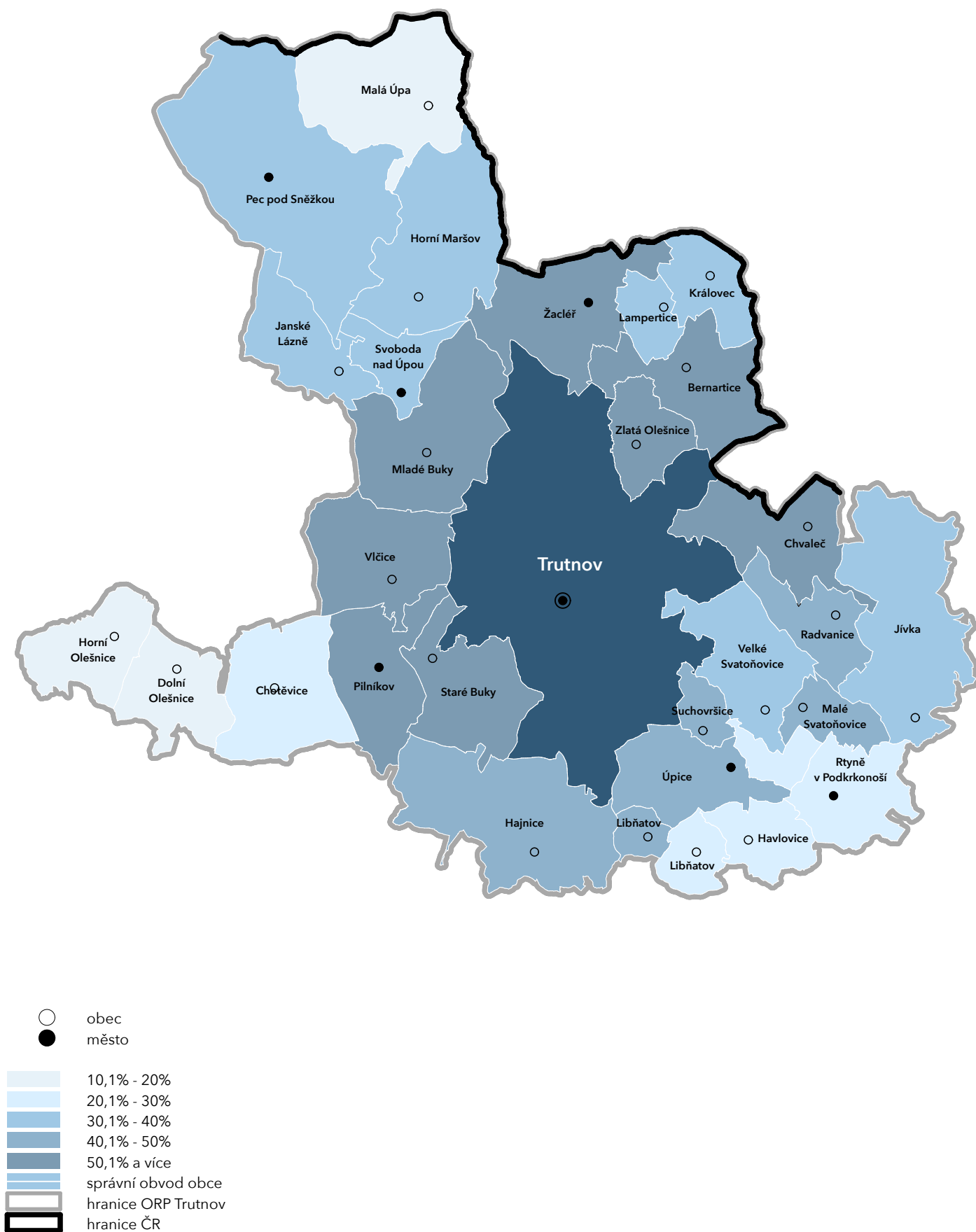
ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ

- obec
- město
- ▭ správní obvod ORP Trutnov
- ▭ správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem Trutnov
- ▭ správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem Úpice
- ▭ správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem Žacléř
- ▭ správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem Svoboda nad Úpou
- ▭ správní obvod obce
- ▭ katastrální území
- ▭ hranice ČR

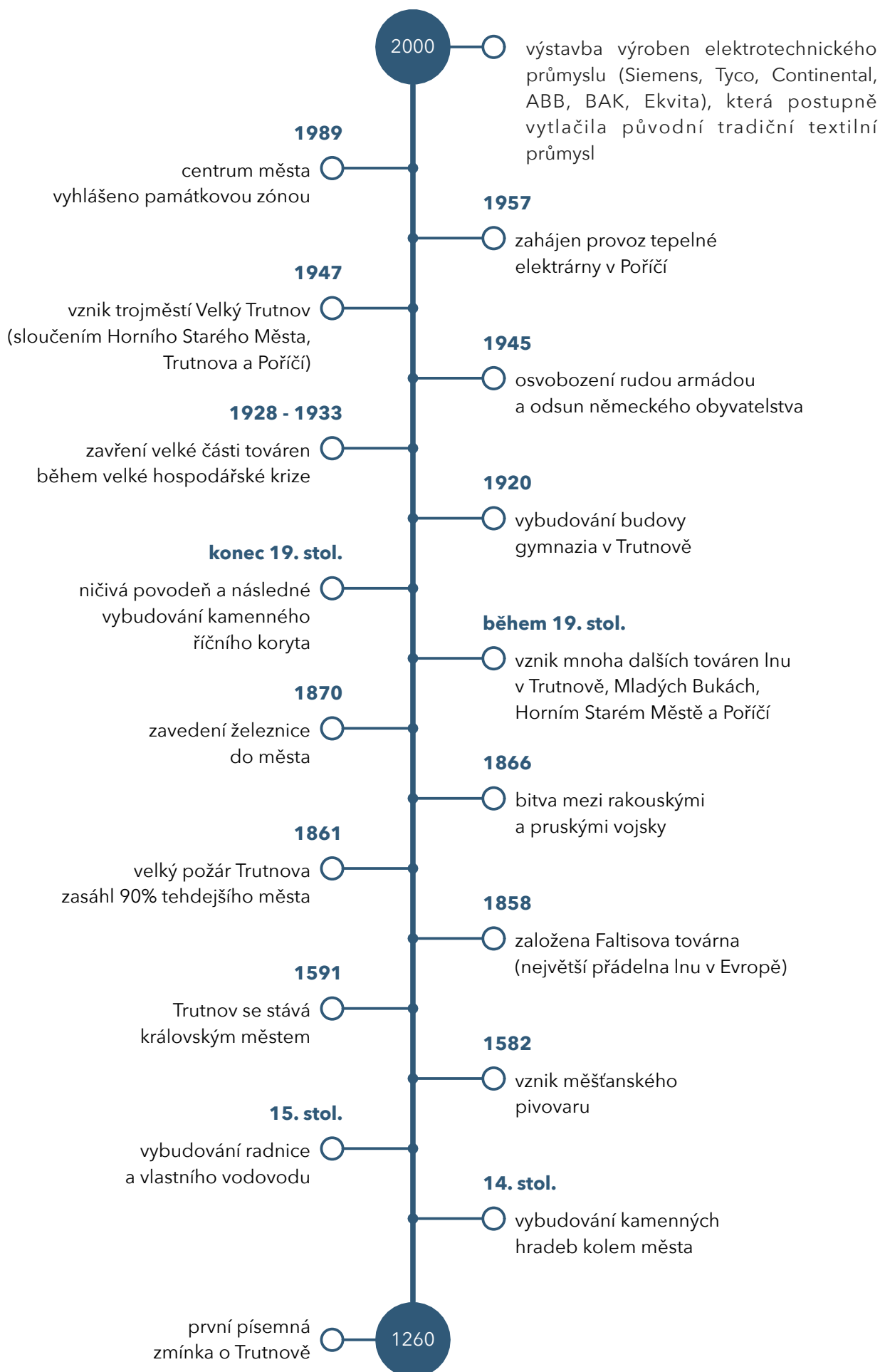
SPÁDOVÉ OBLASTI

podíl vyjíždějících do Trutnova
na celkovém počtu vyjíždějících z obce^[7]

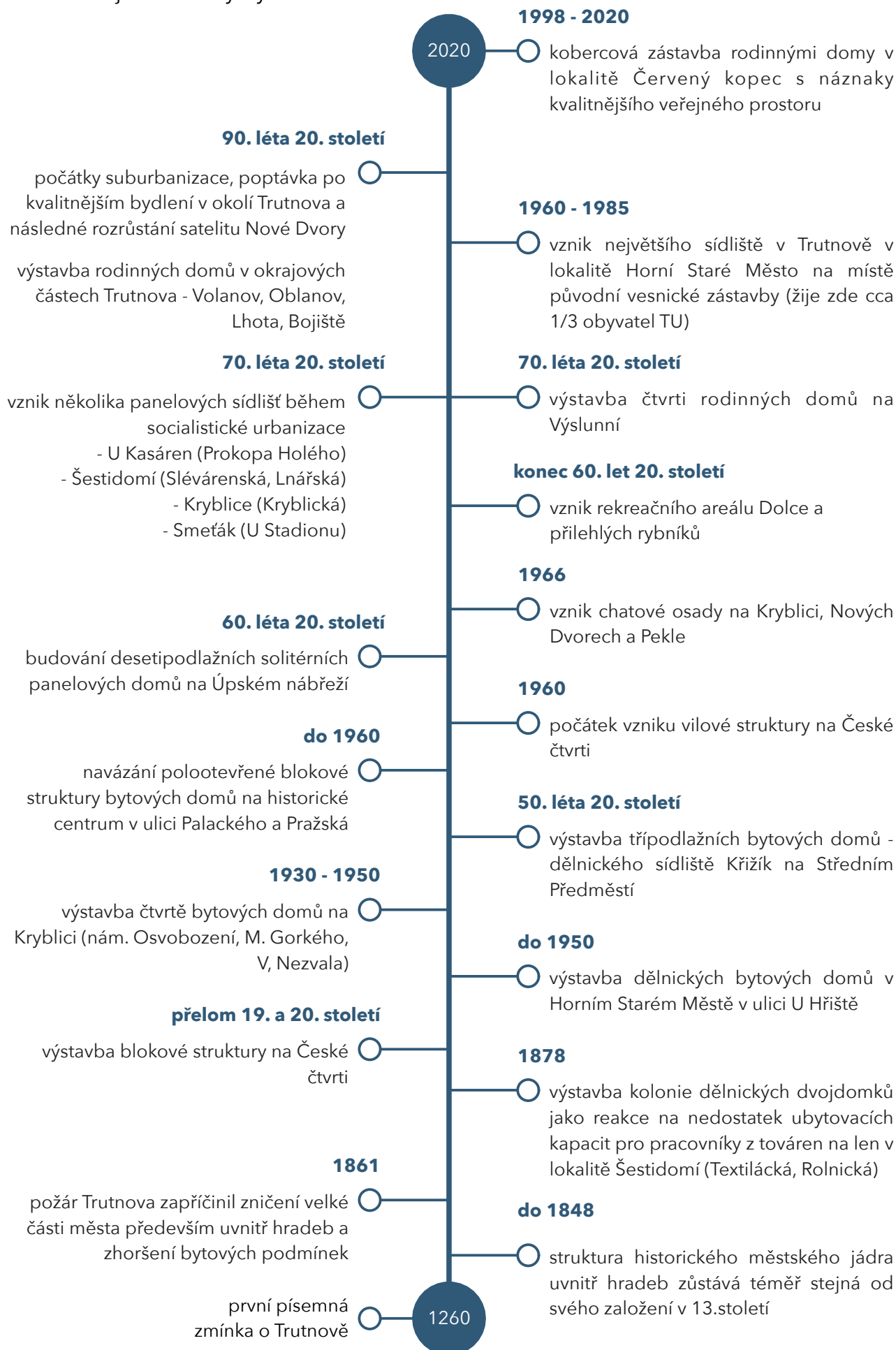
HISTORIE MĚSTA

klíčové momenty rozvoje

VÝVOJ URBANISTICKÉ STRUKTURY

časová osa největších obytných souborů

DEMOGRAFIE

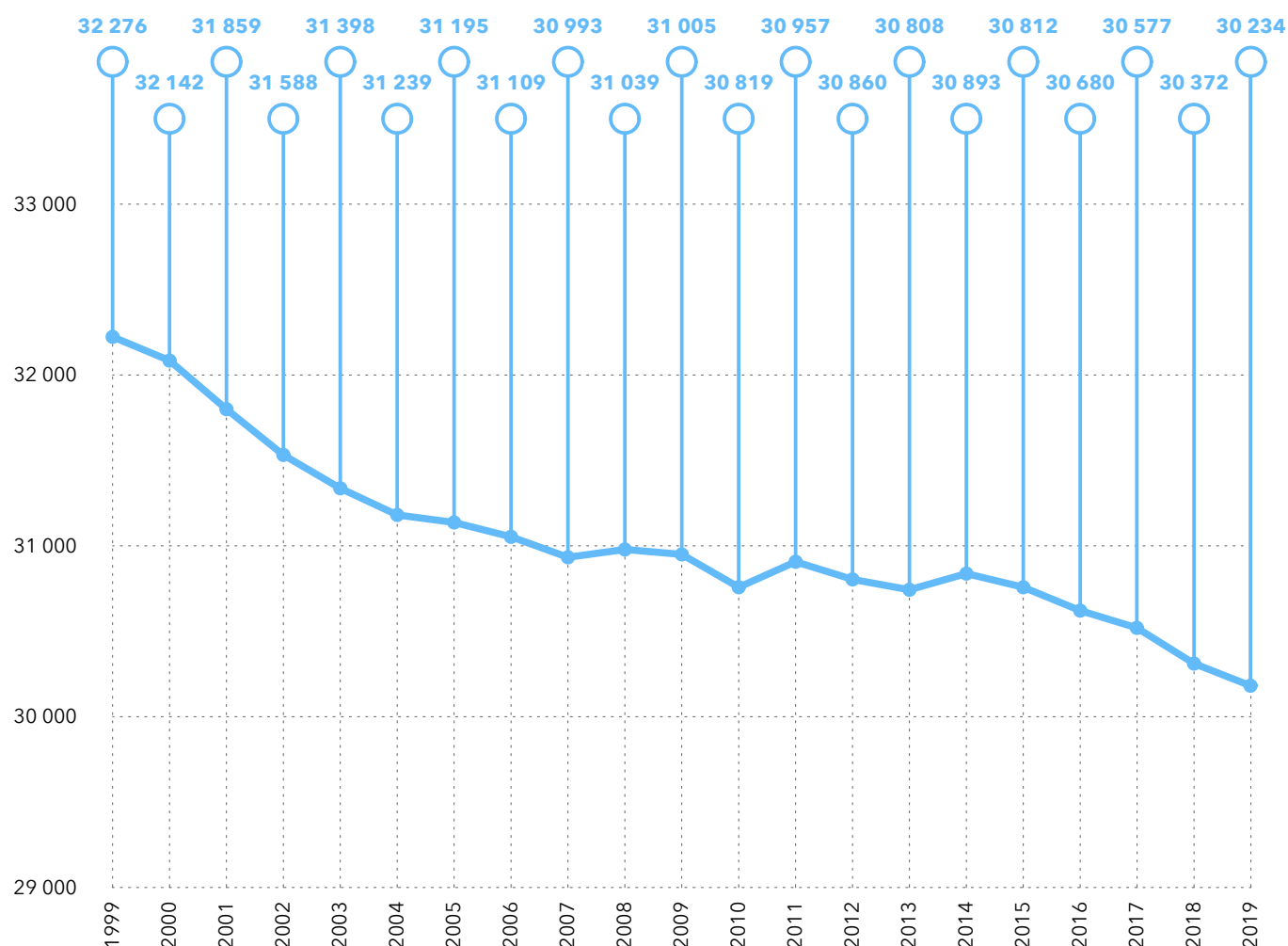
počet obyvatel a jeho vývoj

Trutnov je z hlediska počtu obyvatel druhým největším městem v Královéhradeckém kraji. K 31.12.2019 zde žilo 30 234 obyvatel. Vývoj počtu obyvatel v průběhu posledních dvaceti let má až na výjimky klesající tendenci. Obyvatelstvo je klíčové pro rozvoj jakýchkoliv aktivit ve městě a v celém regionu, proto je tento trend znepokojující a představuje pomyslně zdvižený ukazováček.

Město přichází o obyvatele především vlivem migrace a v menší míře také vlivem přirozené měny. Ta se pohybuje okolo nulových hodnot v rámci ČR již několik let. Hlavní příčinou poklesu obyvatel je záporné saldo migrace - větší množství lidí se z města odstěhuje než přistěhuje. Dá se říci, že od roku 1999 do roku 2019 Trutnov ztratil více než dva tisíce obyvatel vlivem migrace.

Klesající trend je zřejmý a lze ho předpokládat i do budoucna. Prognóza vývoje počtu obyvatel předpokládá další pokles a to až na 28 500 obyvatel do roku 2030.

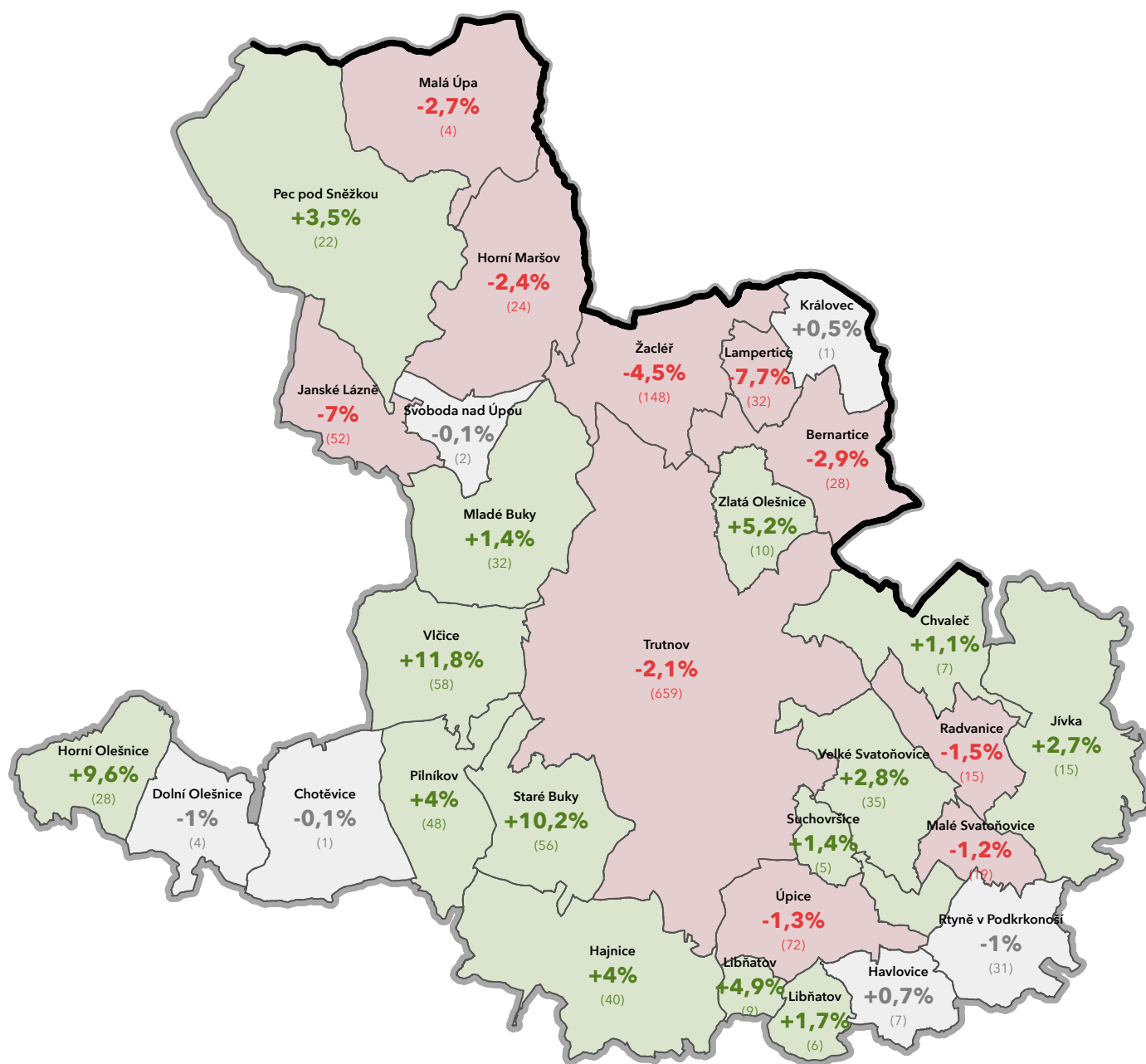
V úzkém zázemí Trutnova (viz. schéma změny počtu obyvatel) je demografický trend opačný. Lze se tedy domnívat, že se zde projevuje určitá podoba suburbanizace a lidé z Trutnova odcházejí do okolních vesnic. Ve většině případů do města stále dojíždějí za prací a veřejnou vybaveností a využívají tamní veřejnou infrastrukturu. Pokud tento trend bude pokračovat, město bude disponovat čím dál nižšími finančními prostředky z přerozdělování daní podle počtu obyvatel, které na udržování veřejné infrastruktury potřebuje.

Vývoj počtu obyvatel v obci Trutnov mezi lety 1999 a 2019
[zdroj dat: ČSÚ, veřejná databáze, vlastní zpracování]

SCHÉMA ZMĚNY POČTU OBYVATEL

v obcích ORP Trutnov (mezi lety 2014 a 2019)

Trutnov název obce
-2,1% změna počtu obyvatel v procentech
(659) změna počtu obyvatel v absolutních číslech

- správní obvod ORP Trutnov
- obce s významnou kladnou demografickou změnou
- obce s významnou zápornou demografickou změnou
- stagující obce

VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL

V posledních 20 letech postupně dochází k velkým změnám ve věkové struktuře obyvatelstva. Rozdíly v počtu obyvatel se u jednotlivých věkových kategorií neustále prohlubují. Zatímco dětská složka věkové pyramidy je více méně stejná, k výrazným změnám dochází zejména u složky ekonomicky aktivního obyvatelstva a u složky obyvatel v důchodovém věku, tedy u produktivní a postproduktivní části.

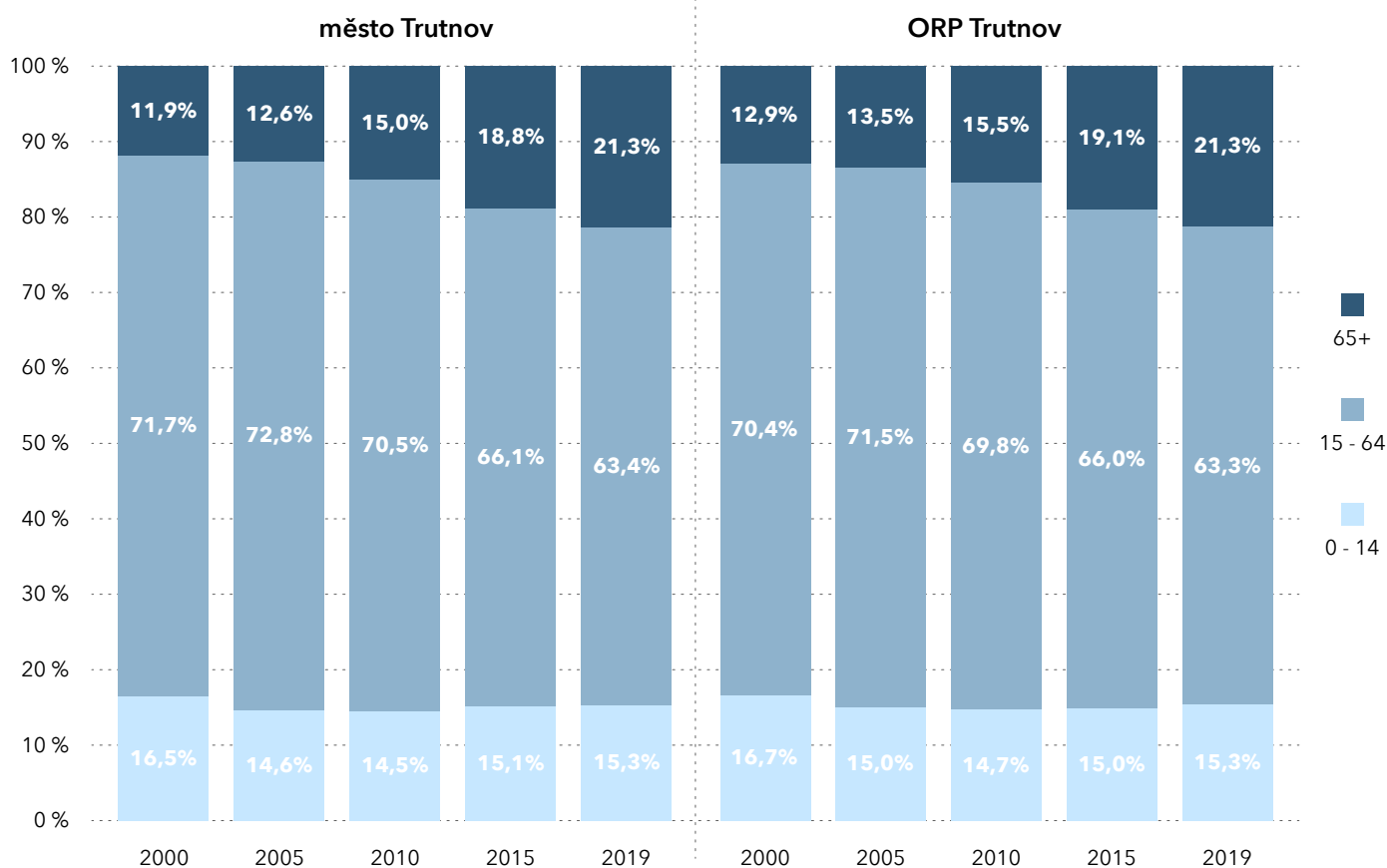
Počet obyvatel v postproduktivním věku se za posledních dvacet let zvýšil o téměř deset procent. Naopak produktivní složka obyvatel klesla o necelých 8,5%.

Podobný klesající trend produktivní složky lze pozorovat v celém ORP Trutnov. V roce 2019 bylo zastoupení předproduktivní, produktivní a poproduktivní složky v podstatě identické.

Hlavní příčina vysokého nárůstu obyvatel v důchodovém věku je klesající úmrtnost a neustále se prodlužující střední délka života.

Lze se domnívat, že trend růstu postproduktivní složky bude pokračovat a dětská složka obyvatel se sníží jak předpokládá prognóza.^[7]

Rostoucí počty obyvatel ve vyšším věku budou pro město představovat značné ekonomické zatížení. Dále lze v budoucnu předpokládat vyšší poptávku po sociálních a zdravotnických službách.^[7]

Věková struktura ve městě a SO ORP Trutnov v letech 2000, 2005, 2010, 2015 a 2019
[zdroj dat: ČSÚ, veřejná databáze, vlastní zpracování]

VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA OBYVATEL

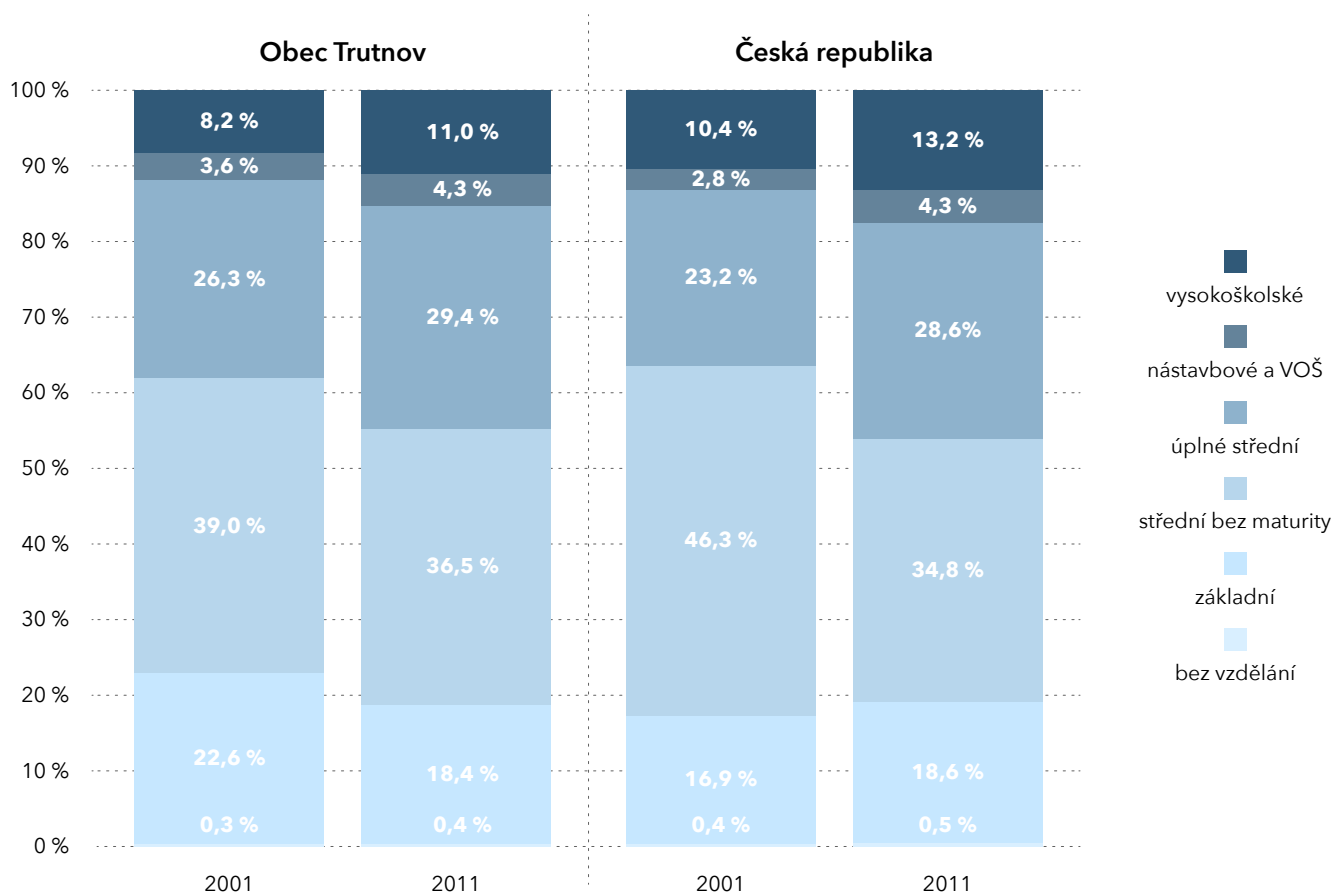
Vzdělanostní struktura ve městě nevykazuje příliš velké odlišnosti v porovnání s průměrnými hodnotami České republiky. Podle výsledků SLDB z roku 2011 mělo 44,7 % obyvatel nad patnáct let věku vzdělání úplné střední s maturitou a vyšší, což je nižší podíl v porovnání s celou republikou.

Pozitivním faktorem ve městě je, že mezi posledními dvěma censy se úroveň vzdělanosti obyvatelstva města Trutnova výrazně zlepšila.

Na území Trutnova se nachází celkem:

- 11 mateřských škol
- 7 základních škol
- 1 základní umělecká škola
- 6 středních škol
- 1 vyšší odborná škola

V uplynulých deseti letech došlo k nárůstu počtu osob s vyšším vzděláním. Výraznější nárůst zaznamenala především kategorie osob s vysokoškolským vzděláním, jejíž podíl se zvýšil o necelé 3 %, a kategorie úplné střední vzdělání s maturitou. Velkým pozitivem je také pokles počtu osob se základním vzděláním včetně neukončeného, kde se podíl snížil o více než 4 %. Za jeden z faktorů, který pozitivně ovlivňuje vzdělanostní strukturu obyvatel města, lze považovat pestrou nabídku studijních oborů na středních odborných školách, gymnáziu a vyšších odborných školách ve městě. [7]

Vzdělanostní struktura v obci Trutnov a v ČR v letech 2001 a 2011
[zdroj dat: ČSÚ, SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování]

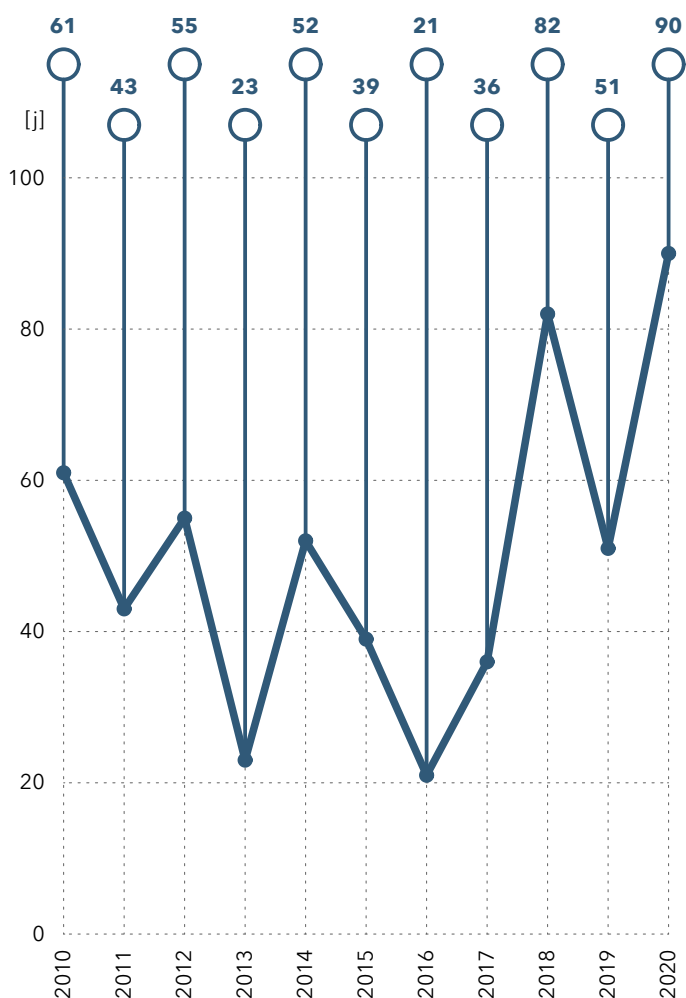
BYTOVÁ VÝSTAVBA

vývoj a tempo bytové výstavby

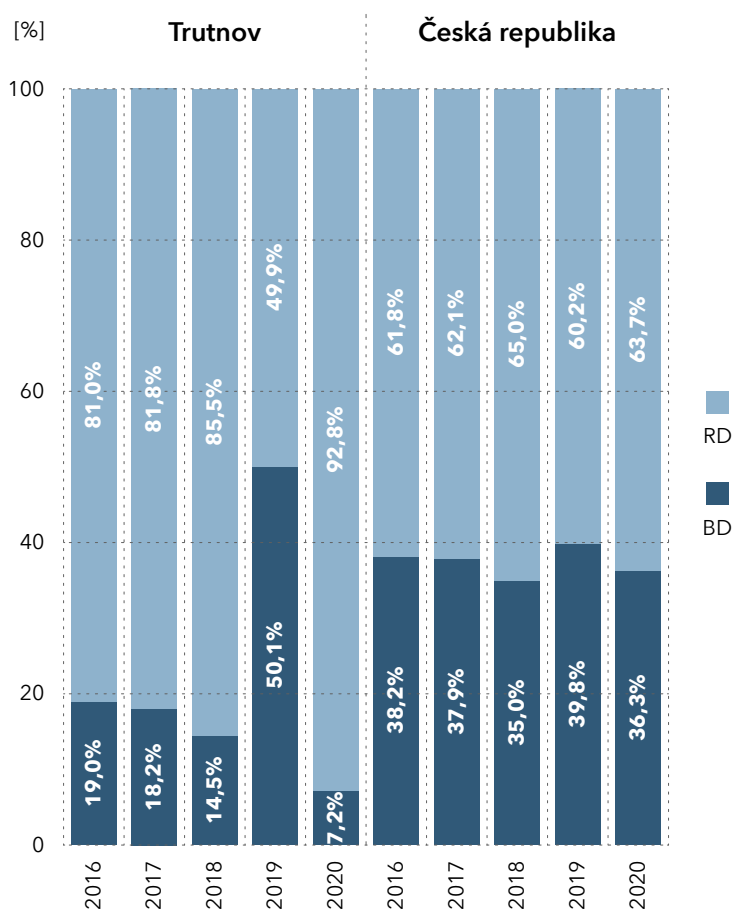
Vývoj bytové výstavby je v Trutnově značně kolísavý. Počet dokončených nových bytů se během posledních deseti let pohybuje mezi 40 a 60 byty ročně. V loňském roce došlo k významnému nárůstu, téměř o 50% na 90 bytových jednotek za rok 2020.

V Trutnově se nové byty staví především v rodinných domech na okraji města. V porovnání s celorepublikovými hodnotami lze pozorovat významně vyšší podíl výstavby, cca 4/5 nových bytů v rodinných domech než v bytových.

Ve městě se staví a počty obyvatel ubývají, což potvrzuje poptávku po zvýšení kvality bydlení a riziko "vyhívání" centra města, sídlišť a všech starších obytných čtvrtí, tvořených bytovými domy.

Tempo bytové výstavby v obci Trutnov mezi lety 2010 a 2020
[zdroj dat: ČSÚ, veřejná databáze, vlastní zpracování]

Podíl dokončených bytů v RD a v BD
v obci Trutnov a v ČR mezi lety 2016 a 2020
[zdroj dat: ČSÚ, veřejná databáze, vlastní zpracování]

ČLENĚNÍ OBCE TRUTNOV

významné čtvrti, části města a sídelní jednotky obce

Horní Staré Město

8 356

Střední Předměstí

6279

Horní Předměstí

4050

Kryblice

3122

Dolní Předměstí

2646

Poříčí

2087

Vnitřní Město

644

Volanov

535

Voletiny

402

Dolní Staré Město

370

Starý Rokytník

335

Oblanov

285

Bojiště

280

Libeč

247

Lhota

137

Bohuslavice

111

Babí

109

Střítež

96

Adamov

85

Nový Rokytník

51

Horní Staré Město

Zelená Louka

Nové Dvory

Dolní Staré Město

Červený kopec

Humlův kopec

Na Pragovce

Volanov

Horní Předměstí

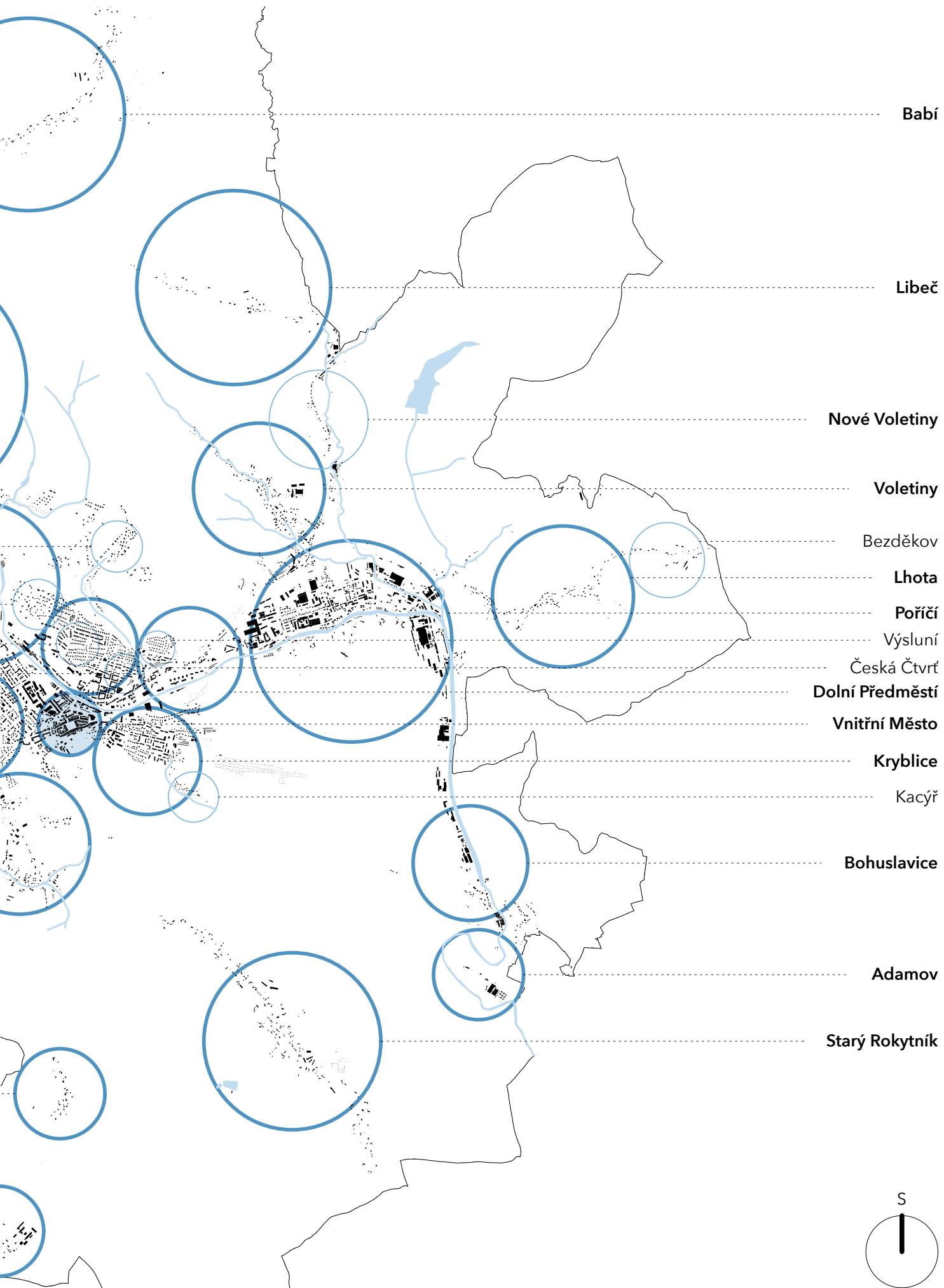
Oblanov

Dolce

Bojiště

Nový Rokytník

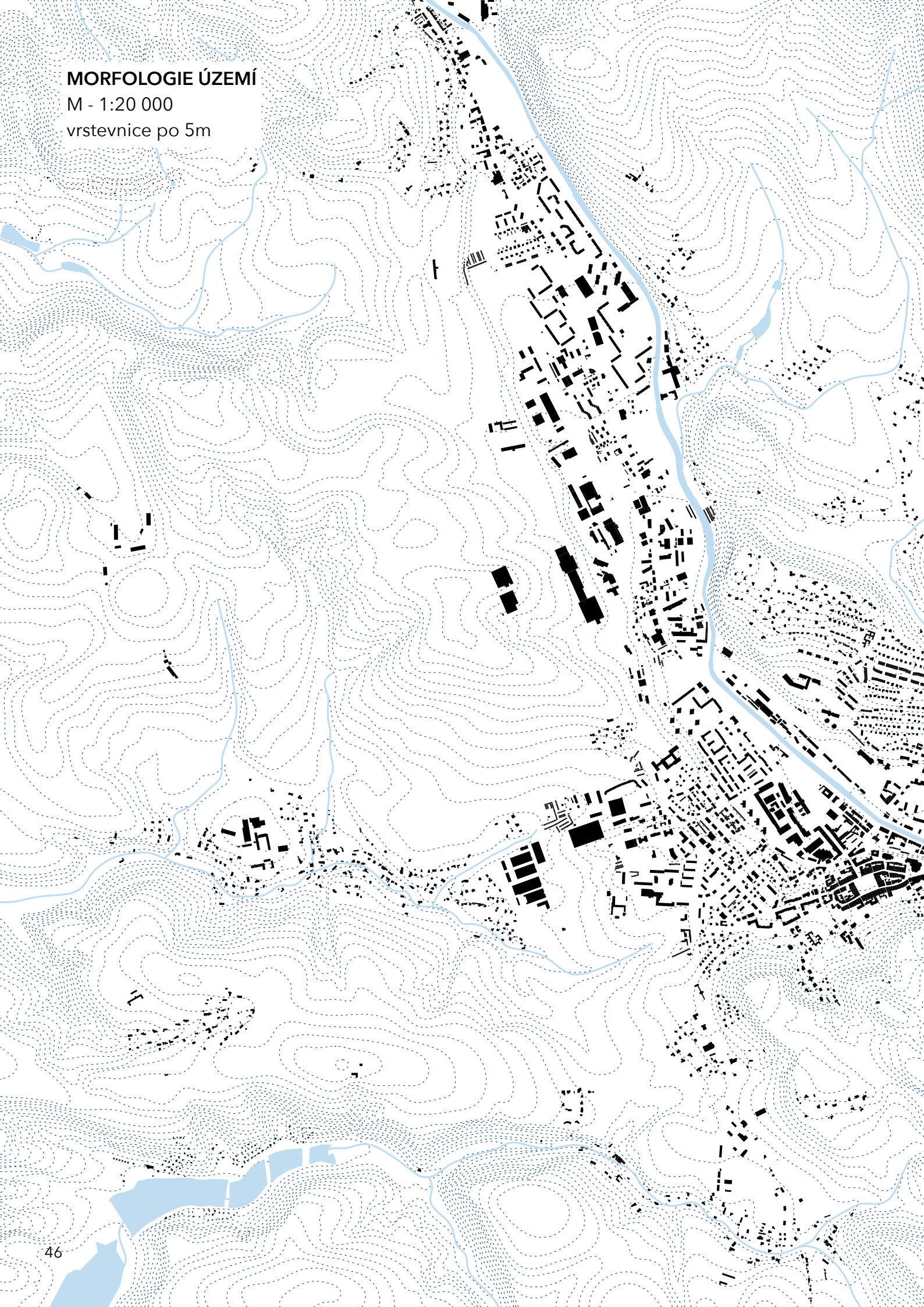
Střítež

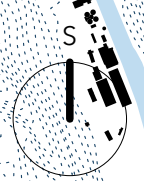
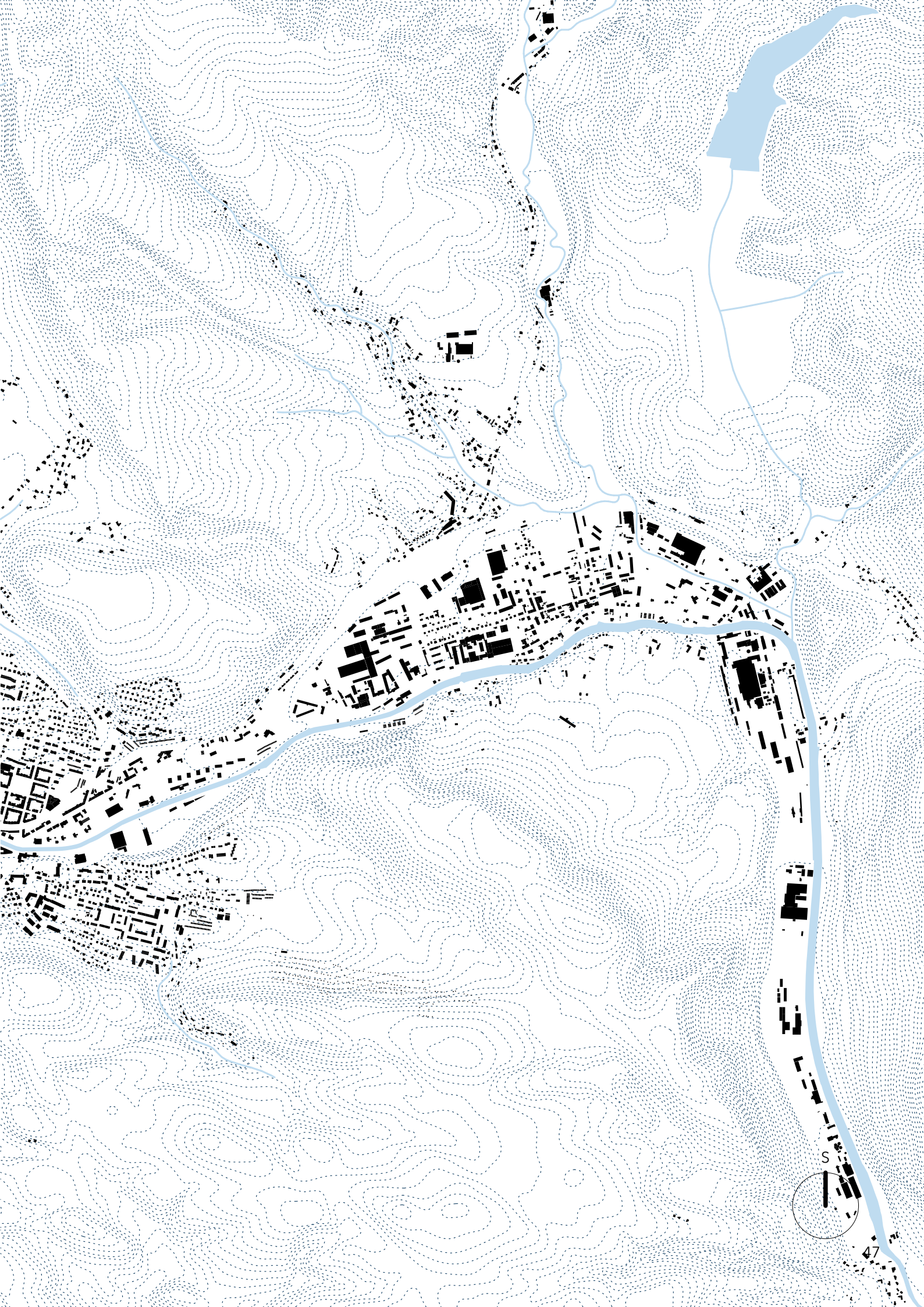

MORFOLOGIE ÚZEMÍ

M - 1:20 000

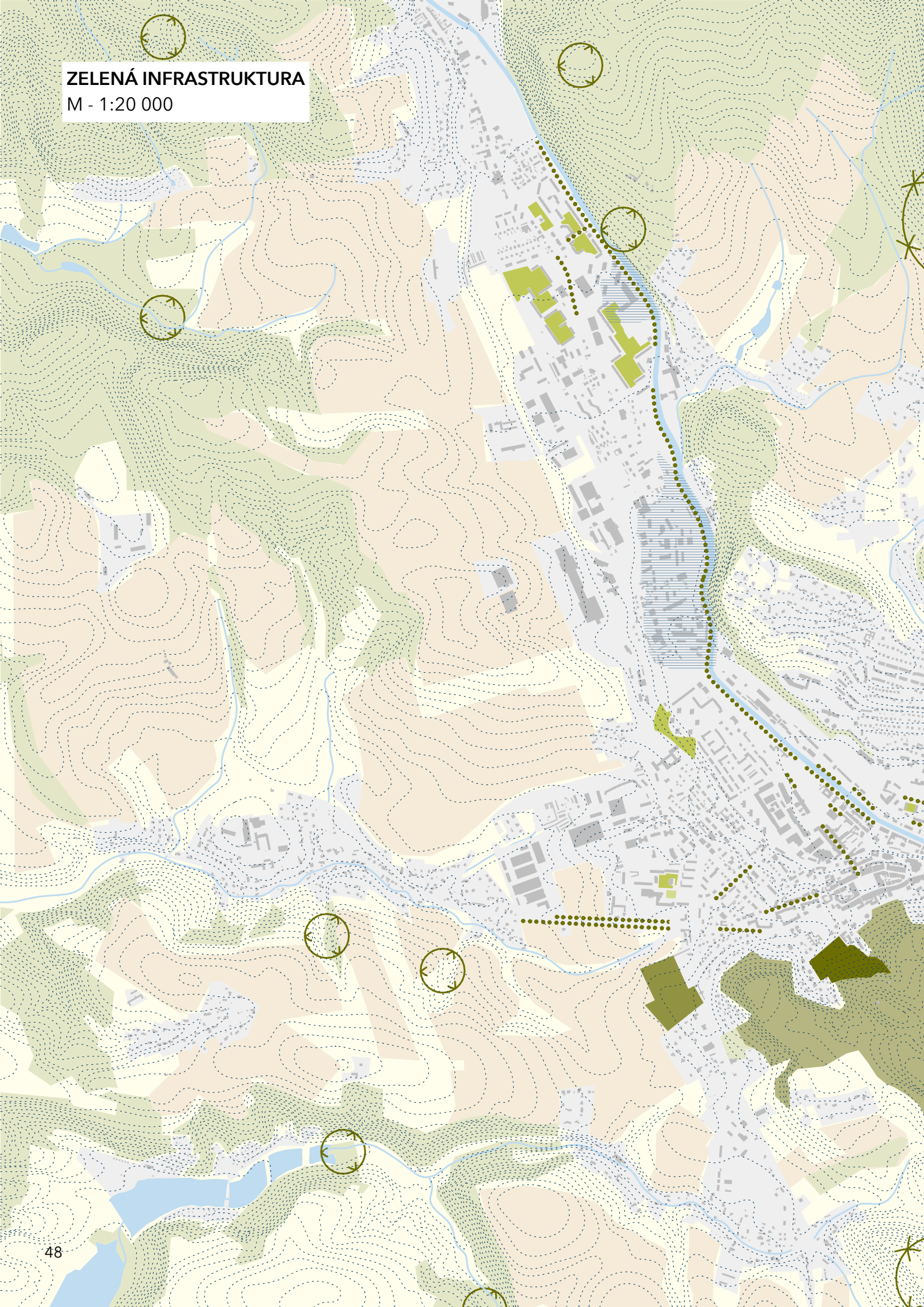
vrstevnice po 5m

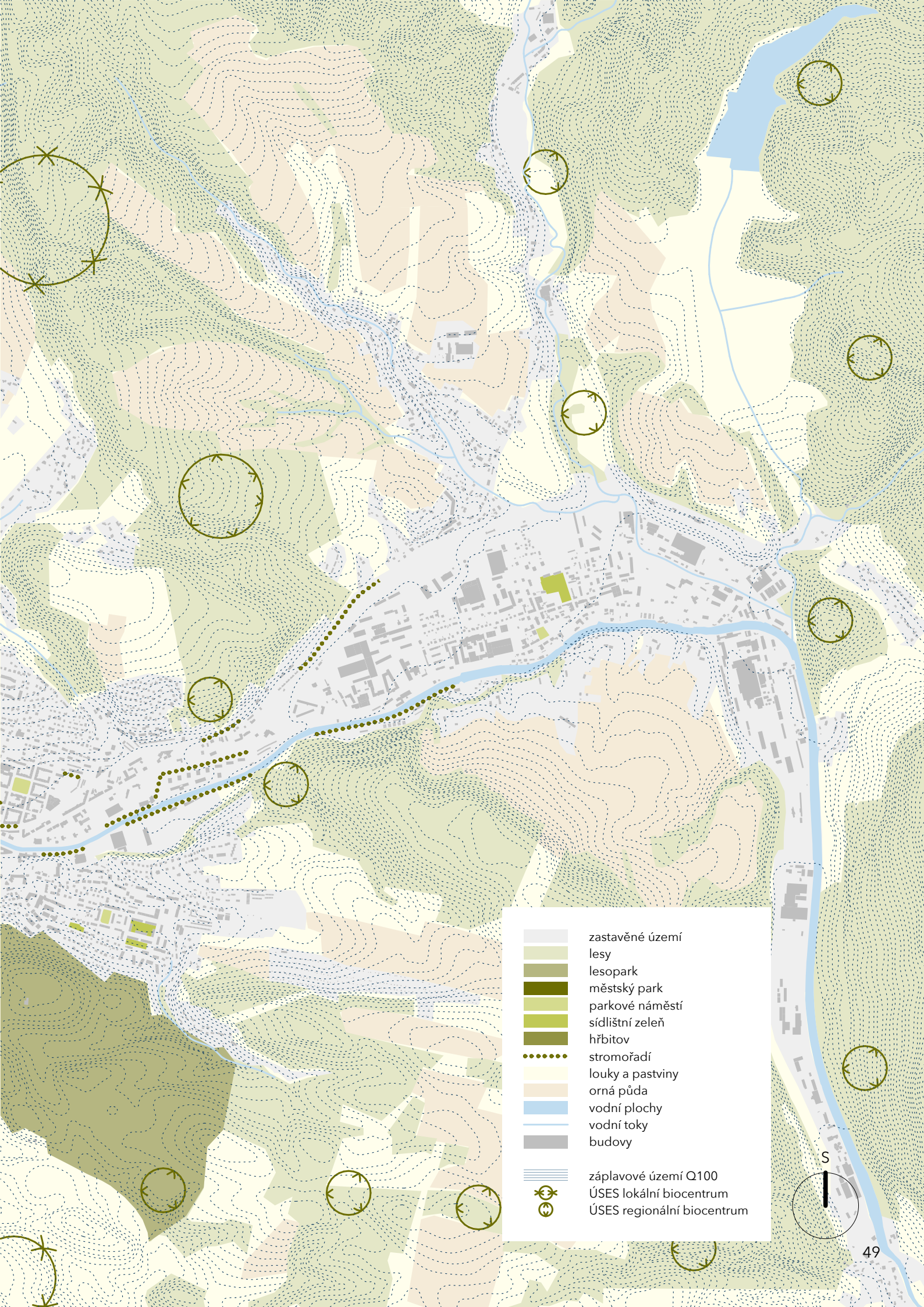

ZELENÁ INFRASTRUKTURA

M - 1:20 000

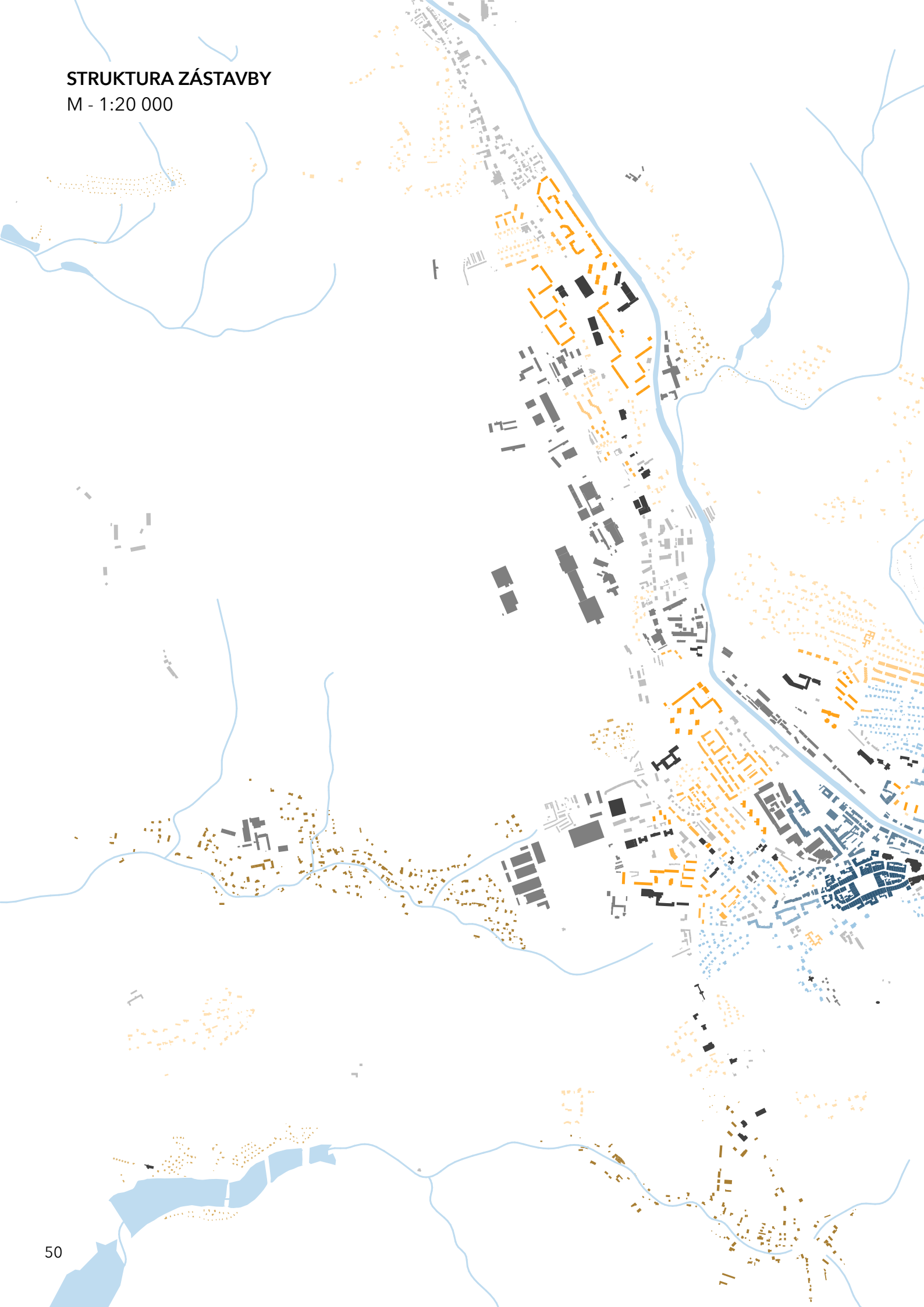

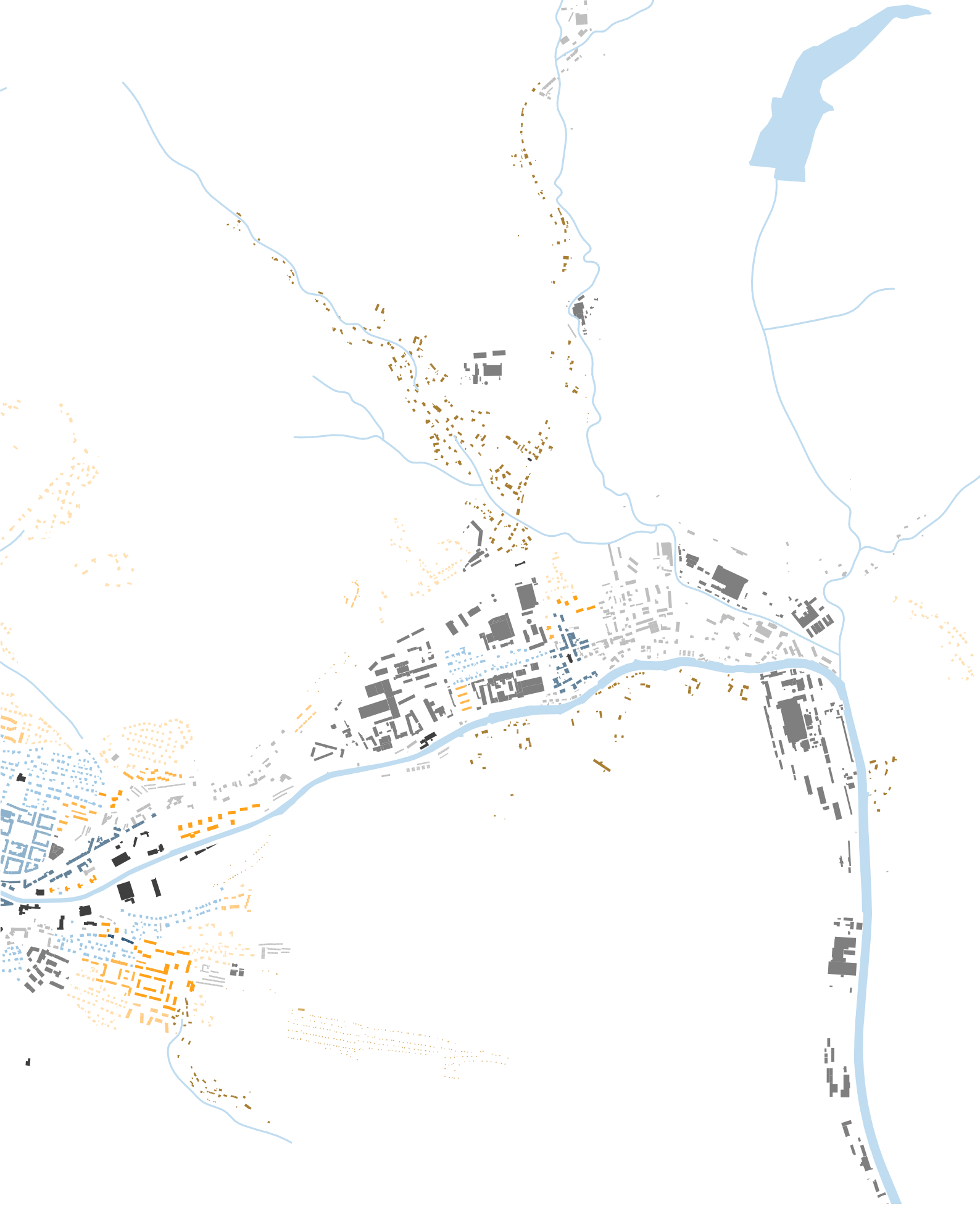

	zastavěné území
	lesy
	lesopark
	městský park
	parkové náměstí
	sídlištní zeleň
	hřbitov
	stromořadí
	louky a pastviny
	orná půda
	vodní plochy
	vodní toky
	budovy
	záplavové území Q100
	ÚSES lokální biocentrum
	ÚSES regionální biocentrum

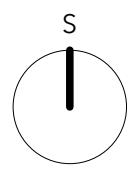
STRUKTURA ZÁSTAVBY

M - 1:20 000

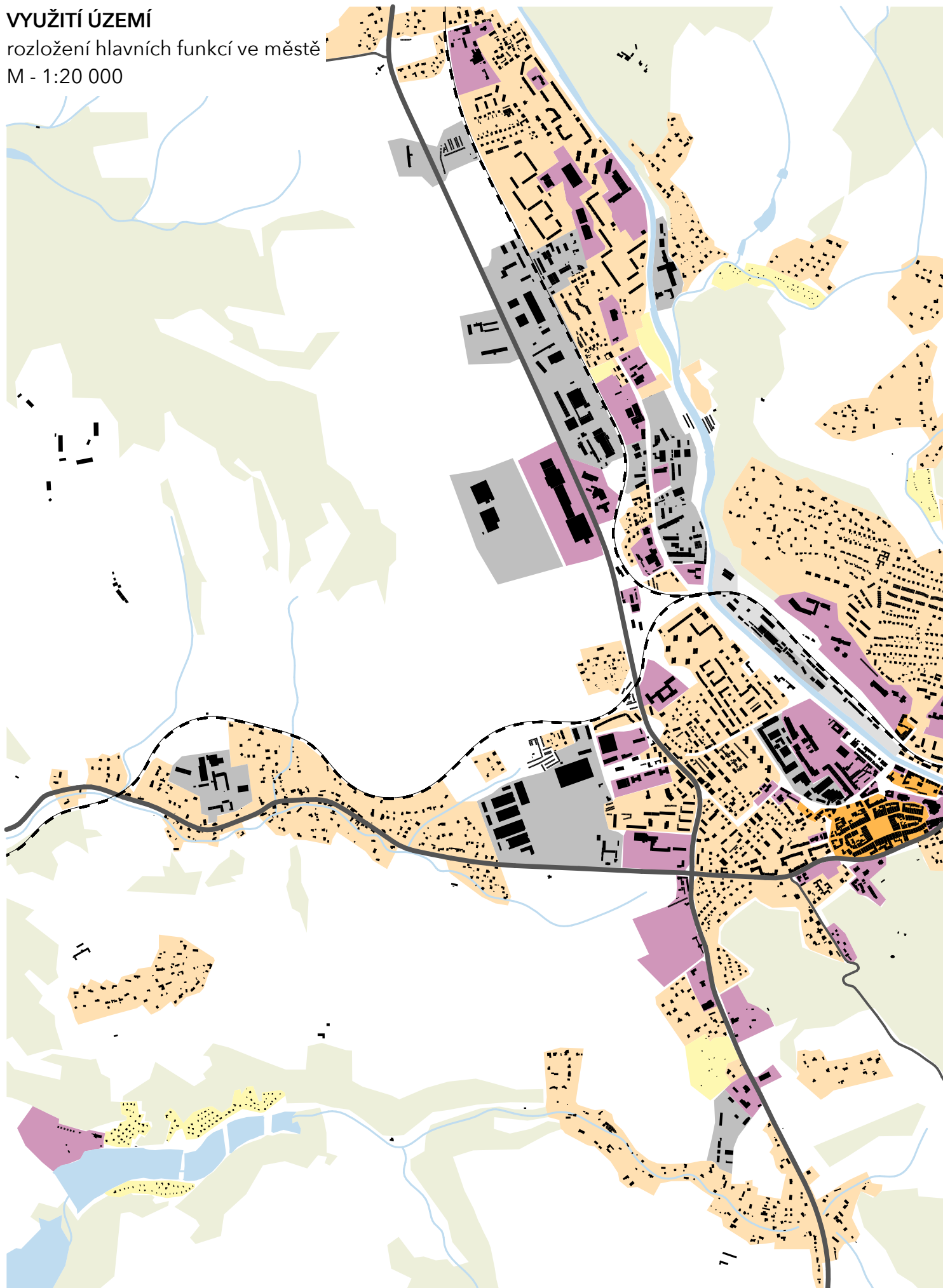
	historické jádro		vilová struktura
	roslá struktura městského typu		roslá struktura venkovského typu
	bloková struktura		drobná rozptýlená struktura
	volná sídlištní struktura		solitérní struktura
	volná struktura bytových domů		struktura kompaktních areálů
	struktura řadových domů		ostatní nespecifická struktura
	struktura rodinných domů		

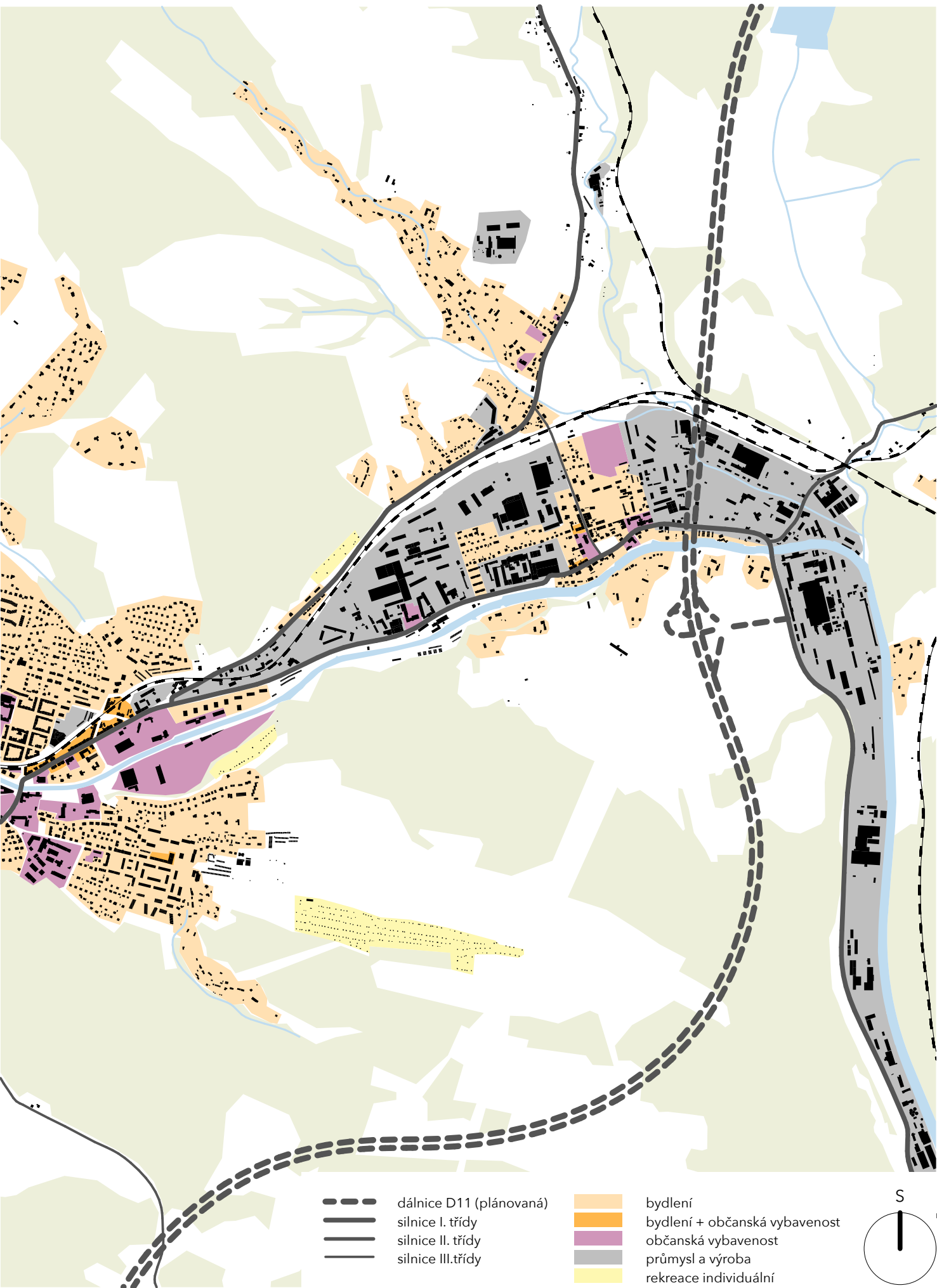

VYUŽITÍ ÚZEMÍ

rozložení hlavních funkcí ve městě

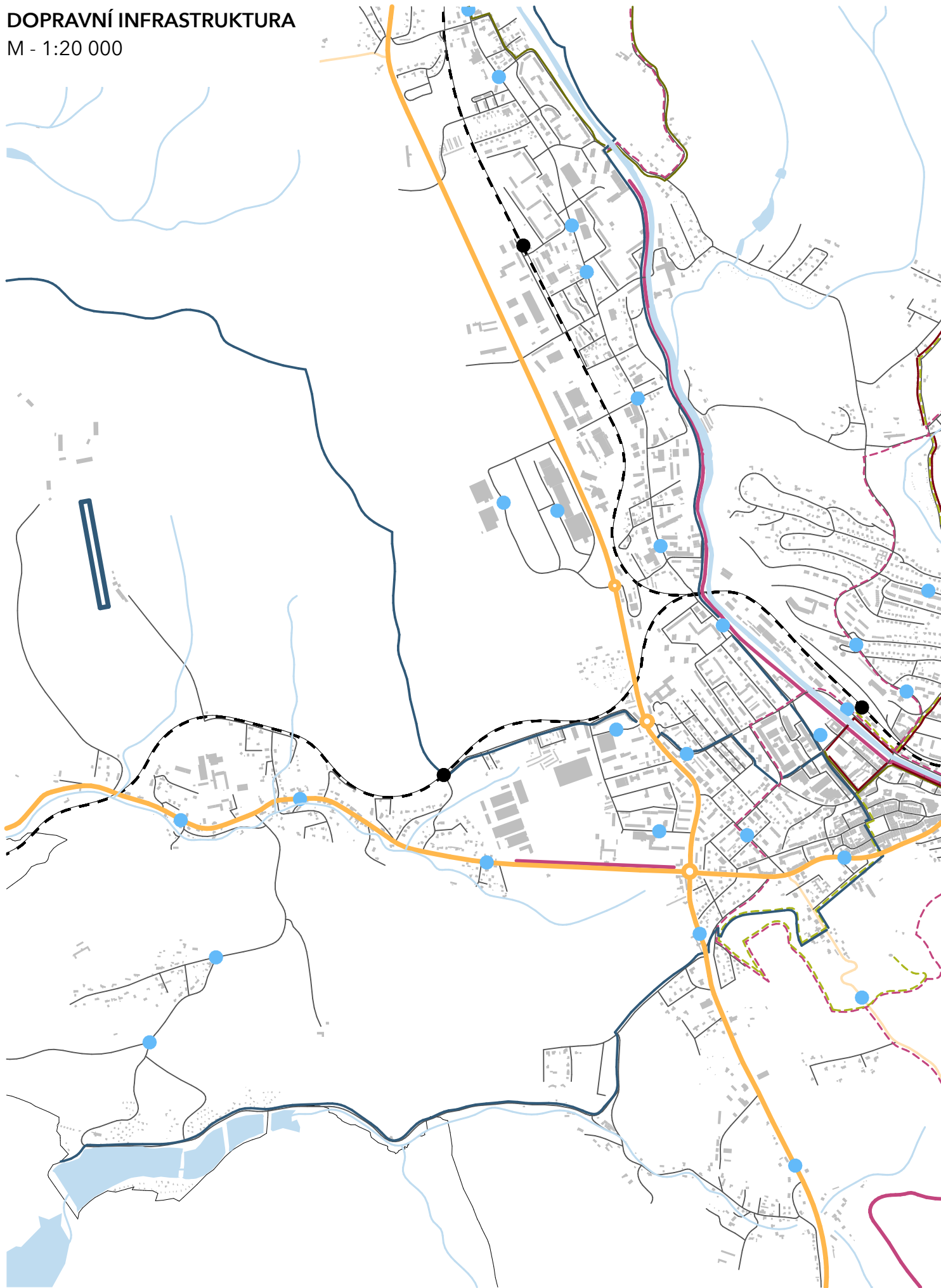
M - 1:20 000

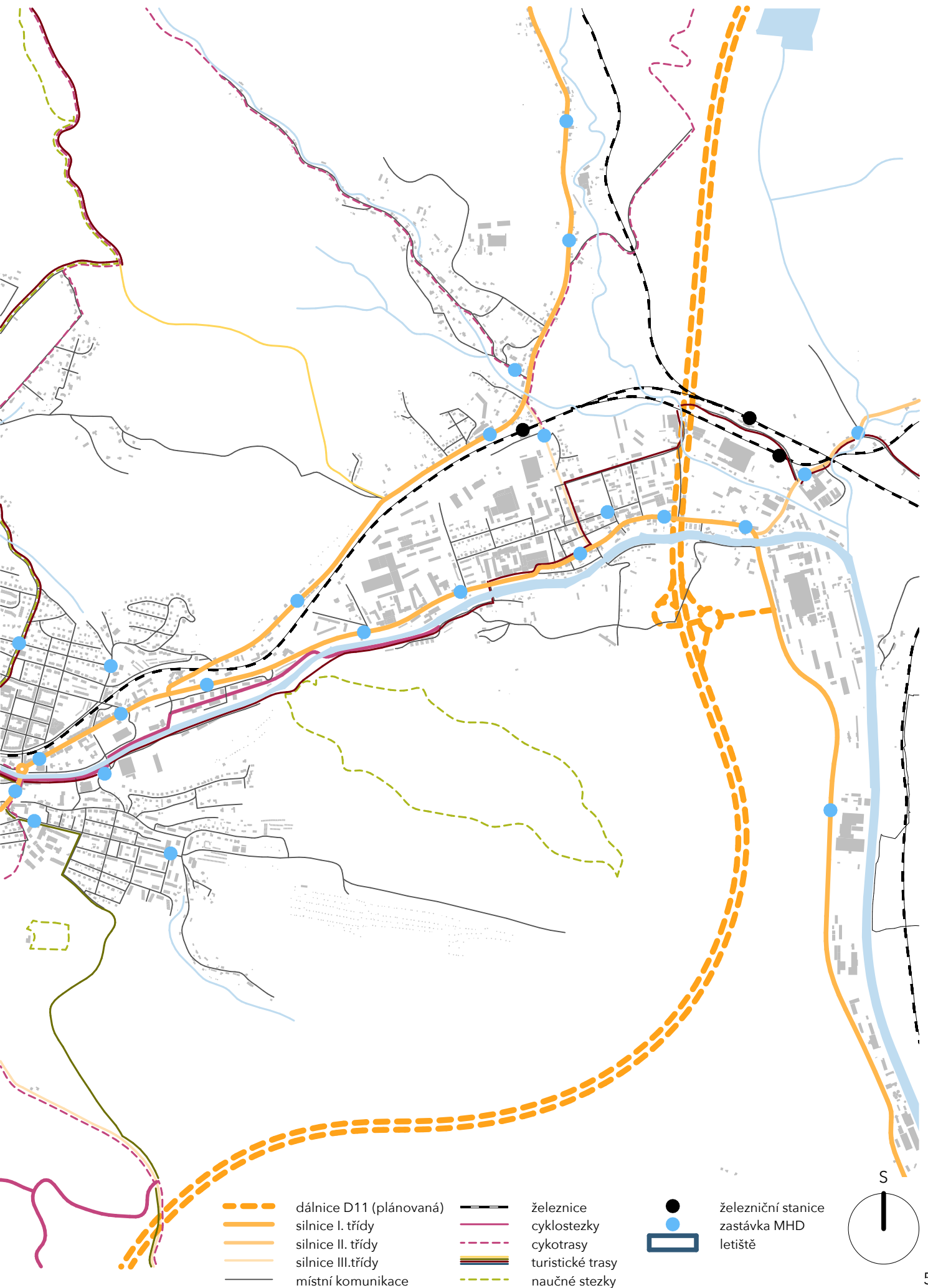

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

M - 1:20 000

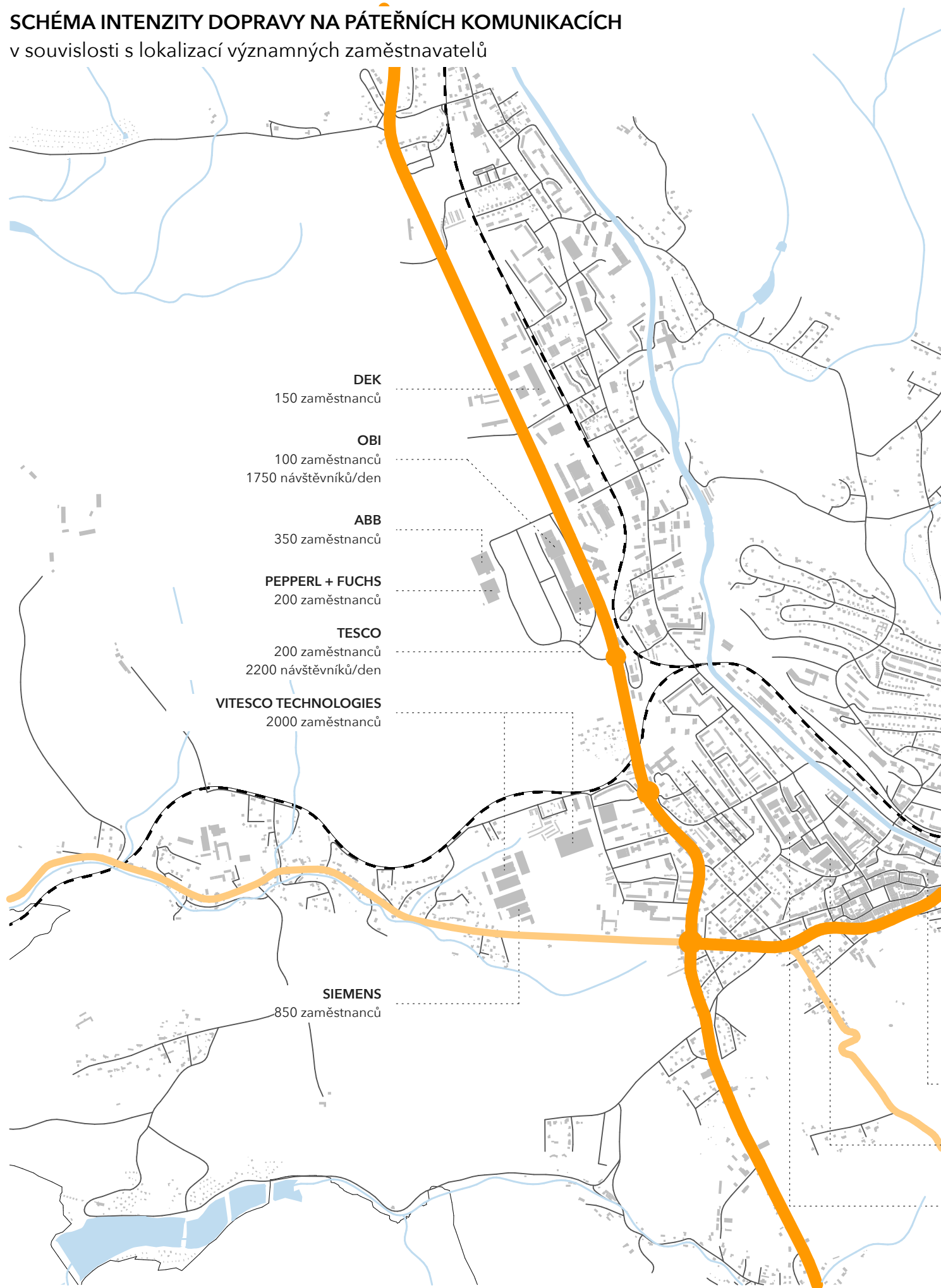

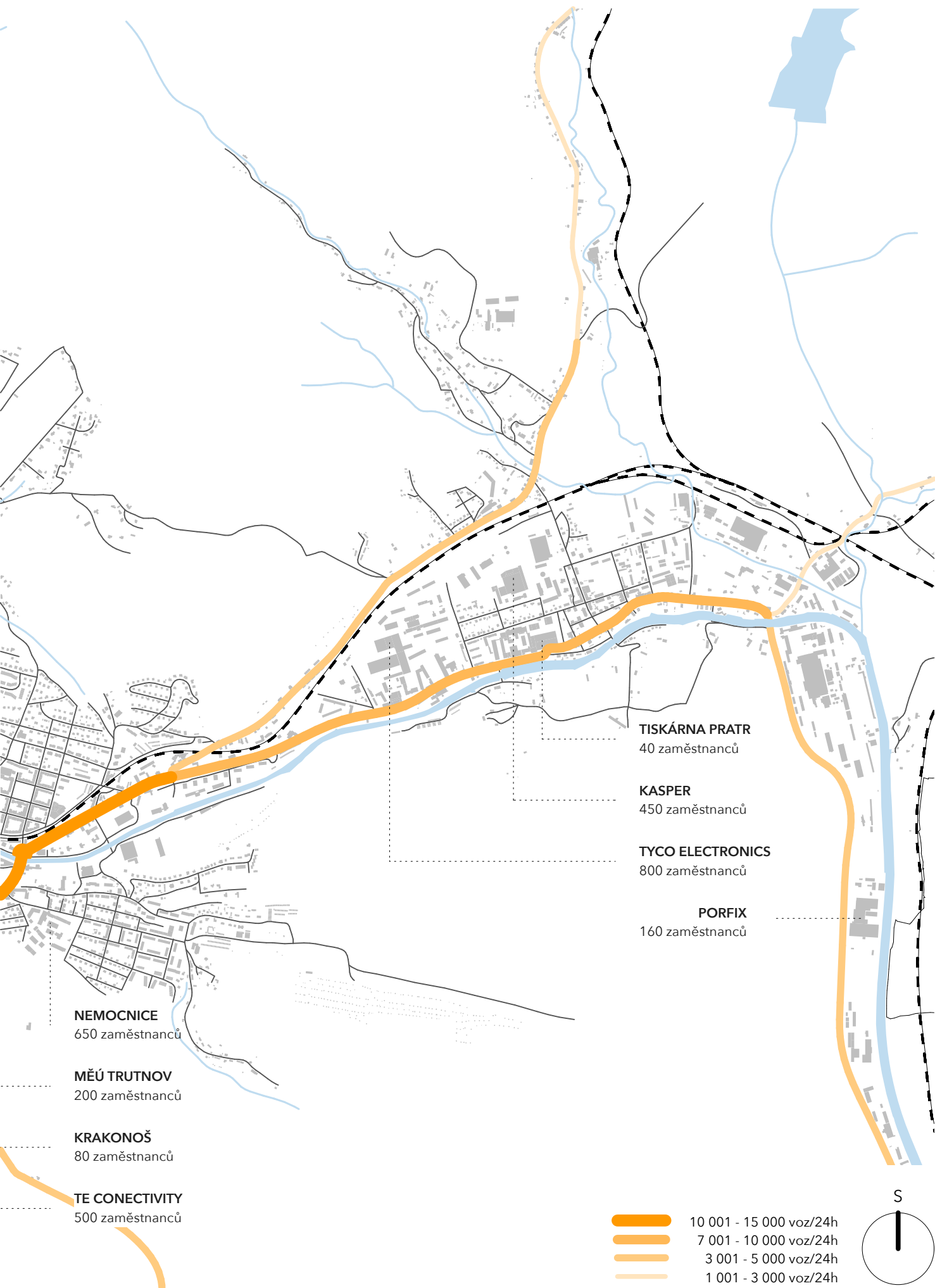
	dálnice D11 (plánovaná)		železnice		železniční stanice
	silnice I. třídy		cyklostezky		zastávka MHD
	silnice II. třídy		cyklotrasy		letišťe
	silnice III. třídy		turistické trasy		
	místní komunikace		naučné stezky		

SCHÉMA INTENZITY DOPRAVY NA PÁTĚRNÍCH KOMUNIKACÍCH

v souvislosti s lokalizací významných zaměstnavatelů

LOKALIZACE VÝZNAMNÝCH MÍST, STAVEB A PAMÁTEK s historickými či kulturními hodnotami

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

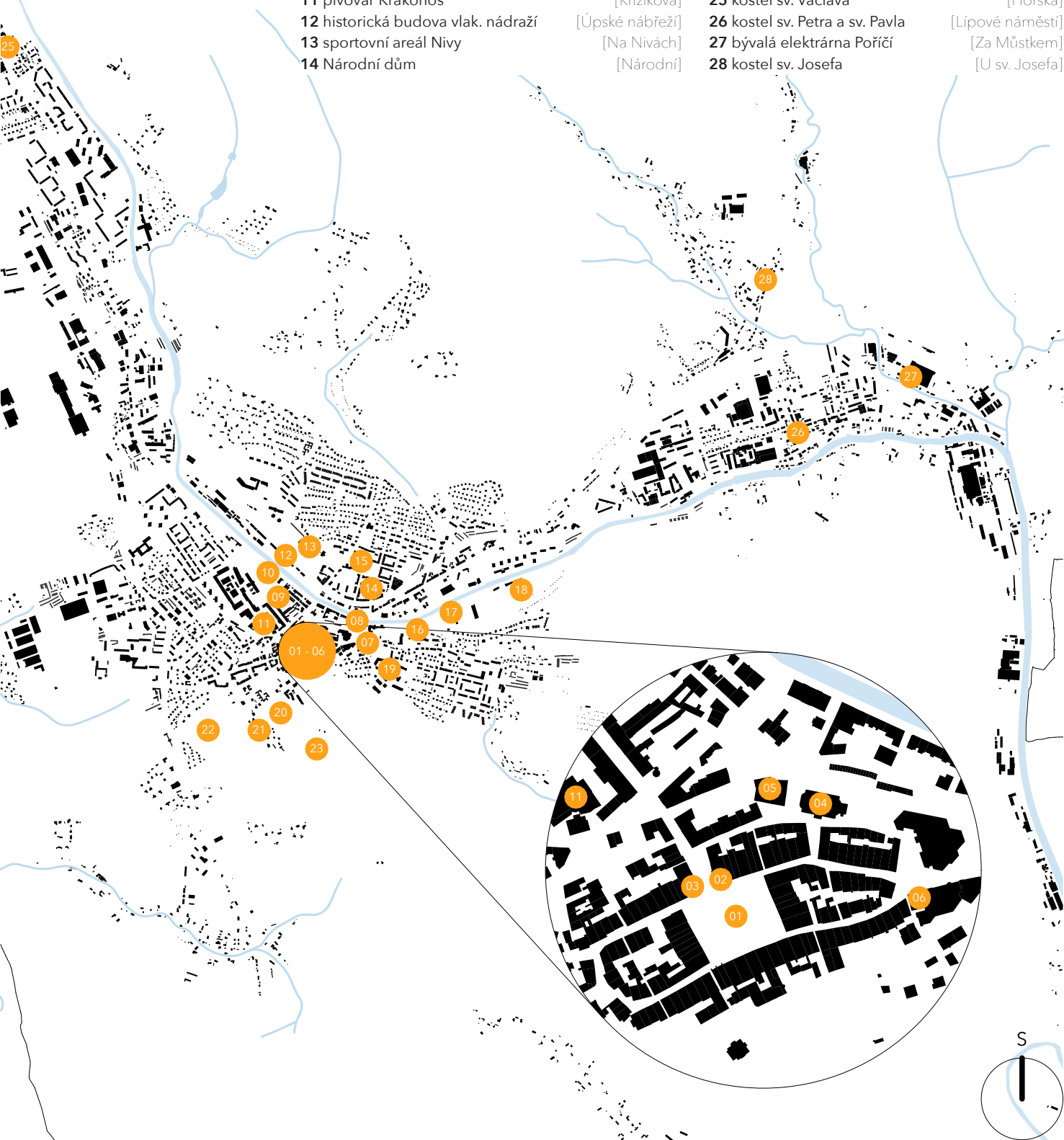
27

28

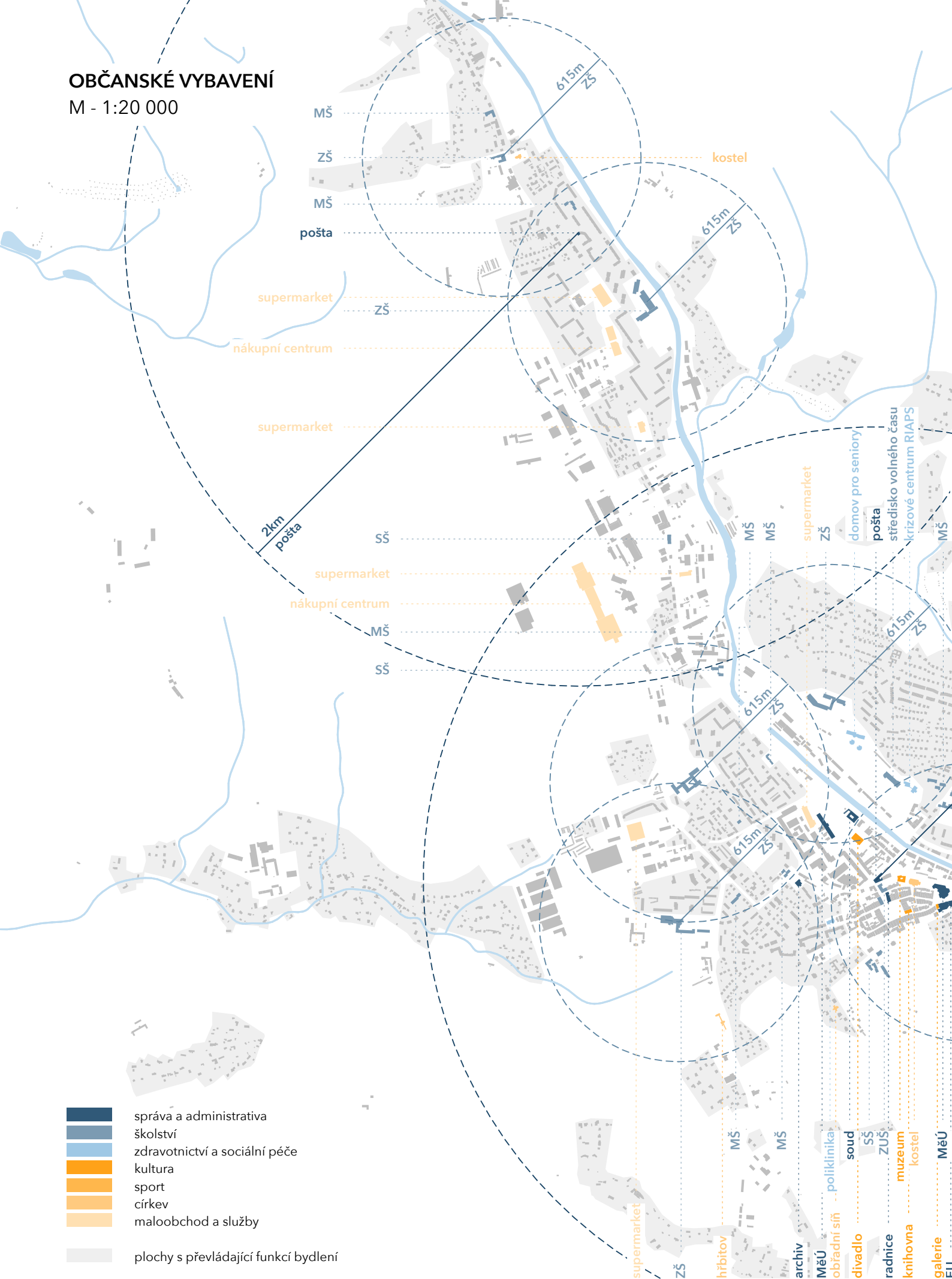

01 kašna Krakonošova	[Krakonošovo náměstí]	15 gymnázium	[Jiráskovo náměstí]
02 stará radnice	[Krakonošovo náměstí]	16 krytý plavecký bazén	[Na Lukách]
03 Haasův palác	[Krakonošovo náměstí]	17 zimní stadion	[Na Lukách]
04 kostel Narození Panny Marie	[Farská]	18 městské koupaliště	[Na Lukách]
05 muzeum Podkrkonoší	[Školní]	19 okresní nemocnice	[Maxima Gorkého]
06 městská galerie	[Slezská]	20 městský park	[Lesnická]
07 ZŠ kapitána Jaroše	[Maxima Gorkého]	21 koncertní síň Bohuslava Martinů	[Úpická]
08 městské kino Vesmír	[nábřeží Václava Havla]	22 Gablenzův obelisk	[Šibeník]
09 kulturní centrum UFFO	[náměstí Republiky]	23 kaple sv. Jana Křtitele	[Janská]
10 okresní soud	[Nádražní]	24 camp Dolce	[Oblanov]
11 pivovar Krakonoš	[Křižíkova]	25 kostel sv. Václava	[Horská]
12 historická budova vlak. nádraží	[Úpské nábřeží]	26 kostel sv. Petra a sv. Pavla	[Lípové náměstí]
13 sportovní areál Nivy	[Na Nivách]	27 bývalá elektrárna Poříčí	[Za Můstkem]
14 Národní dům	[Národní]	28 kostel sv. Josefa	[U sv. Josefa]

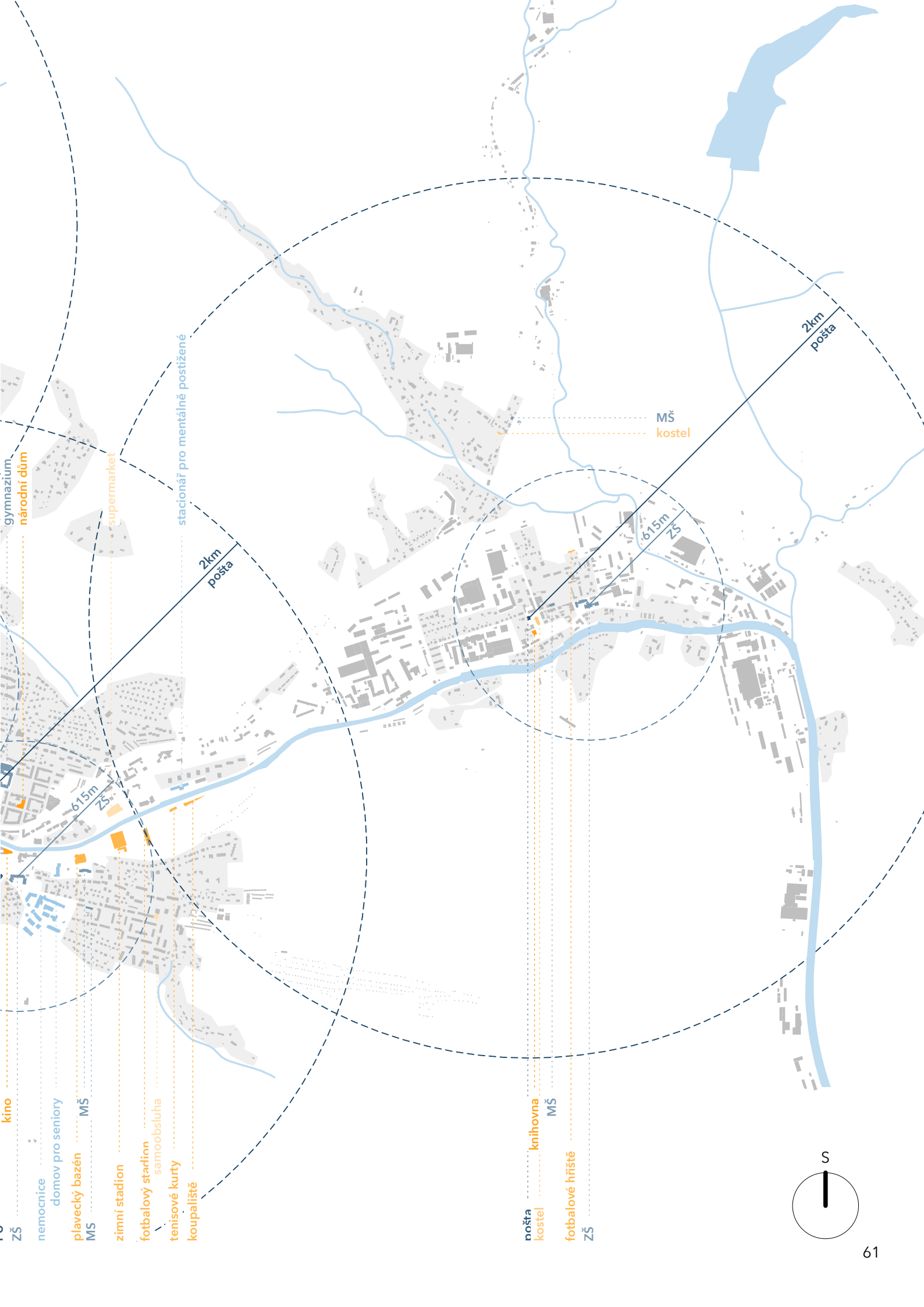

OBČANSKÉ VYBAVENÍ

M - 1:20 000

- správa a administrativa
- školství
- zdravotnictví a sociální péče
- kultura
- sport
- církev
- maloobchod a služby
- plochy s převládající funkcí bydlení

gymnázium
národní dům

supermarket

stacionář pro mentálně postižené

MŠ
kostel

2km
pošta

2km
pošta

615m
ZŠ

615m
ZŠ

kino
ZŠ

nemocnice
domov pro seniory

plavecký bazén
MŠ

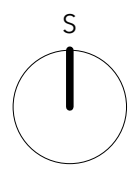
zimní stadion

fotbalový stadion
samoobsluha

tenisové kurty
koupaliště

pošta
knihovna
MŠ

fotbalové hřiště
ZŠ

SYSTÉM VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

M - 1:20 000

sídliště HSM

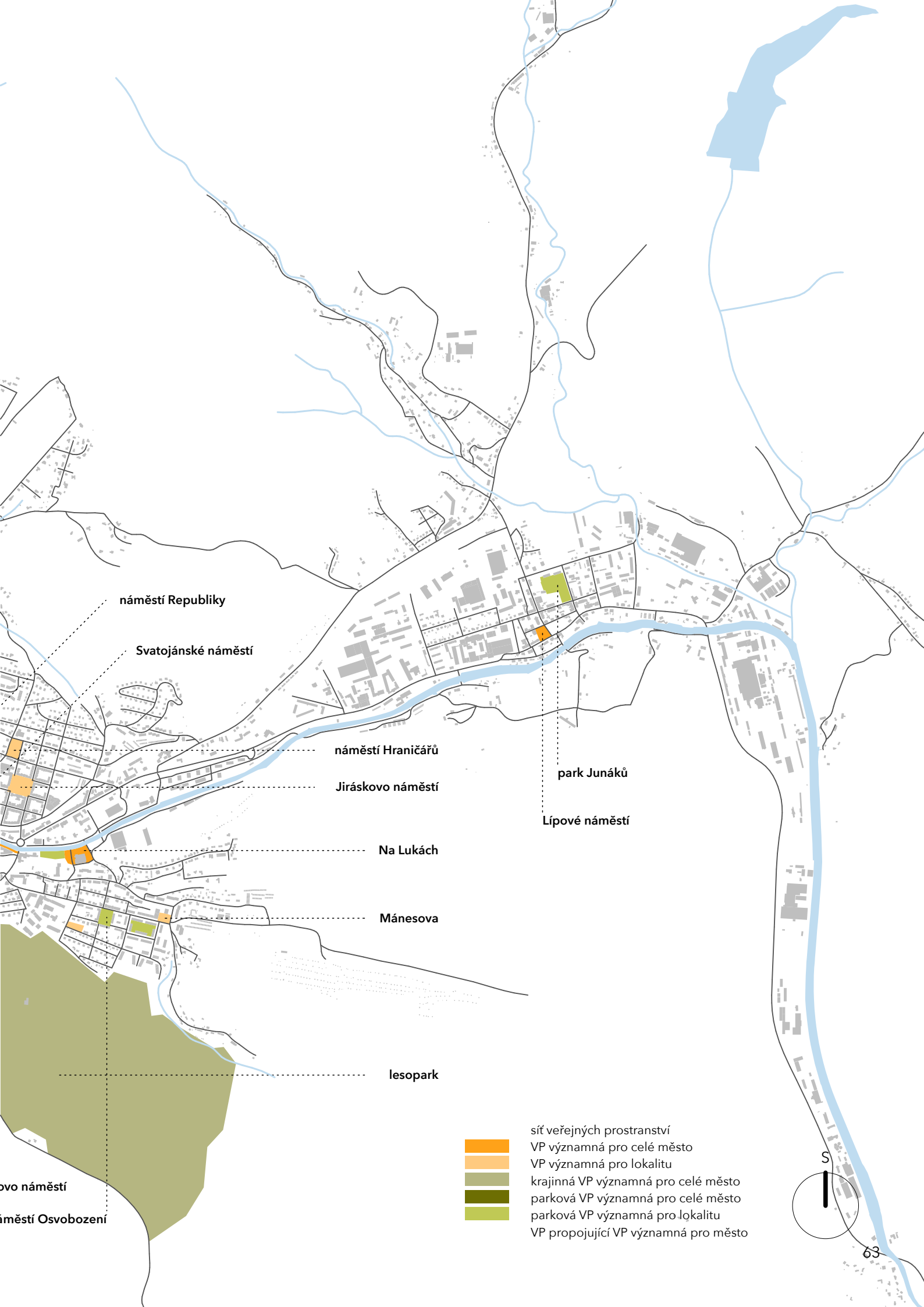
sídliště Zelená louka

park Šestidomí

městský hřbitov

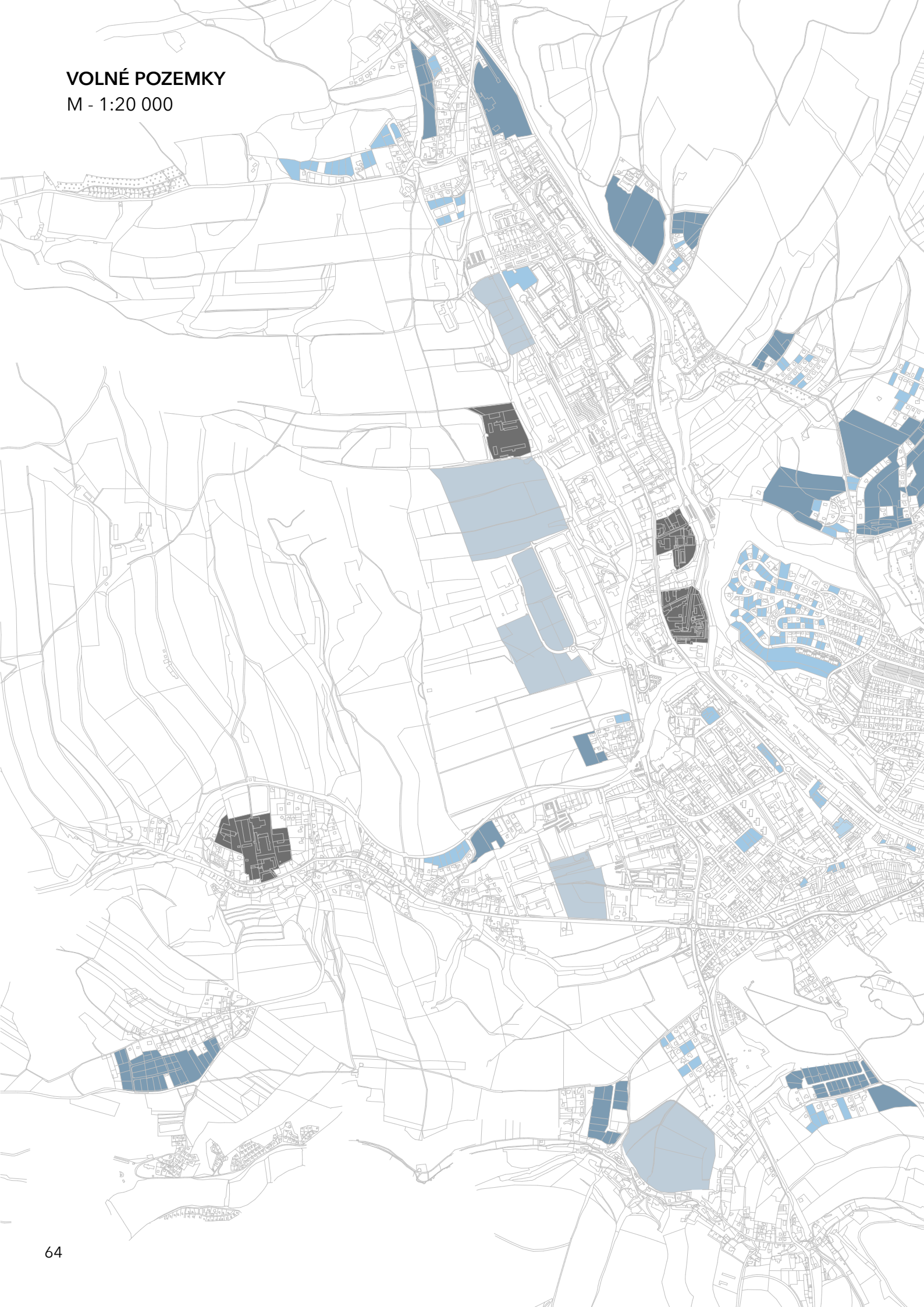
městský park

Krakonoš

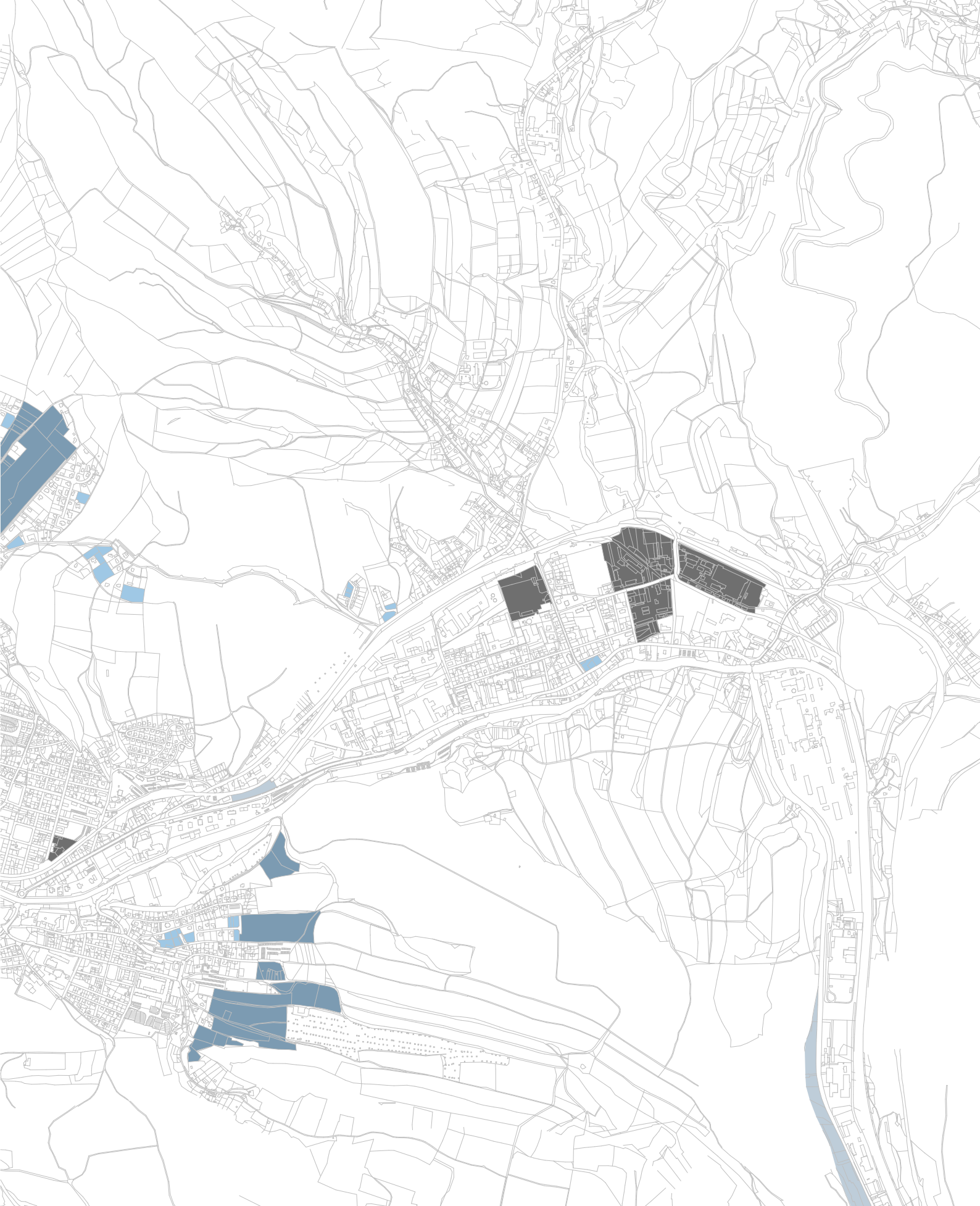

VOLNÉ POZEMKY

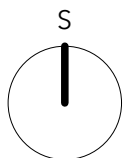
M - 1:20 000

- proluky
- nové zastavitelné plochy bydlení
- nové zastavitelné plochy průmyslu a zemědělství
- nevyužívané/nevhodně využívané plochy

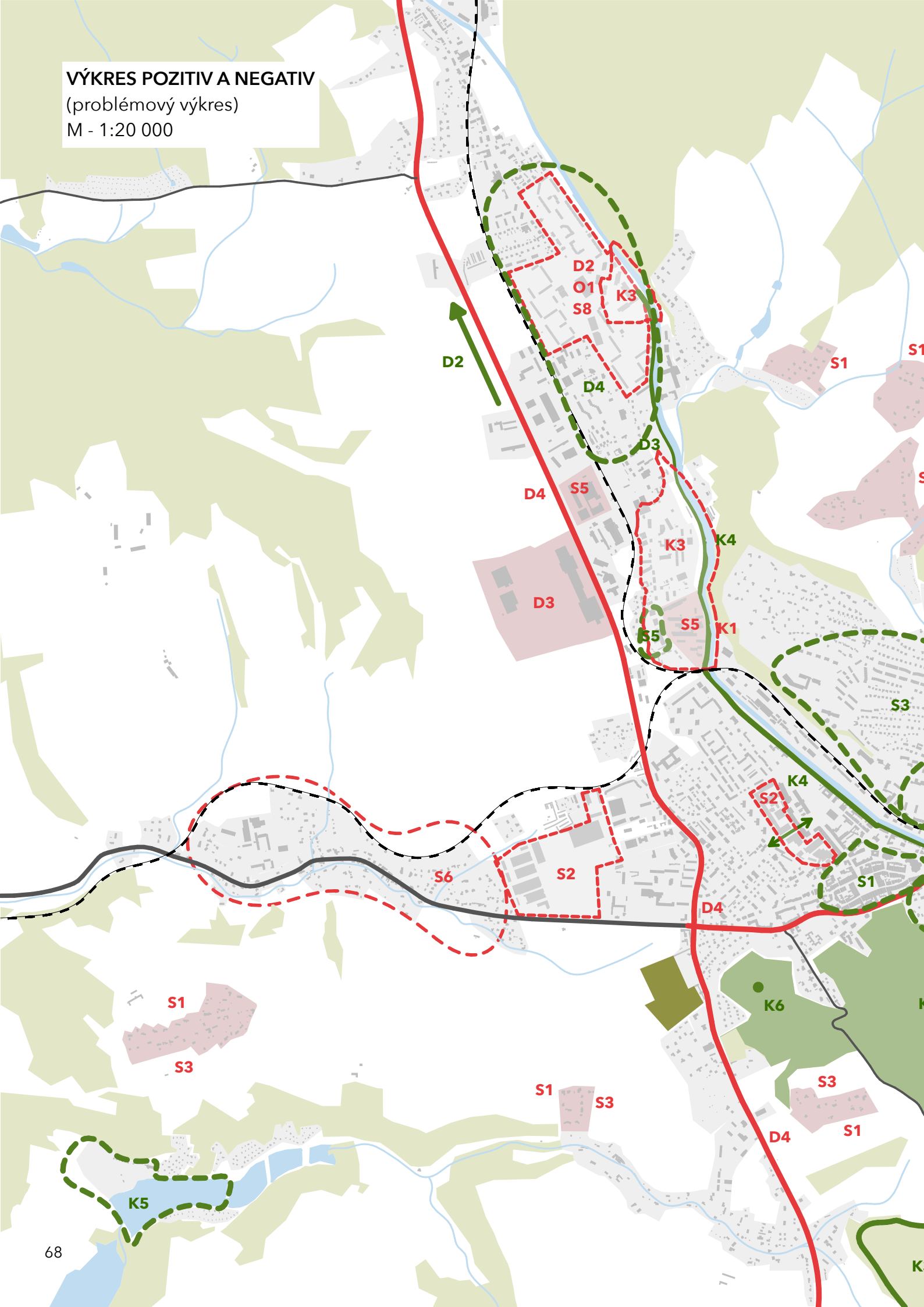
VÝSTAVBA 2000 - 2020

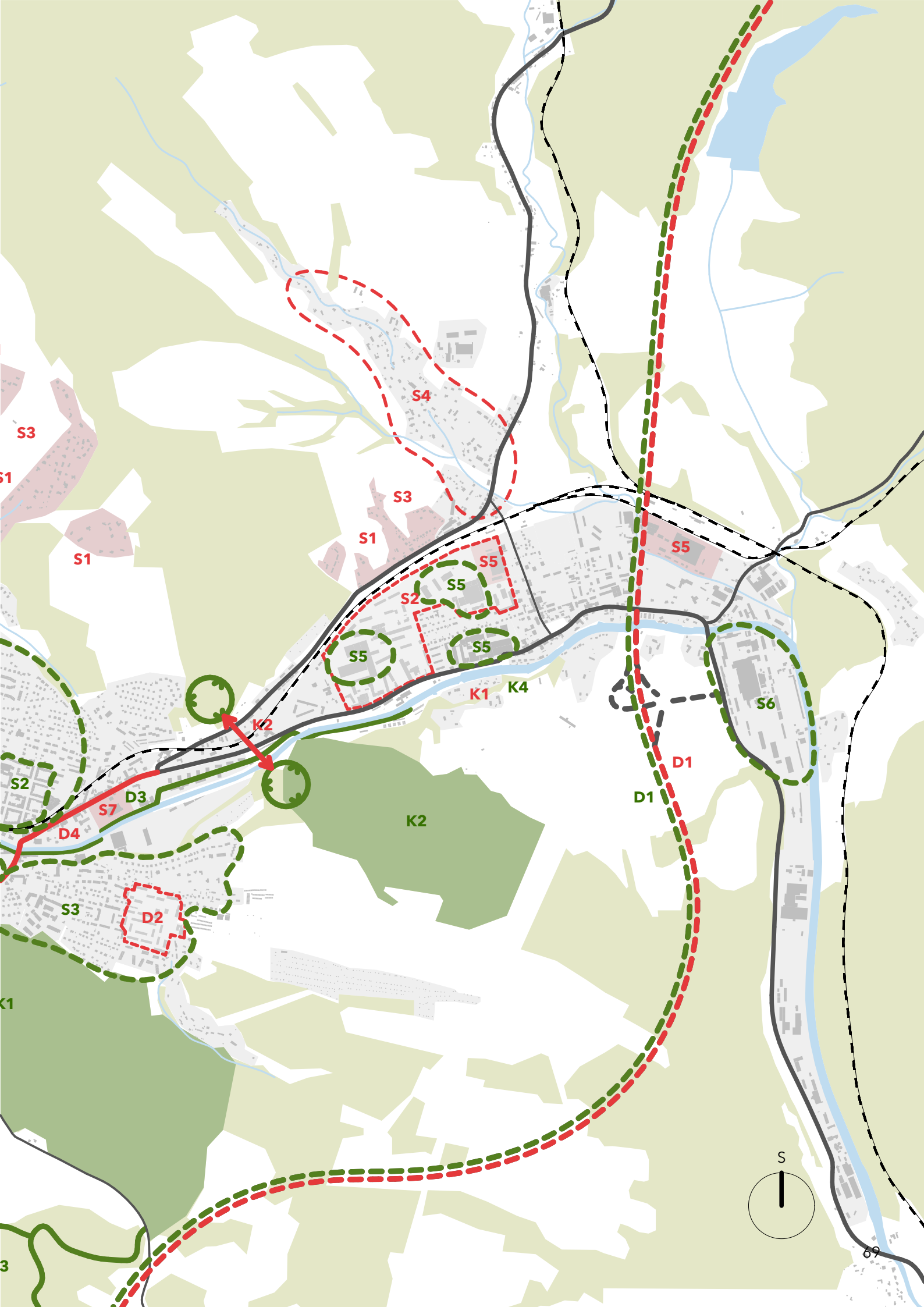
M - 1:20 000

VÝKRES POZITIV A NEGATIV
(problémový výkres)
M - 1:20 000

- S1** zachovalé historické centrum (památková zóna)
- S2** zachovalá bloková struktura v části Česká čtvrť
- S3** dobře fungující čtvrť v docházkové vzdálenosti do centra s dostatečným občanským vybavením
- S4** potenciál Poříčí jako čistě průmyslové části Trutnova navázané na mezinárodní dopravu po dostavbě D11
- S5** prosperující firmy s moderními průmyslovými areály
- S6** vhodné umístění elektrárny, která může sloužit jako centrálním zdroj tepla pro průmyslové areály v poříčí

- D1** plánovaná dálnice D11 umožní dobré napojení města na HK, Prahu a Polsko
- D2** malá vzdálenost od Krkonošského NP
- D3** cyklostezka podél řeky propojující Horní Staré město, Trutnov a Poříčí
- D4** městská část dobře napojena MHD na centrum Trutnova (spoje každých 10 minut)

- O1** město disponuje vyšším veřejným občanským vybavením (divadlo, kino, plavecký bazén, zimní stadion, fotbalový stadion, koupaliště, SŠ, soud, domov pro seniory, ...)

- K1** městský park a lesopark s hustou sítí cest o celkové rozloze více než 300 ha
- K2** fitstezka Poříčský hřbet v lese
- K3** fitstezka Houska v lese
- K4** řeka Úpa s potenciálem rekreace
- K5** rekreační areál Dolce sloužící jako přírodní koupaliště
- K6** vyhlídkový bod na Trutnov (památník Gablenz)

- S1** izolovaná zástavba rodinných domů bez základní občanské vybavenosti
- S2** neprostupný průmyslový areál
- S3** velmi řídká hustota zástavby
- S4** část města prakticky neobsloužitelná MHD
- S5** opuštěný a nevyužívaný průmyslový areál
- S6** městská část Volanov bez základní občanské vybavenosti
velmi atraktivní lokalita z hlediska blízkosti občanského vybavení a jádra města je
- S7** zastavěná supermarketem a přilehlým parkovištěm
- S8** absence lokálního centra a jasně definovaná hierarchie veřejných prostorů

- D1** plánovaná dálnice D11 bude zdrojem ekologické zátěže
- D2** doprava v klidu na sídlištích je neadekvátně řešena, nebo neřešena
- D3** nevhodné umístění průmyslové zóny - velký nápor na dopravní infrastrukturu
- D4** přetížená páteřní komunikace především během ranních hodin a mezi 16:00 - 18:00 (až 15 000 automobilů/den)

- M1** geomorfologické podmínky neumožňují další propojení Trutnova a jeho částí

- K1** řeka Úpa je pro rekreaci za současného stavu (vybetonovaného vysokého koryta) nevyužitelná
- K2** nefunkční propojení ÚSES
- K3** potenciální ohrožení území a nemovitostí záplavami

- O1** nedostatečné množství a kapacity mateřských škol v lokalitě

SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY [S]

Trutnov je významným centrem dojížděky za prací a regionálním ekonomickým centrem

město disponuje velmi pestrou nabídkou občanské vybavenosti v oblasti kultury, sportu a vzdělání

podíl nezaměstnaných je na minimální úrovni 2 %

široká nabídka a dostatečná kapacita předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání, včetně speciálního školství, ZUŠ a SVC

existence čisté řeky, městského parku a lesoparku

blízkost Krkonošského národního parku

přítomnost rybníků a potoků s potenciálem rekreačního využití

na území města nejsou identifikovány sociálně vyloučené lokality

pěší dostupnost volné krajiny nebo parku ze všech městských částí.

páteřní stezka pro pěší a cyklisty podél řeky – spojení Horní Staré Město – Poříčí

nízký počet neobydlených domů

město pravidelně investuje do veřejné infrastruktury, veřejných prostranství (revitalizace Krakonošova náměstí, revitalizace pěší zóny Horská) a občanské vybavenosti (rekonstrukce ZŠ, stavba divadla UFFO, rekonstrukce letního koupaliště, plánovaná rekonstrukce kina Vesmír)

PŘÍLEŽITOSTI [O]

rozvoj podnikatelských aktivit v území spojený s dobudováním dálnice D11

rozvoj městské části Poříčí v návaznosti na výstavbu dálnice D11

dopravní zklidnění na páteřních komunikacích ve městě v důsledku přesunu části dopravního zatížení na nadřazenou dopravní infrastrukturu – dálnice D11

SLABÉ STRÁNKY [W]

roztahaná nekompaktní struktura města v důsledku geomorfologie okolní krajiny

geograficky velmi složitý terén města poměrně fixně určuje trasy dopravní infrastruktury

vysoká intenzita dopravy na páteřních komunikacích (především díky průmyslové zóně Krkonošská a fabrik Continental a Siemens)

naddimenzované rozvojové plochy průmyslových zón s celkovou rozlohou 50 ha

nedostatek pobytových klidových ploch s upravenou zelení pro rekreační a volnočasové aktivity

nedostatek kvalifikované pracovní síly, dle větších zaměstnavatelů ve městě

komerční zóna Krkonošská "vysává" život z městského centra kde dochází k úbytku služeb a obchodů

slabší propojení města MHD v okrajových částech především z důvodu nízkého počtu cestujících

nedostačující kapacita domova pro seniory

územní plán vymezující nové zastavitelné plochy pro bydlení v části Nové Dvory nerespektuje stávající demografické trendy a vymezuje cca 250 nových parcel pro RD bez adekvátní dopravní infrastruktury a občanské vybavenosti pro obsluhu vzniklého satelitu

nedostatečná podpora bytové výstavby ze strany města a absence dostupného bydlení

nedostatečné kapacity parkování na sídlištích

HROZBY [T]

kolaps dopravní infrastruktury v ranních a večerních hodinách především kvůli průmyslové zóně a zaměstnancům dojíždějících do ní z okolních obcí

zvýšení tranzitní dopravy přes město z důvodu prodloužení termínu dostavby dálnice D11

snížení daňových příjmů města v důsledku migrace obyvatel do okolních obcí, kteří ale stále využívají veřejnou infrastrukturu Trutnova

další nárůst IAD způsobené procesem stěhování obyvatel do zázemí města

zvyšující se poptávka po sociálních a zdravotních službách

odliv trvale bydlících obyvatel v důsledku záporného migračního salda

ZHODNOCENÍ ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍCH DOKUMENTŮ

kritická rešerše platného ÚP, RP a strategického plánu

Platný územní plán Trutnova vymezuje rozsáhlé zastavitelné plochy bydlení v okrajových částech města, především pak v lokalitě Nové Dvory, ale i Kryblice, Volanov, Oblanov. Jedná se o plochy bydlení pro výstavbu rodinných domů často bez jakýchkoliv podmínek či regulativů.

Územní plán dále vymezuje 5 rozvojových ploch pro průmyslové zóny s celkovou výměrou téměř 50 ha, největší z nich, Krkonošská, má rozlohu 22,5 ha. Umístění této zóny je ale značně komplikované, jelikož generuje velké množství individuální automobilové dopravy a na páteřních komunikacích vznikají dopravní kolony nejen během dopravních špiček.

Územní plán města je v mnoha směrech nekonceptní často jen slepě opisuje stávající stav či návrhy více jak 30 let staré (např. západní obchvat města). Nápad na západní obchvat je převzat z dob před sametovou revolucí a dle zastupitelů města je z ekonomického hlediska nerealizovatelný.

KLÍČOVÉ FAKTORY

hlavní faktory budoucího rozvoje města

1

REZIDENČNÍ SUBURBANIZACE

zastavování nových ploch v okrajových částech má významný vliv na další "smršťování" města

2

VÝSTAVBA DÁLNIČE D11

dostavba páteřní komunikace mezi ČR a Polskem s potenciálem ovlivnit rozvoj města především v oblasti Poříčí

3

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ POPULACE

především migrace obyvatelstva z města či do města

4

PŘÍCHOD NOVÝCH FIREM

výstavba nových firem v komerčních zónách spojená se vznikem nových pracovních pozic

Město má zpracované dva regulační plány na oblast Nové Dvory a Červený kopec s celkovým množstvím zastavitelných pozemků převyšující počet 200 parcel. Za předpokladu stávajících tendencí a prognózy každoročního úbytku obyvatel jsou tyto plány pravděpodobně neuskutečnitelné. V případě lokality Nové Dvory se navíc jedná o oblast odtrženou od samotného města bez jakékoliv veřejné či komerční občanské vybavenosti se špatným dopravním napojením na stávající infrastrukturu.

Strategický plán se k problematice smršťování v podstatě nevyjadřuje. V části věnované demografii jsou konstatována fakta o tendenci dlouhodobého poklesu počtu obyvatel, včetně prognózy na dalších deset let, která předpokládá, že v Trutnově bude k roku 2030 zhruba 28 500 obyvatel. Z těchto tvrzení, ale nevyvozuje prakticky žádné závěry. Město tedy potenciální hrozbu smršťování v podstatě ignoruje.

Strategický plán poukazuje na předpokládanou změnu věkové struktury a pravděpodobný nárůst poptávky po dalších sociálních službách od seniorské složky.

Strategický plán navrhuje opatření, která mají vézt ke zvýšení počtu obyvatel a důraz na výstavbu nových bytů ve vlastnictví města.

4 | ZÁVĚR A SHRNU TÍ

SHRnutí ANALYTICKÉ ČÁSTI DIPLOMOVÉ PRÁCE

Trutnov je na počátku fáze smršťování, kdy projevy úpadku zatím nejsou tak drastické jako u měst východního Německa, kde lze projevy shrinkage pozorovat na fyzické struktuře města.

Trutnov je soustavou tří hlavních urbánních celků s rozdílnými charakterem (Trutnov, Poříčí a Horní Staré Město). Vazby (přírodní, dopravní, strukturální, technické,...) těchto částí jsou stěžejní pro další fungování města. Posilováním těchto vazeb lze předejít sociálním a ekonomickým problémům v budoucnosti.

Město má bohatou minulost s velmi kvalitním a netypickým historickým památkově chráněným jádrem. Důležité je toto dědictví zachovat a podpořit v něm aktivní život svých obyvatel.

Trutnov díky svému morfologickému profilu nemá možnost vytvoření nových páteřních dopravních propojení a proto je nutné tento fakt reflektovat v rozmístění jednotlivých funkcí ve městě tak, aby byl jakýkoliv pohyb po městě efektivní.

Město a jeho části fungují jako bariéra mezi volnou krajinou. Vzhledem k morfologii území se Trutnov totiž přirozeně rozšiřoval v údolí řeky Úpy a okolní kopce přirozeně tvarovaly městskou tkáň. Návrh by tedy ideálně měl mířit k tomu, aby došlo k většímu propojení vnější krajiny a vnitřní sídelní zeleně tak, aby došlo ke scelení těchto dvou entit a spojení jednotlivých přírodních částí.

Jako centrum tisícileté městské části Horní Staré Město dnes funguje prostranství okolo obchodních středisek na sídlišti Zelená Louka, přičemž původní historické centrum u kostela v Horské ulici upadá. Pro podpoření sociální soudržnosti a celkové nastartování fungování jedné z největších městských částí je nutné navrhnout nové centrum této lokality, které bude reflektovat potřeby svých obyvatel.

Po výstavbě dálnice D11 v roce 2028 dojde k většímu propojení Trutnova s hlavním městem a sousedním Polskem a stoupne tak jeho důležitost. Zejména pak předpokládám nárůst významu části Poříčí coby průmyslového střediska v návaznosti na dálnici.

I přes další předpokládané ubývání obyvatel Město Trutnov bude stále regionálním centrem.

Důležitým předpokladem je uvědomění si v jaké situaci se město nachází, úsilí města zachovat kvality života svých obyvatel, a snaha tyto kvality dále vylepšovat.

Cílem diplomové práce je navrhnout taková plánovací a urbanistická opatření a řešení, která povedou k eliminaci a potlačení negativních důsledků smršťování města a navrhnout konkrétní intervence v urbanistické struktuře města Trutnova pro udržení kvality životních podmínek a životaschopnosti města.

5 | ZDROJE

- [1] RUMPEL Petr. Když se (naše) město smršťuje [novinový článek]. Lidové noviny 2.8.2014.
- [2] Schmeidler, Karel, Fenomén shrinking cities [novinový článek]. Lidé města, 16/2014
- [3] SVOBODOVÁ, Hana, Jan BINEK, Ondřej ŠERÝ, Daniel BÁRTA, Roman CHMELAR, Zdeněk ŠILHAN a Iva GALVASOVÁ. Metodika identifikace příčin procesu zmenšování obcí a měst: s osvědčením č. 0010/2015 o uznání Certifikované metodiky výzkumu, vývoje a inovací. Brno: GaREP, spol. s.r.o., 2015. ISBN 978-80-905139-5-2.
- [4] Schmeidler, Karel, Výzva shrinking cities v Evropě i ve světě [novinový článek]. Urbanismus a územní rozvoj, 6/2011
- [5] MAIER, Karel. VYLIDNĚNÁ MĚSTA [online]. [5.2.2018],
Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2008/1/vylidnena-mesta>
- [6] Historie města - Město Trutnov. Město Trutnov [online]. Copyright © 2000 [cit.21.05.2021].
Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/zivot-v-trutnove/historie-mesta/>
- [7] Strategický plán - Město Trutnov. Město Trutnov [online]. Copyright © 2000 [cit.21.05.2021].
Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/mesto/plany-a-mapy/strategicky-plan/>
- [8] Trutnov - Wikipedie. [online].
Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Trutnov>
- [9] Marketingový plán - Město Trutnov. Město Trutnov [online]. Copyright © 2000 [cit.21.05.2021].
Dostupné z: <https://trutnov.cz/cs/mesto/plany-a-mapy/marketingovy-plan/>
- [10] ŘSD - Mapy. [online]. Copyright © 2000 [cit.23.05.2021].
Dostupné z: <https://www.rsd.cz/wps/portal/web/Silnice-a-dalnice/mapy>
- [11] Peltan, Tomáš & Benesova, Irena & Franke, Daniel & Jiří, Čermák. (2020) HLAVA V PÍSKU: ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ V ČESKÝCH SMRŠŤUJÍCÍCH SE MĚSTECH MALÉ A STŘEDNÍ VELIKOSTI.
- [12] Liveability in Shrinking Cities | TU Delft Repositories. Home | TU Delft Repositories [online].
Dostupné z: <https://repository.tudelft.nl/islandora/object/uuid:588d6396-eade-43b5-8ae1-6d1444204948?collection=education>
- [13] Pallagst, Karina & Fleschurz, René & Said, Sibaa. (2017). What drives planning in a shrinking city? Tales from two German and two American cases. The town planning review 88. 15-28. 10.3828/tpr.2017.3.
- [14] Rink, Dieter & Haase, Annegret & Grossmann, Katrin & Couch, Chris & Cocks, Matthew. (2012) Long-Term Shrinkage to Re-Growth? The Urban Development Trajectories of Liverpool and Leipzig. Built Environment. 38. 10. 2148/benv.38.2.162.
- [15] Shrinking cities: Projekt Schrumpfende Städte [online]. Copyright © [cit. 25.06.2021]
Dostupné z: http://www.shrinkingcities.com/fileadmin/shrink/downloads/pdfs/WP_II_Manchester_Liverpool.pdf

- [16] Homepage | Europaan-Europe. [online]. Copyright © [cit. 16.12.2021]
Dostupné z: https://www.europaan-europe.eu/media/default/0001/14/e14_ssf4_de_zwickau_en_pdf.pdf
- [17] Zwickau Productive Update. [online]. Copyright © [cit. 16.12.2021]
Dostupné z: <https://issresearch.wordpress.com/2017/12/01z/zwickau-productive-update/>
- [18] Rumpel, Petr & Slach, Ondřej. (2012). Je Ostrava "smršťujícím se městem"? Sociologický časopis.
[19] 48.859-878.
Strategický plán - Město Ostrava [online]. Copyright © 2000 [cit. 21.05.2021]
Dostupné z: <https://fajnova.cz/wp-content/uploads/2020/07/>
- [20] Strategicky_plan_rozvoje_statutarniho_mesta_Ostravy_2017-2023_FINAL.pdf
Kabisch, N., Haase, D. (2011) Diversifying European agglomerations: evidence of urban population trends
[21] for the 21st century. Population, Space and Place, 17, 236-253.
Internationale Bauausstellung (IBA) Fürst-Pückler-Land 2000 - 2010 - Home [online].
[22] Dostupné z: <http://www.iba-see2010.de/en/verstehen/projekte/projekt18.html>
KOHOUT, Michal, David TICHÝ, Filip TITL, Jana KUB8NKOV8 a Šárka JAHODOVÁ. Sídliště, jak dál?
[23] Praha: ČVUT, Fakulta architektury, Ústav nauky o budovách, 2016. ISBN 978-80-01-05905-0
[24] Magdeburg tourist - Home [online] Dostupné z: <https://www.magdeburg-tourist.de/Start/Tourism-Freizeit/>
Nationale Stadtentwicklungspolitik - Projekte - Magdeburg "Teilrückbau Neustädter Feld". [online].
Dostupné z: <https://www.nationale-stadtentwicklungspolitik.de/NSP/SharedDocks/Projekte/>
[25] WSProjekte_DE/Magdeburg-Teilrueckbau_NeustaedterFeld.html?nn=2890948#Start
Nationale Stadtentwicklungspolitik - Werkstatt-Stadt - Leipzig-Paunsdorf "Grüner Bogen". [online]
Dostupné z: https://www.werkstatt-stadt.de/NSP/SharedDocs/Projekte/WSProjekte_DE/
[26] Leipzig_Paunsdorf_Gruener_bogen.html
Nationale Stadtentwicklungspolitik - Werkstatt-Stadt - Leinefelde-Südstadt "ZukunftsWerkStadt". [online]
Dostupné z: https://www.werkstatt-stadt.de/NSP/SharedDocs/Projekte/WSProjekte_DE/Leinefelde_Sudstadt_ZukunftsWerkStadt.html

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení:	Tomáš Lajský
datum narození:	15.3.1996
akademický rok / semestr:	ZS 2021/2022
obor:	Architektura a urbanismus
ústav:	15121 Ústav prostorového plánování
vedoucí diplomové práce:	Ing. arch. Veronika Šindlerová Ph.D.
téma diplomové práce:	Smršťující se Trutnov

Zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Většina českých měst, snad s výjimkou těch největších, se potýká s postupným úbytkem počtu svých obyvatel. Tento trend přináší pro města nové výzvy. Města se musí vypořádat s často naddimenzovanou veřejnou infrastrukturou, budovanou původně pro větší počet uživatelů, dále dochází k vyliďňování a chátrání částí měst. Paradoxem přitom bývá, že současně na okrajích takovýchto měst bují výstavba rodinných domů, kam se stěhují movitější obyvatelé města. Uvolněné byty na sídlištích či v centru však nemá kdo obydlet. Noví obyvatelé do města nepřicházejí, ani nepřibývají vlivem vyšší porodnosti. Urbanistická teorie označuje tento trend za „smršťování měst“.

Cílem diplomové práce je na příkladu města Trutnova, kde dlouhodobě klesá počet obyvatel, aplikovat plánovací a urbanistické přístupy, kterými je možné čelit a předcházet negativním důsledkům depopulačních trendů ve městě.

Koncepce urbanistického řešení města bude vycházet z předpokladu, že Trutnov je smršťující se město, které prochází etapou vývoje, kdy dochází ke značnému úbytku jeho obyvatel.

Cílem je navrhnout taková plánovací a urbanistická opatření a řešení, která povedou k eliminaci či potlačení negativních důsledků smršťování města a navrhnout konkrétní intervence v urbanistické struktuře města Trutnova pro udržení kvality životních podmínek a životaschopnosti města.

2/ Jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Vzhledem k urbanistickému charakteru tématu diplomové práce není stavební program součástí zadání.

3/ Popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

a) Analytická část

Text doplněný schématy:

Komplexní shrnutí problematiky smršťování měst, se zaměřením na urbanistické a plánovací nástroje řešení negativních důsledků tohoto trendu.

Rešerše konkrétních příkladů strategií a koncepcí smršťujících se měst v ČR a v zahraničí (zejména v Evropě), se zaměřením na plánovací a urbanistické nástroje předcházení negativních vlivů smršťování.

Celková rešerše současného stavu a uspořádání města Trutnova, se zaměřením na aspekty související se smršťováním města (zejména veřejné infrastruktury a jejich kapacity a dostupnosti, obytné hustoty a další charakteristiky obytných území, funkční struktura města, rozvoj města atp.)

Analýza města Trutnova v kontextu depopulačního trendu města.

Výkresy:

Situace širších vztahů	M 1:10 000 až 1:20 000
Výkresy jednotlivých stávajících struktur města	M 1:10 000
Výkres pozitiv a negativ města	M 1:10 000
Schémata (dle potřeby)	

b) Návrhová část

Text doplněný schémata

Vize a cíle rozvoje Trutnova v kontextu depopulačního trendu města	
Celková koncepce rozvoje města Trutnova v kontextu depopulačního trendu města	M 1:10 000
Detailní návrh řešení vybraných urbanistických intervencí (situace, řezy, pohledy, detail)	M 1:1 000 až 1:2 000
Nadhledové vizualizace navržených řešení	
Vizualizace navržených řešení z horizontu chodce	
Schémata	

4/ Seznam dalších dohodnutých částí projektu

Model urbanistického detailu
Portfolio A4 – současný stav a analýzy (dle vzoru FA ČVUT)
Portfolio A4 – návrh (dle vzoru FA ČVUT)
Poster 4xA1 / 2xA0 (dle vzoru FA ČVUT), CD

Rozsah a měřítko jednotlivých výkresů či modelu mohou být po shodě s vedoucím práce změněny. Měřítko výstupů mohou být přizpůsobena požadovaným formátům odevzdání.

Datum a podpis studenta:

13.9.2021

Datum a podpis vedoucího DP:

13.9.2021

Datum a podpis děkana FA ČVUT:

08-10-2021

Registrováno studijním oddělením dne:

13.9.2021

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Tomáš Lajský
AR 2020/2021, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ) SMRŠŤUJÍCÍ SE TRUTNOV

(AJ) THE SHRINKING CITY OF TRUTNOV

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:	Ing. arch. VERONIKA ŠINDLEROVÁ, PhD. Ústav: 15121 Ústav prostorového plánování
Oponent práce:	Ing. arch. IVAN GOGOLÁK
Klíčová slova (česká):	Shrinking, smršťování, Trutnov, urbanismus, plánování
Anotace (česká):	<p>Návrh diplomové práce na příkladu města Trutnova, kde dlouhodobě klesá počet obyvatel, aplikuje plánovací a urbanistické přístupy, kterými je možné čelit a předcházet negativním důsledkům depopulačních trendů ve městě.</p> <p>Koncepce urbanistického řešení města vychází z předpokladu, že Trutnov je smršťující se město, které prochází etapou vývoje, kdy dochází ke značnému úbytku jeho obyvatel.</p> <p>Návrh předkládá taková plánovací a urbanistická opatření a řešení, která povedou k eliminaci či potlačení negativních důsledků smršťování města a navrhuje konkrétní intervence v urbanistické struktuře města Trutnova pro udržení kvality životních podmínek a životaschopnosti města.</p>
Anotace (anglická):	<p>The thesis proposal uses the example of the town of Trutnov, where the population has been declining for a long time, to apply planning and urban planning approaches that can counteract and prevent the negative consequences of depopulation trends in the town.</p> <p>The urban design concept is based on the assumption that Trutnov is a shrinking city, which is going through a stage of development when its population is declining significantly.</p> <p>The proposal puts forward planning and urban planning measures and solutions that will lead to the elimination or suppression of the negative consequences of the shrinking of the city and proposes specific interventions in the urban structure of Trutnov to maintain the quality of living conditions and viability of the city.</p>

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne: 20.12.2021

podpis autora-diplomanta